

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-
практичної конференції*

**«Розвиток
конкурентоспроможності
економіки в умовах
міжнародної інтеграції:
макро-, мезо- та мікро-
рівні»**

25 травня 2021 року
м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Економіко-правовий факультет

Кафедра обліку та оподаткування

Територіальне відділення
Всеукраїнської професійної громадської організації
«СПІЛКА АУДИТОРІВ УКРАЇНИ» в Одеській області

Південний округ Всеукраїнської професійної громадської
організації
«Спілка податкових консультантів України»

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-практичної
конференції*

**«Розвиток конкурентоспроможності
економіки в умовах
міжнародної інтеграції:
макро-, мезо- та мікро- рівні»**

25 травня 2021 року
м. Одеса

УДК 330:332:334:338:339
М - 34

Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради економіко-правового факультету Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова (Протокол № 7 від 27.05.2021 року)

Відповідальний редактор:

Кусик Наталія Львівна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри
обліку та оподаткування Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова

Редакційна колегія:

Побережець О.В., д.е.н., професор, професор кафедри обліку та оподаткування
ОНУ імені І.І. Мечникова; *Масленников Є.І.*, д.е.н., професор, професор
кафедри менеджменту та інновацій ОНУ імені І.І. Мечникова; *Гоголь М.М.*,
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування ОНУ
імені І.І. Мечникова; *Гузь Д.О.*, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
ОНУ імені І.І. Мечникова; *Масіна Л.О.*, к.е.н., доцент кафедри обліку та
оподаткування ОНУ імені І.І. Мечникова.

М - 34 **Матеріали** Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток
конкурентоспроможності економіки в умовах міжнародної інтеграції:
макро-, мезо- та мікро- рівні» (25 травня 2021 року, м. Одеса) / МОН
України; ОНУ імені І.І. Мечникова; відп. ред. Н.Л. Кусик; ред. кол.:
О.В. Побережець, Є.І. Масленников, М.М. Гоголь [та ін.]. – Одеса:
ОНУ імені І.І. Мечникова, 2021. – 141 с.

Збірник містить тези доповідей науково-педагогічних працівників та
викладачів, аспірантів та студентів – учасників Міжнародної науково-
практичної конференції «Розвиток конкурентоспроможності економіки в
умовах міжнародної інтеграції: макро-, мезо- та мікро- рівні», яка відбулася
25 травня 2021 року на економіко-правовому факультеті в ОНУ
імені І.І. Мечникова. Конференцію проведено в рамках НДР кафедри обліку та
оподаткування на 2019 - 2023 рр. (тема № 196: «Дослідження розвитку
соціально-економічних процесів в Україні», наказ ОНУ ім. І.І. Мечникова
№ 679-18 від 01.04.2019 р., номер державної реєстрації 0115U003915).
Призначено для науково-педагогічних працівників, викладачів, аспірантів,
студентів спеціальностей економічного та юридичного напрямків,
практикуючих юристів та економістів.

ISBN

УДК 330:332:334:338:339

Тези доповідей поширюються в авторській редакції.
Відповідальність за зміст тез доповідей несуть автори.

ISBN

© Кусик Н.Л. та ін., 2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова:

Кусик Наталія Львівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Члени організаційного комітету:

Побережець Ольга Валеріївна, д.е.н., професор, професор кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Гоголь Марина Миколаївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Гузь Дар'я Олександрівна, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Масіна Людмила Олександрівна, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Новікова Марина Валеріївна, аспірантка, викладач кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Белєва Євеліна Сергіївна, аспірантка кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Ракитська Анна Олегівна, аспірантка кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова

Столбуненко – Волошина Ольга Миколаївна, аспірантка кафедри менеджменту та інновацій, ОНУ імені І.І. Мечникова

Булгару Анастасія Михайлівна, аспірантка кафедри менеджменту та інновацій, ОНУ імені І.І. Мечникова

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Голова:

Труба В'ячеслав Іванович, кандидат юридичних наук, професор, ректор, ОНУ імені І.І. Мечникова (Україна)

Заступник голови:

Кусик Наталія Львівна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова (Україна)

Члени програмного комітету:

Токарчук Людмила Михайлівна, кандидат юридичних наук, професор, в.о. декана економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова (Україна)

Побережець Ольга Валеріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова (Україна)

Гоголь Марина Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування, ОНУ імені І.І. Мечникова (Україна)

Масленников Євген Іванович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та інновацій, ОНУ імені І.І. Мечникова (Україна)

Сафонов Юрій Миколайович, доктор економічних наук, професор, заступник директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України (Україна)

Сараїна Ольга Андріївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, Херсонський національний технічний університет (Україна)

Матвєєва Наталя Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова (Україна)

Базецька Ганна Ігорівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова (Україна)

Мельник Юрій Миколайович, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна Одеської національної академії харчових технологій (Україна)

Хоролець Тетяна Іванівна, Голова Правління Територіального відділення Всеукраїнської професійної громадської організації «Спілка аудиторів України» в Одеській області, член Аудиторської Палати України, директор Аудиторсько-консалтингового ПП «Авіста» (Україна)

Томіловська Людмила Василівна, сертифікований консультант з податків і зборів, член кваліфікаційної комісії Всеукраїнської професійної громадської організації «Спілка податкових консультантів України», член Аудиторської Палати України, директор ТОВ Професійна бухгалтерська компанія «Стандарти та Облік» (Україна)

Дога Валерій Семенович, доктор економічних наук, професор, Національний інститут економічних досліджень Академії наук Молдови (Молдова)

Урве Венесаар, кандидат наук, професор, Естонія, Таллінн, Талліннський технологічний університет (Естонія)

Христос Калантарідіс, кандидат наук, професор, Великобританія, Бредфордський університет, Школа менеджменту (Великобританія)

Сара Меткалф, професор, США, Нью-Йорк, Державний університет Нью-Йорка в Буффало (США)

Ерлінг Мокнес, професор, Норвегія, Берген, Університет Бергена (Норвегія)

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «Розвиток конкурентоспроможності економіки в умовах міжнародної інтеграції: макро-, мезо- та мікро- рівні»

Секція науково-педагогічних працівників

Автор(и)	Назва тез	
Базецька Ганна Ігорівна	Сучасні тенденції в рекрутингу персоналу	9
Гуторов Андрій Олександрович	Реалізація інноваційного потенціалу розвитку аграрного сектора економіки	13
Гузь Дар'я Олександрівна Ерлінг Мокснес (Erling Moxnes)	Автоматизація бізнес-процесів підприємства	17
Гоголь Марина Миколаївна	Підходи управління підприємством за умов автоматизованого обліку як функції управління	20
Кузнецов Едуард Анатолійович Урве Венесаар (Urve Venesaar)	«Нова нормальність» професійної системи менеджменту	23
Кусик Наталія Львівна Фролова Таїсія Владиславівна	Проблеми та напрямки удосконалення дебіторської заборгованості: управлінська та облікова складові	28
Масіна Людмила Олександрівна Масін Віктор Миколайович	Методика обліку земель сільськогосподарського призначення	33
Масленников Євген Іванович Булгару Анастасія Михайлівна	Механізм планування в системі управління суб'єктом господарювання: теоретико-методологічний аспект	38
Матвєєва Наталя Миколаївна Левандовська Олена Михайлівна Расвська Юлія Романівна	Управління фінансовим станом будівельного підприємства як запорука підвищення його конкурентоспроможності	41
Ненно Ірина Михайлівна	Роль закладів вищої освіти у розвитку міжнародної конкурентоспроможності України	45

Новікова Марина Валеріївна Сара Меткалф (Sara Metcalf)	Механізм регулювання стійкого розвитку національної економіки	48
Орлова Наталія Володимирівна	Оцінка конкурентоспроможності компаній операторів мобільного зв'язку	51
Побережець Ольга Валеріївна Багдікян Сусанна Вараздатівна	Інноваційні підходи до формування економічної безпеки суб'єкта господарювання в адаптивних умовах	54
Радченко Олександр Петрович	Типологізація факторів впливу світових глобалізаційних процесів на розвиток економіки України	58
Савастєєва Оксана Миколаївна	Технологія розподіленого реєстру у фінансах: сутність і площина використання	61
Садченко Олена Василівна Карамад Ельназ	Маркетингова політика організацій і інформативно - комунікаційні технології в умовах міжнародної інтеграції	64
Сафонов Юрій Миколайович Христос Калантарідіс (Christos Kalantaridis)	Концептуальна оцінка людського капіталу в механізмі функціонування соціальних систем	67
Чайковська Марина Петрівна Кайтанджян Ганна Самвелівна	Інжиніринговий підхід до впровадження ІТ – проекту управління змінами некомерційних організацій в умовах пандемії	71

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «Розвиток конкурентоспроможності економіки в умовах міжнародної інтеграції: макро-, мезо- та мікро- рівні»

Секція аспірантів та студентів

Автор(и)	Назва тез	
Бессарабова Ніка - Катерина Андріївна	Ведення обліку та подання звітності у сфері фрілансу: проблема вибору	75
Воротнюк Юлія Сергіївна	Інноваційні технології маркетингу у сфері туристичних послуг	78
Гусев Артем Олександрович	Дью ділідженс як сучасна аудиторська послуга в Україні	82
Дунічевська Тетяна Юріївна	Мінімальна заробітна плата як державна гарантія оплати праці	86
Кавецький Андрій Олександрович	Теоретичне дослідження сутності фінансових результатів діяльності підприємства	90
Конопля Орина Ігорівна	Різниці з податку на прибуток як механізм гармонізації бухгалтерського та податкового обліку	93
Ломовцев Владислав Костянтинович	Застосування Agile - менеджменту на підприємствах IT - сфери	99
Марченко Олександра Сергіївна	Управління кредиторською заборгованістю підприємства в умовах оптимізації обліково-аналітичної системи	102
Масленников Олексій Євгенович	Теоретичні аспекти регулювання національної економічної безпеки	106
Бялік Влада Юріївна	Проблема оцінювання результативності управлінських кадрів	109
Матвієнко Маргарита Олександрівна	Законодавчі аспекти спрощеної системи оподаткування підприємств	111
Мельник Катерина Євгенівна	Бюджетна політика України в умовах пандемії	115
Паршина Юлія Олександрівна	Особливості методики аудиту запасів	119

Ракитська Анна Олегівна	Теоретичні аспекти інноваційно-інвестиційної діяльності в національній економіці	122
Стоянова Юлія Володимирівна	Оптимізація обліку грошових коштів на підприємстві	126
Філатова Марія Олександрівна	Управлінські технології виведення нових товарів на ринок	129
Фучеджи Наталя Федорівна	Бухгалтерія на фрілансі: переваги та недоліки	133
Халабуда Олександр Віталійович	Управління формуванням товарних ресурсів та організація обліку товарів на підприємствах торгівлі	137

Міжнародна науково-практична конференція
**«Розвиток конкурентоспроможності економіки в умовах
міжнародної інтеграції: макро-, мезо- та мікро- рівні»**

СЕКЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РЕКРУТИНГУ ПЕРСОНАЛУ

Базецька Ганна Ігорівна

Кандидат економічних наук, доцент

Доцент кафедри економіки

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

(Харків, Україна)

Ефективність функціонування підприємств безпосередньо залежить від якості підбору персоналу. Сучасний світ вимагає вдосконалення методів рекрутингу персоналу, тому що саме сьогодні спостерігаються значні зміни в усіх галузях національної економіки. Це перш за все пов'язано із пандемією COVID-19, яка обумовила необхідність зміни стратегії функціонування підприємств як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках. Крім того, світ переживає технологічні революції, в результаті яких спостерігаються швидкі зміни та постійні вдосконалення промисловості, сфери послуг, а також нових галузей, які з'явилися нещодавно, завдяки чому попит в кваліфікованих кадрах зростає. Переваги надаються робітникам, які постійно вдосконалюють свої навички, отримують додаткову освіту, освоюють суміжні спеціальності тощо. Але рекрутери повинні розуміти, що консервативні методи пошуку персоналу не відповідають сучасним вимогам, а потрібного спеціаліста можна знайти не тільки на ринку праці, а й виховати всередині самої компанії. Крім того, український бізнес не досить часто використовує такий вид рекрутингу, як Graduate Recruitment або Graduate Search, хоча американські компанії з великою ефективністю використовують випускників профільних ЗВО, починаючи їх стажування на своїх підприємствах ще в середині навчання. Наприклад в Україні найбільш швидко та ефективно розвивається ІТ - сфера, в якій попит на якісний персонал доволі високий, але часто в результаті недосконалих технологій рекрутингу персоналу в даній сфері компанії втрачають

вигідних кандидатів, витрачають забагато часу на пошук та закриття вакансій. Також слід зазначити, що невдалий рекрутинг також провокує швидкий розвиток фрілансу серед українських ІТ-спеціалістів. До речі, саме в сфері ІТ американські компанії, які функціонують в Україні, успішно використовують Graduate Recruitment.

Рекрутинг є одним з найважливіших етапів управління саме тому, що якість персоналу безпосередньо впливає на рівень ефективності функціонування підприємства. Технології рекрутингу, які застосовуються сучасними HR - менеджерами та рекрутерами, мають величезний вплив на можливість досягнення цілей та завдань підприємства. Свочасне та якісне забезпечення компанії необхідною кількістю персоналу сприяє виконанню місії підприємства. Саме тому виникає необхідність у використанні таких методів та видів рекрутингу, які б дозволили здійснювати відбір, підбір та найм персоналу в найкоротші строки та з найвищою якістю та ефективністю.

В 2021 році, коли економіка світу починає нове життя, основними трендами в рекрутингу персоналу стають, з одного боку, сучасні платформи та методи пошуку, а з іншого – занепокоєність психологічним здоров'ям та якістю життя робітників, тому що турбота про своїх співробітників формує бренд роботодавця та сприятливо впливає на відношення до нього з боку потенційних кандидатів.

Сучасними методами рекрутингу є наступні:

1. Рекрутинг на віддалену роботу. Не дивно, що віддалена робота посідає перше місце у списку найму цього року. Пандемія та введення карантину спонукало компанії в 2020 році перейти на дистанційну роботу. Така форма праці сподобалась багатьом компаніям та працівникам. Але набір віддалених робітників відрізняється від традиційного працевлаштування, тому важливо розуміти, як орієнтуватися на правильних кандидатів. Ключовим фактором успіху віддаленої роботи є дистанційне приєднання. Більшість компаній починають з он-лайн оформлення документів, включаючи електронні підписи. Включення на роботу виходить за рамки простого оформлення документів та навчання. Сучасні програми дистанційного приєднання також мають можливість інтегрувати працівників до корпоративної культури (наприклад зараз можливо проведення віртуальних екскурсій компанією для нових робітників).

2. Використання в процесі рекрутингу штучного інтелекту, який стає головним фактором, що змінює ситуацію у забезпеченні

компанії необхідним персоналом. Завдяки використанню штучного інтелекту можливою стає автоматизація повторюваних процесів, що дозволяє рекрутерам більше часу зосереджуватись на інших частинах своєї роботи. Також штучний інтелект може пришвидшити процес подання кандидатів через систему відстеження заявок.

3. Наймання за контрактом в проект. Цей вид рекрутингу передбачає активне залучення фрілансерів у проекти.

4. Аутсорсинг HR. Останнім часом даний вид рекрутингу персоналу набуває все більшої популярності. Завдяки йому скорочуються накладні витрати компанії та зникає потреба в утриманні власного HR - департаменту, але деякі компанії вирішують передати лише кілька аспектів управління персоналом, в тому числі й окремі операції з рекрутингу.

5. Використання віртуальної та доповненої реальності. Зараз вона використовується для сприяння навчанню та вдосконаленню персоналу. У деяких галузях використання віртуальної реальності допомагає новим працівникам зрозуміти конкретні процеси з таких аспектів, як виробництво та безпека. Вони можуть запросити працівників на віртуальну екскурсію робочим місцем.

6. Гейміфікація. Термін гейміфікація означає використання ігрової механіки, теорії та дизайну для стимулювання людей до досягнення своїх цілей. Використання цієї концепції в рекрутингу стало головним трендом на ринку. Зараз компанії використовують вікторини, виклики та оцінки на основі поведінки, щоб визначити, чи демонструють кандидати необхідну кваліфікацію для роботи, яку вони шукають. Гейміфікація може застосовуватися як в рамках рекрутингу персоналу, так і з боку кандидатів, роблячи такі важливі аспекти найму, як оцінка навичок, більш цікавими.

Щодо сучасних платформ пошуку персоналу, то слід розглядати рекрутинг у соціальних мережах. Соціальні медіа сьогодні є рушійною силою міжособистісного спілкування, отже розміщення вакансій у соціальних мережах або залучення потенційних кандидатів шляхом взаємодії на соціальних платформах будуть і надалі мати важливе значення.

Забезпечення психологічного здоров'я робітників та високої якості їх життя забезпечується шляхом застосування в рекрутингу наступних принципів:

1. Різноманітність та інклюзія. Сучасні компанії шукають шляхи зробити зайнятість більш справедливою та інклюзивною для всіх людей, тому що цього вимагає соціальна відповідальність та тенденції розвитку соціуму. Наймання різноманітної робочої сили

полягає не лише у репрезентативності, хоча це й важливий аспект, який також створює культуру компанії, але й надає можливість поглянути на процес під різними кутами, використовувати нестандартне мислення, що найчастіше сприяє успіху. Міркування щодо різноманітності включатимуть переосмислення керівництва, створення різноманітних команд, усунення прогалин та приділення уваги потребам працівників.

2. Бренд роботодавця та досвід роботи з кандидатами. Бренд роботодавця – це поєднання його репутації та досвіду кандидата. Незважаючи на те, що багато кандидатів, з якими проводяться співбесіди, не отримують пропозицій про роботу, компанії знають, що їм потрібно добре ставитись до кожного кандидата на кожному кроці, щоб поліпшити загальний процес та якість найму. Більшість кандидатів на роботу вважають, що ставлення до них у процесі найму є чітким показником того, як компанія буде ставитись до своїх працівників.

3. Добробут співробітників. Протягом 2020 року інформованість про психічне здоров'я серед працівників стала ще однією величезною темою для розмов, тому не дивно, що оздоровлення та психічне благополуччя є основною темою, яка розглядається саме тепер. Стрес, пов'язаний з робочим місцем, може спричинити багато довготривалих проблем зі здоров'ям робітника, причому як фізичним, так й психічним, тому компанії починають розуміти, наскільки важливо оцінювати їх вплив на формування і перебіг даних процесів.

4. Забезпечення балансу роботи та життя. Поруч з усвідомленням психічного здоров'я, забезпеченню балансу роботи та життя зараз приділяється все більше уваги. Враховуючи те, що все більше працівників працюють на дому, роботодавці усвідомлюють, що час поза роботою стає все більш важливішим. У налаштуваннях віддаленої роботи компаніям все ще потрібно поважати час початку та закінчення та не очікувати, що працівники матимуть доступ до роботи поза робочим часом лише тому, що вони працюють вдома. Деякі культури сприйняли ідею балансу роботи та життя, але світ все ще не дійшов однозначного рішення щодо доцільності віддаленої роботи у порівнянні із відвідуванням офісу.

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Гуторов Андрій Олександрович

Доктор економічних наук, професор

Головний науковий співробітник відділу організації менеджменту,
публічного управління та адміністрування

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

(Київ, Україна)

Формування інноваційного потенціалу, особливо в аграрному секторі, в інформаційно-мережевій економіці передбачає механізми накопичення нових знань.

Як справедливо зазначено у національній доповіді «Інноваційна Україна – 2020», уся генеза людства – це історія інноваційного компоненту суспільно-розділеної праці, її суб'єктів і результатів. Нині настав етап інтенсивного розгортання інноваційної сутності людини, що виражається у переході від відтворювального до інноваційного типу розвитку [1, с. 12], стрижневим процесом де є рух від індустріально-ринкової до інформаційно-мережної економіки [1, с. 13]. Суть взаємодії «суспільство – держава – економіка» в системі економіки знань полягає в суспільному контролі і суспільних зобов'язаннях інститутів взаємодії держави і бізнесу, як бази виникнення знань, та реалізації управлінських функцій у сфері продукування й використання знань [2, с. 640]. Основним суб'єктом економіки знань, їх носієм і генератором є мережева людина, яка взаємодіє з великою кількістю інформаційних мереж, продукуючі нові знання і способи їх реалізації [3, с. 17].

Відомості, які навів В. Геєць [2, с. 660], показують, що економіка України відповідає 3-му і 4-у укладам, а темпи зміни основних макро - індикаторів дають підстави схарактеризувати її як неоіндустріальну (деіндустріалізація галузей економіки 3-го й 4-го технологічних укладів). До того ж за роки незалежності України не відбулося інверсії соціального і економічного, відповідної трансформації політики неолібералізму і неоглобалізму [2, с. 624–625], що зумовило тривалу рецесію і економічне зростання без розвитку. Такі економічні системи, згідно з класифікацією Д. Белла [4, с. 158], є доіндустріальними, характеризуються сировинною орієнтацією, низьким рівнем життя і потенціалом ендегенного зростання. На відміну від інших суспільно-економічних формацій, неоіндустріалізація передбачає модернізацію і структурну перебудову

національної економіки, забезпечення її сталого розвитку, підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів, їх рециклінгу, зростання якості життя і рівня праце-збереження, забезпечення безвідходного виробництва і його екологізації, перехід на відновлювальні джерела енергії й органічне сільгоспвиробництво [5, с. 250].

Як зазначив П. Саблук, становлення інноваційної моделі розвитку аграрного сектора економіки – це системна проблема, в розв’язанні якої значну роль відіграє інститут аграрної науки як суб’єкт інноваційної діяльності та учасник інноваційного процесу [6, с. 41]. Тобто аграрна наука, на думку М. Присяжнюка, В. Петриченка й С. Володіна, виступає як високотехнологічна сфера економіки, яка базується на інноваціях [7, с. 3].

У 2019 р. 63,3% сукупних витрат на виконання науково-дослідних робіт в Україні спрямовували у сферу технічних наук, 21,8% – природничих наук, і лише 5,5% – на фінансування досліджень в сільському господарстві. Із загальної суми витрат 21,8% спрямовували на фундаментальні дослідження, 21,2% – на прикладні й 57,3% – на науково-технічні (експериментальні) розробки. У сфері сільськогосподарських наук частка витрат на прикладні дослідження була найвищою (50,8% у 2019 р.), що пов’язано з потребою сортовипробування і гібридизації.

Оцінка впливу інноваційного потенціалу на розвиток аграрного сектору економіки здійснюється за допомогою виробничих функцій [8]. Враховуючи нелінійний характер впливу інновацій, ми обрали виробничу функцію типу Кобба - Дугласа:

$$Q = a \cdot R D E^b, \quad (1)$$

де Q – валова додана вартість аграрного сектора економіки;

RDE – витрати на науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи у галузі сільськогосподарських наук;

a – технологічний коефіцієнт;

b – коефіцієнт еластичності виробничої функції.

Слід зазначити, що величина витрат на науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи не лише характеризує рівень формування й реалізації інноваційного потенціалу, а й значною мірою визначає формування валової доданої вартості.

Результати регресійного аналізу показали, що внутрішні витрати на науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи визначають формування 34,9% валової доданої вартості аграрного сектора економіки (табл. 1).

Таблиця 1

Результати регресійного аналізу впливу внутрішніх витрат на НДДКР на формування валової доданої вартості аграрного сектора економіки України

Параметр	Значення
Рівняння регресії	$Q = 1740,6 \cdot RDE^{0,4489}$
Коефіцієнт множинної кореляції, R	0,59131
R-квадрат	0,34965
Нормований R - квадрат	0,31352
F-статистика	9,67749
Рівень значущості F-критерію	0,00603
Параметр «a»	
t-статистика	13,54665
рівень значущості t-статистики	$7,00223 \cdot 10^{-11}$
Параметр «b»	
t-статистика	3,11087
рівень значущості t-статистики	0,00603

Як показують наведені дані, існує суттєва кореляція між досліджуваними факторами (за шкалою Чеддока). Модель регресії є статистично значущою за F-критерієм за рівня довірчої імовірності 0,01. Параметри моделі регресії також є статистично значущими за t-критерієм за рівня довірчої імовірності 0,01. Параметри рівняння регресії вказують на прямий позитивний вплив інноваційного потенціалу на формування валової доданої вартості в галузі. Водночас збільшення внутрішніх витрат на науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи у галузі сільськогосподарських наук на 1% призводить до середнього збільшення валової доданої вартості аграрного сектора економіки на 0,4489%.

Для ефективного формування й реалізації інноваційного потенціалу розвитку аграрного сектора економіки вважаємо за необхідне реформувати державну аграрну та економічну політики,

переорієнтувавши їх на неоіндустріальну парадигму інноваційного розвитку інтеграційних відносин в аграрному секторі економіки, трансформувати інституціональне середовище підтримки інноваційного підприємництва і трансферу інновацій, створити цілісну інноваційну систему розвитку агропромислового виробництва на національному і регіональному рівнях, впровадити ефективний організаційно-економічний механізм державної підтримки і регулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки, забезпечити безперервність ланцюга «наука – виробництво – наука», особливо в частині заінтересованості як працівників наукових і освітніх установ у кінцевих результатах праці, так і вітчизняних сільгосп - товаровиробників у впровадженні інноваційних розробок національних продуцентів.

Література

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця. Київ: НАН України, 2015. 336с.
2. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. Київ: Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2009. 864с.
3. Иерархия и сети в институциональной архитектонике экономических систем / под ред. А.А. Гриценко. Киев: Ин-т экон. и прогнозирова. НАН Украины, 2013. 580 с.
4. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Москва: Academia, 2004. 788 с.
5. Гуторов А.О. Розвиток інтеграційних відносин в аграрному секторі економіки. Київ: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2016. 484 с.
6. Саблук П.Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент.* 2016. № 9. С. 34–42.
7. Присяжнюк М.В., Петриченко В.Ф., Володін С.А. Концептуальні засади інноваційно-інвестиційного розвитку Національної академії аграрних наук України. *Економіка АПК.* 2013. № 4. С. 3–22.
8. Heathfield D.F., Wibe S. An Introduction to Cost and Production Functions. London: Macmillan Education, 2016. 209 p.

АВТОМАТИЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Гузь Дар'я Олександрівна

Кандидат економічних наук

Доцент кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Ерлінг Мокнес (Erling Moxnes)

Доктор наук, професор

Університет Бергена

(Берген, Норвегія)

Моделі управління бізнесом змінюються під впливом часу та сучасних технологій. Автоматизація бізнес-процесів стала можливою завдяки появі різних видів спеціального програмного забезпечення. Автоматизація бізнесу може допомогти перенести рутинні завдання та їх облік у сервіси і додатки, аби зробити усі процеси більш прозорими та контрольованими.

Теоретичним основам визначення сутності поняття «бізнес-процес» було присвячено багато наукових праць, наприклад таких відомих зарубіжних і вітчизняних вчених, як: Хаммер М., Чампі Д., Робсон М., Уллах Ф., Чаадасв В., Гончарова О.М., Демиденко В.В., Репін В.В., Ладанюк А.П., Ельперін І.В., Мостенська Т.Л. та інші.

Процес – це послідовна зміна предметів і явищ, станів об'єкту в часі, сукупність послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату. Отже ключовими ознаками процесу взагалі і бізнес-процесу зокрема, слід вважати зміну стану об'єкта і спрямованість на певний результат [2, с. 65].

Процесний підхід в управлінні в якості основного об'єкта управління виділяє бізнес-процес, що наскрізне проходить через усі рівні організації і відповідає за будь-яку певну дію від початку і до кінця. Взаємозв'язки всередині підприємства базуються не на виокремленні певних підрозділів, що виконують визначені функції, а на виокремленні наскрізних процесів, які визначаються цілями і задачами діяльності підприємства. Процесний підхід орієнтований, у першу чергу, не на організаційну структуру підприємства, а на бізнес-процеси, кінцевими цілями виконання яких, є створення продуктів або послуг, що представляють цінність для зовнішніх або внутрішніх споживачів.

Автоматизація бізнес-процесів (BPA – Business process automation) – це застосування саморегульованих технічних засобів,

економіко-математичних методів і систем керування, що нівелюють роль окремих співробітників у реалізації бізнес-процесів шляхом створення програмованих економічних систем, які самостійно розподіляють набори завдань, ресурсів і взаємовпливів у наперед визначеній послідовності та здійснюють контроль за коректністю їх реалізації.

Автоматизація бізнес-процесів підприємства має ряд переваг, які сприяють підвищенню його конкурентоспроможності та ефективності в умовах мінливості зовнішнього середовища:

- оптимізація часових витрат на постановку завдань і виконання робіт;
- зменшення потреби в залученні людських ресурсів;
- зростання транспарентності виконуваних процесів;
- уніфікація та фіксація вимог до виконання кожного етапу бізнес-процесу (нівелювання багатозначності висунутих вимог та обмежень);
- зниження ролі людського фактору при реалізації процесів, що зменшує вплив окремо взятої людини та її невмотивованого опору на процес у цілому [1, с. 80].

А. Ладанюк, І. Ельперін та Т. Мостенська зазначають, що послідовна оптимізація й автоматизація бізнес-процесів супроводжується такою закономірністю: при зменшенні тривалості процесу в 4 рази витрати на реалізацію процесу зменшуються на 20%, а продуктивність виконуваних робіт зростає майже вдвічі [3, с. 96].

У кожній компанії багато напрямків і кожен має свою особливість, тому процеси можна розділити на 4 групи:

1. Базові. Направлені на кінцевого користувача. Створюють стратегічну ланцюжок цінностей для клієнта.
2. Функціональні. Такі процеси зосереджені усередині компанії, і споживачами є не клієнти, а співробітники компанії або відділи. До таких процесів відносяться: бухгалтерський облік, юридичний супровід, діловодство, системне адміністрування.
3. Інноваційні. Є двигуном до оптимізації. Типовими механізмами тут виступають: нові продукти і послуги, структурні підрозділи, напрямки роботи компанії, бренди, технології.
4. Управлінські. Вони нічого не виробляють, але представляють не менш важливу цінність для компанії. Складаються з таких основних елементів: визначення цілей, складання плану, моніторинг, аналіз.

До основних етапів автоматизації бізнес-процесів підприємства відносяться наступні:

1. Моделювання бізнес-процесів. Системне управління бізнесом починається із постановки цілей, формулювання організаційної структури компанії, визначення зон відповідальності кожного співробітника, написання чітких посадових інструкцій та побудови системи комунікації.
2. Опис бізнес процесів. За відсутності опису наявних бізнес-процесів досить складно провести їхню автоматизацію. Опис діяльності підприємства можна зробити самостійно або залучити зовнішніх консультантів.
3. Вибір оптимального програмного забезпечення. Після того, як ми з'ясували, який процес чи його частина потребує автоматизації, обираємо найбільш зручні інструменти, які можуть допомогти на шляху постановки та контролю виконання задач, управління продажами, фіксації показників та вибудовування організаційної структури діяльності у компанії [4, с. 53].

Таким чином, управління бізнес-процесами повинно бути ефективним і використовувати засоби автоматизації та оптимізації. Тільки правильна методологія і злагожденість на всіх рівнях дозволять керувати процесами зі стратегічної точки зору.

Література

1. Гончарова О.М. Реінжиніринг бізнес-процесів як метод процесного управління. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2013. Вип. 10. С. 78–82.
2. Ладанюк А.П., Ельперін І.В., Мостенська Т.Л. Автоматизація бізнес-процесів підприємства. *Наукові праці УДУХТ*. 2002. С. 65–71.
3. Репин В.В. Бизнес-процессы компании: построение, анализ, регламентация. Москва: РИА «Стандарты и качество», 2007. 240 с.
4. Робсон М., Уллах Ф. Практическое руководство по реинжинирингу бизнес-процессов. Москва: ЮНИТИ, 1997. 125 с.

ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЗА УМОВ АВТОМАТИЗОВАНОГО ОБЛІКУ ЯК ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ

Гоголь Марина Миколаївна

Кандидат економічних наук, доцент

Доцент кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

В сучасному світі конкуренція на ринку зростає, і це рано чи пізно змушує кожне підприємство залучитися до ефективного управління завдяки спеціальним методам та формам управління. Українські підприємства не є виключенням, адже їм доводиться конкурувати не тільки з українськими виробниками, але й з товарами західних виробників. Це в свою чергу передбачає конкуренцію з технологією і методами управління.

Дана тема є досить актуальною і тому, що Україна потребує залучення інвестицій, що напряму залежить від конкурентоспроможності підприємств.

Серед ключових проблем у розвитку системи управління в Україні, необхідно зазначити наступні:

- удосконалення правових і функціональних засад діяльності акціонерних товариств, реалізації та захисту інтересів інвесторів та кредиторів;
- підготовка кадрів в умовах розвитку корпоратизації економіки України;
- підприємницька мотивація в корпоративному секторі.

В умовах карантину котрий останні декілька років періодично панує у просторі всіх країн світу, нещадно змінюючи економічні реалії та традиційні устої функціонування підприємств важливо помічати, вивчати, аналізувати, робити висновки та надавати пропозиції для урегулювання різних питань діяльності підприємств, котра здебільшого залежить від якісних управлінських рішень.

Існує багато різних фундаментальних аспектів для прийняття таких рішень відносно до певної ситуації, але незмінним у будь якому випадку залишається вимога до достовірності й своєчасності інформаційної бази на основі якої прийняте дане рішення. Саме інформація виступає головним джерелом «векторної» направленості при прийнятті управлінських рішень.

Сьогоднішня наша країна відзначається стійким інтересом до комп'ютерних інтегрованих систем, здатним забезпечити ефективне

управління підприємством. Все частіше обговорюються ERP, MRP, MRPII і тощо.

Протягом останніх десятиліть ринок активно наповнюється програмним забезпеченням для автоматизації бізнес-процесів і управління ресурсами на підприємствах різного масштабу. В Україні широкого поширення набули системи ERP класу: "1С: Підприємство" і SAP.

Швидкий розвиток ринкових відносин ставить питання про створення сучасними компаніями ефективної системи управління економічними ресурсами та контролю за результатами діяльності. Як показує досвід розвинених країн, в умовах жорсткої конкуренції раціональне використання внутрішніх ресурсів підприємства є головною передумовою успішного розвитку бізнесу та досягнення поставлених завдань, що в кінцевому рахунку впливає на економічне зростання підприємства та суспільства в цілому.

На сьогоднішній день створення ефективної внутрішньої системи управління ресурсами багато в чому залежить від якості системи управлінського обліку компанії. Щоб досягти успіху, цей облік повинен вирішувати не лише класичні питання бюджетування, ціноутворення чи управління витратами. Йому слід розглядати систему управління набагато ширше, орієнтуючись на оптимізацію бізнес-процесів підприємства, впровадження нових технологій (JIT, BSC, TCM та ін.), Використання електронних засобів обробки інформації та управління завданнями, контроль виконання.

Створення інтегрованої системи управління організацією дає низку переваг:

- зосередження на досягненні бізнес-цілей з урахуванням інтересів зацікавлених сторін;
- ефективне та раціональне використання ресурсів;
- зменшення можливих суперечностей між різними аспектами діяльності організації;
- зменшення витрат на розробку, експлуатацію та сертифікацію системи управління організацією;
- залучення більшої кількості працівників до процесів поліпшення якості в компанії;
- створення єдиної системи документообігу та діловодства тощо [1].

Таким чином, інтегровані системи управління є одним із показників зрілості підприємства, який характеризує гнучкість управління, здібність до змін задовольняти вимогам різних стандартів менеджменту, але і наявність механізмів, що дозволяють найбільш ефективним чином використовувати загальні елементи побудови

систем, зазначені у цих стандартах.

Зарубіжна практика управління персоналом спрямована насамперед на формування ефективно працюючого колективу, який за рахунок високої вмотивованості та професіоналізму буде досягати високих результатів діяльності. Саме тому іноземну практику необхідно використовувати на вітчизняних підприємствах, але водночас не забувати про багаторічний вітчизняний досвід та особливості політичної та економічної ситуації.

Звіти за міжнародними стандартами фінансової звітності дають можливість залучення іноземних інвесторів, що сприяє розширенню українського бізнесу.

Поняття управлінської звітності значно ширше, ніж поняття фінансової звітності. Для цілей управління використовується весь спектр інформації - фінансової та нефінансової, при цьому фінансові дані є базою для системи управлінського обліку.

Надання інформації управлінської звітності передбачає формування більшої кількості показників, аналітичних даних і звітів, ніж передбачено тими чи іншими стандартами фінансової звітності. З іншого боку, не вся інформація фінансової звітності може бути задіяна для управлінської звітності.

Управлінський облік на основі МСФЗ - звітності включає всі фінансові дані, що взаємопов'язані з фінансовою інформацією на основі МСФЗ, в тому числі фінансові показники, статистичні фінансові дані минулих періодів для формування прогнозів, дані для бізнес-планів, фінансові дані для аналізу і інша фінансова інформація.

На жаль не всі країни зацікавлені в застосуванні стандартів управлінського обліку з метою управління. Більшість з них ґрунтуються на рекомендаційний характер їх положень і складність впровадження на національному рівні певних стандартів. Однак при стрімкому розвитку міжнародних ринків, застосування прогресивних норм і положень управлінського обліку - запорука успіху та сталого розвитку.

Для виходу на міжнародний ринок будь-яка компанія в Україні стикається з питанням переходу на МСФЗ. Це підвищує прозорість та повноту всіх фінансових операцій та довіру іноземних партнерів. І, як наслідок, - відбувається збільшення інвестицій в українські компанії.

Підводячи підсумок варто відмітити, що більшість світових розвинутих країн вже десятиліттями використовують автоматизовані системи управління підприємством, що дало їм нові поштовхи та ідеї для економічного розвитку. Керівники підприємств нашої країни ще й

досі дотримуються поглядів, що краще все самому - не довіряючи технічним засобам, бо є побоювання витоку інформації, втрати даних, невміння самому розібратися а фахівцям не довіряю, тощо. Усі ці причини є головною проблемою унеможливлення розвитку автоматизації процесу управління, що зупиняє економічну ефективність не лише окремого підприємства, а й країни в цілому. Тому залишається надія лише на сміливих, креативних, готових ризикувати керівників, фахівців та любителів своєї справи.

Література

1. Верба В.А., Решетняк Т.І. Організація консалтингової діяльності: Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2000. 244 с.

«НОВА НОРМАЛЬНІСТЬ» ПРОФЕСІЙНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кузнєцов Едуард Анатолійович

Доктор економічних наук, професор

Завідувач кафедри менеджменту та інновацій

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Урве Венесаар (Urve Venesaar)

Кандидат наук, професор

Таллінський технологічний університет

(Таллінн, Естонія)

Важливим напрямком інтелектуального розвитку сучасної системи менеджменту виступає розробка та механізм практичної реалізації стратегії. Стратегічні показники формують нові горизонти розвитку інноваційного суспільства, які все більше стають орієнтованими на розвиток людини і створення для неї необхідної якісної інфраструктури життя. «Нова нормальність» пов'язана з реалізацією концепцій «Промисловість 4.0» і Суспільство 5.0», які знаходяться в процесі взаємодії і системного розвитку.

Тільки недавно були запущені процеси четвертої промислової революції (табл. 1) і реалізації концептуальної системи розвитку промисловості «Промисловість 4.0», як Японія запропонувала новий етап розвитку людської цивілізації – формування і розвиток «Суспільство 5.0».

**Принципи «Нової нормальності»
в період четвертої промислової революції**

<p>Он-лайн на першому плані Взаємодія без прямих контактів Відстань як організаційна модель Перебудова робочих процесів Перевага дистанційного навчання Реальність віртуальних заходів Нові стратегії замість експериментів Зміцнення цифровий інфраструктури Підвищена кібер - безпека Розширення ролі DIG DATA, автоматизація і робототехніка</p>
--

Суспільство 5.0 - соціально-економічна і культурна стратегія розвитку суспільства, заснована на використанні цифрових технологій у всіх сферах життя. Ідея такого суспільства - частина національної японської стратегії розвитку людського капіталу. Стратегія створення супер - інтелектуальної системи «Суспільство 5.0» - новий підхід до прогнозування можливого технологічного розвитку Японії в найближчому майбутньому. Створення концепції «Суспільство 5.0» стало відповіддю Японії на стратегії інших країн в просуванні їхніх ініціатив по власним баченням довгострокового розвитку, збереження або завоювання лідируючих позицій у світовій економіці. Наприклад, стратегія Німеччини High-Tech Strategy 2025, суть якої в використанні новітніх технологій, включаючи IoT в обробній промисловості; або стратегія США Industrial Internet, що припускає створення комплексного рішення, що об'єднує інформаційні процеси з виробничими.

«Суспільство 5.0» - це національна стратегія побудови супер - розумного суспільства, анонсована урядом Японії в 2016 році, - говорить Норіцугу Уемура, який є старший генеральний менеджер департаменту урядових і зовнішніх зв'язків Корпорації Mitsubishi Electric (Токіо, Японія). Концепція ставить собі за мету зробити життя людини зручним і повноцінним, а інновації - безпечними і екологічними на основі інтеграції фізичного і цифрового простору [3, с. 122-131]. Програма реалізується в Європі, США, Кореї, Таїланді, Індонезії, Індії. Будучи одним зі світових лідерів промислових і інфраструктурних інновацій, корпорація «Mitsubishi Electric», бере участь у створенні та реалізації концепції Суспільство 5.0 не тільки в

Японії, але і в країнах, на ринках яких традиційно займає сильні позиції.

Як очікується, «Суспільство 5.0» стане новою моделлю зростання країни, взаємопов'язаного і узгодженого гармонійного розвитку економіки і суспільства Японії в цілому через реалізацію наступних програм:

- якісний розвиток промисловості, який буде реалізовано через четверту промислову революцію;
- вирішення соціальних і пов'язаних з ними проблем, таких як зниження народжуваності і старіння населення, збереження активного довголіття для продуктивної участі в житті суспільства;
- розвиток сільського господарства при зниженні необхідної участі людини, розвиток автоматизації органічного землеробства і тваринництва;
- раціональне розвиток енергетики;
- питання збереження навколишнього середовища.

Для реалізації програм «Суспільство 5.0» створюється система співпраці широкого кола партнерів, яка включає в себе уряд, місцевих органів влади, університети, науково-дослідні установи та венчурні компанії. Мета такого співробітництва - організація досліджень щодо здійснення конкретної програми змін, а також залучення необхідної і достатньої кількості інвестицій, що дасть можливість якісно реалізовувати наступні програми:

- попереджати нові соціальні проблеми майбутнього;
- збільшувати конкурентоспроможність промисловості і покращувати життя людей за допомогою цифрових методів виробництва і прогнозування;
- забезпечувати довгострокове співробітництво і кооперацію як між державним і приватним сектором, так і між приватними компаніями;
- виходити за рамки досліджень і розробок компаній та державного сектора для поліпшення соціального устрою країни і суспільства;
- створювати основні напрямки розвитку та інфраструктуру для реалізації програмних цілей «Суспільство 5.0»;
- в якості базових зусиль вибрати такі важливі для країни і суспільства категорії: міські та сільські райони, товари і послуги, інфраструктура та кібер - простір.

Необхідно зазначити, що і раніше інформаційне суспільство припускало збір інформації через мережу і подальший аналіз зібраних людиною даних. Однак в «Суспільство 5.0» люди, речі та системи будуть взаємопов'язані в кібер - просторі, і результати, отримані за

допомогою штучного інтелекту, що значно перевищують можливості людини, «повертаються» в фізичний простір. Серед програмних цілей «Суспільство 5.0» передбачається усунути регіональні, вікові, гендерні бар'єри та майже усі бар'єри, пов'язані з різними мовами людей. Одна з найважливіших цілей - економічний розвиток, що відбувається паралельно з вирішенням соціальних проблем. На даний момент стратегія розвитку для Японії розписана до 2030 року. Різниця між «Промисловість 4.0» і «Суспільство 5.0» в масштабі впровадження цифрових технологій. В останньому вони охоплюють усі сфери життя суспільства [3, с. 124].

Зрозуміло, що Україна, маючи достатньо високий рівень розвитку людського капіталу, потенціал в розвитку інформаційних технологій, природні та кліматичні умови для розвитку агропромислового виробництва, досить розвинуту транспортну інфраструктуру повинна стати активним учасником процесів розвитку інноваційного і цифрового суспільства. Виникає гостра проблема, яка визначає низьку якість управлінського супроводу реформаторського курсу, що прямо пов'язано з розвитком професійного менеджменту і досягнення ним глобальної конкурентоспроможності. Менеджмент повинен активно працювати над практичною реалізацією базових ідей Декларації «Нова нормальність», яка має перспективне значення і для України. Положення цієї Декларації визначають нові якості менеджменту, які він повинен здобути в результаті розвитку процесів професіоналізації управлінської діяльності. Визначимо ці особливості розвитку професійного менеджменту в умовах базових положень Декларації «Нова нормальність» [1, с. 17-20]:

- значне прискорення наукового і технологічного розвитку у всіх областях науки, що серйозно вплине на всі сфери діяльності людей і суспільства;
- прискорення наукового прогресу потребує пере - завантаження управлінського мислення (менеджмент буде будуватися на зв'язності, кооперації, креативності, гнучкості та задіяності);
- філософія менеджменту в термінах економіки масштабу, нормального або стандартного виробництва і порівняння з найкращими зразками буде архаїчною практично застарілою;
- товари «широкого вжитку» поступлять місцем «спеціальним продуктам», що спричинить перехід від орієнтації «на продукт» до орієнтації «на рішення» (масове виробництво поступить місцем штучним розробкам, виробництву, продажу і сервісу);
- проривні технології, включаючи, наприклад, 3D - друк, великі дані, нано - технології і соціальні платформи зроблять штучне

- виробництво новою нормальністю;
- вища освіта і прямий доступ до інтелектуальних баз даних стимулює розвиток клієнтів з позицій їх інформованості, можливостей самостійного визначення характеристик товарів, розміщення замовлень і способів оплати;
 - традиційне виробництво, яке було основою першої та другої промислових революцій буде вважатися «гігієнічним фактором» (його наявність буде непоміченою, а його відсутність - викликати негативну реакцію); процеси виробництва стануть цифровими і повністю автоматизованими;
 - технологія блокчейн стане стандартним способом ринкових транзакцій, а процеси повністю інтегрованими;
 - стають потрібні фахівці високої якості з більш високим коефіцієнтом EQ (емоційний інтелект), ніж IQ (раціональне і логічне мислення), а в менеджменту вирішальну роль будуть грати фахівці з високим EQ;
 - недовіра ліквідується і їй на зміну приходить довіра (мульти - дисциплінарні команди з ініціативою знизу, зацікавленість, залученість, натхнення, свобода в обмеженості як нове кредо менеджменту);
 - покупці, клієнти можуть ставати постачальниками нових ідей, або виступати в якості інвесторів, фінансуючи окремий проект або входити в нього як фрілансер;
 - самонавчальні комп'ютери стануть розумніші за людей, що свідчить про прихід епохи сингулярності;
 - розвиток інформаційних і комунікаційних технологій (на основі вдосконалення алгоритмів великих даних, штучного інтелекту і квантових комп'ютерів) забезпечить розвиток процесів сингулярності;
 - сучасні процеси технологічного розвитку змінять назавжди наш світ, і зокрема, ринок праці (з'явиться нове покоління працівників), умови та принципи роботи компаній, а також з'являться нові моделі менеджменту.

Таким чином, лінійне мислення в нелінійному світі стає марним, професії, пов'язані з отриманням певного алгоритму знань зникнуть, в школах і університетах необхідно розвивати систему отримання фундаментальних знань і на них будувати такі необхідні якості як інноваційність, креативність, сила уяви, потенціал творчості та професійної культури.

К. Шваб висловлює надію, що саме професійний менеджмент зможе створити механізми захисту людей від машин зі штучним

інтелектом, якщо знайде можливості свого розвитку і якісного супроводу процесів четвертої промислової революції [6, с. 17-18]. Необхідно терміново змінювати підходи до визначення критеріїв якісної професійної підготовки і діяльності управлінських кадрів з позицій розвитку процесів «Індустрія 4.0» та процесів інтегральної концепції «Суспільство 5.0». «Нова нормальність» професійного менеджменту уже наступає, що робить його ще більше відповідальним за майбутній розвиток сучасного суспільства.

Література

1. Блуммарт Т. Четвертая промышленная революция и бизнес: Как конкурировать и развиваться в эпоху сингулярности / пер. с англ., Москва: Альпина Паблишер, 2019. 204 с.
2. Курцвейл Р. Эволюция разума или бесконечные возможности человеческого мозга, основанные на распознавании образов / пер. с англ. Т.П. Мосоловой. Москва: Эксмо, 2019. 352 с.
3. Уэмура Н. Общество 5.0: Взгляд Mitsubishi Electric. *Экономические стратегии*. 2017. № 4. С. 122-131.
4. Уперенко Н.А., Кузнецов Э.А. Инновационные проблемы истории экономики и менеджмента. Инверсионность, духовность, междисциплинарность: монография. Херсон: «ОЛДИ-ПЛЮС», 2020. 436 с.
5. Флорида Р. Креативный класс. Люди, которые создают будущее / пер. с англ. Н. Яцюк. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2016. 384 с.
6. Шваб К. Четвертая промышленная революция: пер. с англ. Москва: Издательство «Э», 2018. 208 с.

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕБИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: УПРАВЛІНСЬКА ТА ОБЛІКОВА СКЛАДОВІ

Кусик Наталія Львівна

Кандидат економічних наук, доцент

Завідувач кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Фролова Таїсія Владиславівна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

До основних недоліків існуючої системи обліку дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах в сучасних умовах господарювання можна віднести наступне.

По-перше, структура дебіторської заборгованості, що представлена у вітчизняних нормативних документах, не передбачає її деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості.

По-друге, облік дебіторської заборгованості не враховує специфіки даного активу, що зумовлює наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів оцінювання.

Існують проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, а також оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцією, товари, роботи та послуги.

Недостатньо вивчені проблеми обліку сумнівних боргів, зокрема резерву на їх покриття, з метою зближення бухгалтерського та податкового обліку [3, с. 28-34].

По-третє, облікові регістри, що рекомендовані для використання, не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації і узагальнення, що заважає отриманню достатньої інформації для проведення аналізу розрахунків з дебіторами підприємства.

Побудова регістрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості потребує змін, оскільки сьогодні облік дебіторської та кредиторської заборгованостей ведеться в одному регістрі, а це різні об'єкти бухгалтерського обліку, які лише частково пов'язані між собою, тому й обліковувати їх потрібно в різних регістрах [1].

Застосування в умовах України міжнародних методик аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з дебіторами, а використання вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан дебіторської заборгованості, а також ступінь її впливу на фінансово-господарське становище підприємства. Сьогодні, не достатньо дослідженим є питання оплати дебіторської заборгованості, а саме: визначення допустимого рівня засобів, які вилучаються на дебіторську заборгованість; а також розробка оптимальної політики управління дебіторською заборгованістю [2, с. 50-52].

Управління дебіторською заборгованістю – один із ключових складників системи управління будь-яким підприємством, який включає сукупність методів, принципів та процедур взаємодії з

покупцями щодо реалізації активів чи послуг із відстрочкою платежу, інкасації заборгованості та організації фінансового забезпечення боргової активності. Управління дебіторською заборгованістю також характеризується системою інструментів, які, враховуючи макро- та мікро- показники, регулюють та узгоджують інтереси підприємства та контрагентів, забезпечуючи, таким чином, фінансову стійкість підприємства в довгостроковій перспективі [4, с. 229-235].

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємство має здійснювати такі заходи [5, с. 60]:

1. Здійснити попередню перевірку клієнтів щодо можливості своєчасного погашення ними заборгованості.

2. Сформувати рейтинг кредитоспроможності клієнтів і відмовитися від подальшого співробітництва з клієнтами, які мають низький кредитний рейтинг.

3. Визначити критерії надання кредиту, його граничний розмір, терміни відстрочки повернення боргу, розмір та порядок надання знижок, форму штрафних санкцій.

4. Класифікувати дебіторську заборгованість за різними ознаками (за боржниками, термінам, підставами виникнення).

5. Розробити план заходів щодо роботи з кожним клієнтом з визначенням термінів, відповідальних, оцінки затрат, а також одержаного ефекту.

6. Організувати ведення реєстру дебіторської заборгованості та виокремити прострочену дебіторську заборгованість.

7. Провести реальну оцінку вартості і швидкості обороту дебіторської заборгованості.

8. Встановити зв'язок системи мотивації персоналу з розміром дебіторської заборгованості, а також розробити та затвердити положення про мотивацію по досягнутих результатах.

9. Внести інформацію щодо запланованих сум погашення дебіторської заборгованості до фінансового плану підприємства і здійснити контроль над виконанням.

10. Запроваджувати сучасні методи управління дебіторською заборгованістю, такі як факторинг, форфейтинг, страхування фінансових ризиків, використання оплати векселями.

11. Запроваджувати політику надання знижок за швидку оплату продукції, товарів, робіт, послуг.

Оплата дебіторської заборгованості являє собою форму реструктуризації активів, що полягає у переведенні дебіторської заборгованості в ліквідні форми активів. Сучасними видами оплати дебіторської заборгованості (рефінансування) є облік векселів,

форфейтинг та факторинг. Водночас, такі форми оплати дебіторської заборгованості, як факторинг і форфейтинг не набули поширення в господарській діяльності вітчизняних підприємств, тоді як застосування таких форм розрахунків пришвидшило б перетворення дебіторської заборгованості у грошові активи.

Для удосконалення облікової системи дебіторської заборгованості підприємство має здійснювати такі заходи [6]:

- оцінювати фінансовий стан потенційних дебіторів, а також інших показників, зокрема репутації фірми на ринку, терміну існування фірми;
- визначати допустиму найбільшу суму боргу, як взагалі, так й для одного дебітора;
- визначати найефективніші форми повернення боргів.

Сьогодні, широкого розповсюдження набули сучасні технології розрахунків, як системи дистанційного обслуговування, що прискорюють та спрощують процес подання платіжних документів у банк. Дистанційне обслуговування здійснюється з використанням електронних розрахункових документів (використання документів на паперових носіях не виключається), що сприяє зменшенню залежності облікового процесу від надзвичайних обставин. Як свідчить зарубіжний досвід, інтерактивна взаємодія підприємств з банками вимагає надійної системи захисту від несанкціонованого доступу до інформації. Проте, для підприємств, що користуються системами дистанційного обслуговування, існують певні незручності, тому що банк має право перевіряти дотримання вимог з питань безпеки оброблення електронних розрахункових документів.

Науково-технічний прогрес сприяв появі інноваційних платіжних інструментів для здійснення безготівкових розрахунків, виникнення яких було викликано необхідністю збільшення ефективності та надійності платежів, а також зростаючими потребами фінансового ринку. Згідно «Положення про електронні гроші в Україні» [7], електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента. Використання мережі Інтернет, як середовища обігу електронних грошей на програмній основі, дозволяє їм миттєво перетинати кордони держав, легко обмінюватися на електронні гроші інших емітентів і на електронні гроші, номіновані в інших валютах [8, с. 17–18].

Для прискорення та спрощення процесу розрахунків на підприємствах, особливо, які оперують значними коштами, доцільно використовувати саме безготівкові розрахунки. З метою покращення

стану дебіторської заборгованості вітчизняним підприємствам необхідно приділяти більше уваги вибору оптимальних форм безготівкових розрахунків.

Література

1. Гангал Л.С. Основні проблеми та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості. URL: rusnauka.com>18_EN_2016/Economics/48184.doc.htm (дата звернення: 06.05.2021).
2. Матицина Н. Дебіторська заборгованість: нові облікові підходи. *Економіст*. 2015. № 11. С. 50-52.
3. Коблянська О.І. Методологічні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 77 - 78. С. 28-34.
4. Пеняк Ю.С., Данильчук І.В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 24. С. 229-235.
5. Федорченко О.Є. Актуальні проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. Вип. 21. С. 60–62.
6. Зінченко О.В., Крутих О.В. Економічна сутність та класифікація дебіторської заборгованості для потреб облікової системи підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 819-825. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Zinchenko-O.-V..pdf> (дата звернення: 06.05.2021).
7. Положення про електронні гроші в Україні: постанова Правління НБУ від 04.11.2010 р. № 481 із змінами Постанови Правління НБУ від 10.02.2016 р. № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#n19> (дата звернення: 06.05.2021).
8. Світовий досвід і перспективи розвитку електронних грошей в Україні: науково-аналітичні матеріали / П.М. Сенищ, В.М. Кравець, В.І. Міщенко, О.О. Махаєва, В.В. Крилова, Н.В. Гришук. Київ: НБУ, Центр наукових досліджень, 2008. Вип. 10. 145 с.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Масіна Людмила Олександрівна

Кандидат економічних наук

Доцент кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Масін Віктор Миколайович

Кандидат юридичних наук

Доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

В умовах запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення зростає важливість їх якісного та кількісного обліку. Виділення земельних ресурсів як об'єкта бухгалтерського обліку потребує розробки необхідного апарату, що сформує підґрунтя для визначення відповідних класифікаційних ознак для цілей обліку, що визначає актуальність теми дослідження.

В аграрній сфері земельні ресурси є основним господарським засобом, тому важливим завданням є розкриття змісту землі як об'єкта бухгалтерського обліку. «Облік земель – це ціла система заходів щодо реєстрації інформації про землю кількісного, якісного та правового характеру» [1, с. 259]. Метою бухгалтерського обліку земельних ресурсів є отримання даних про землю, необхідних для зовнішніх (кредиторів, інвесторів) та внутрішніх користувачів з метою прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення раціонального та ефективного використання земель.

Отже, земельні ресурси сільськогосподарського призначення, як об'єкт бухгалтерського обліку, – це вид активів з довготривалим строком використання, інвентарним об'єктом якого є окрема ділянка з фіксованими межами, площею та місцем розташування, що має кількісну, якісну та конкретну грошову оцінку і підпорядковується загальним методологічним підходам щодо відображення її в обліку. Земля повинна бути достовірно оцінена.

Категорія «оцінка землі» являє собою процес визначення порівняльної цінності земель і залежить від комплексу взаємопов'язаних факторів. Серед них можна виділити соціально-економічні, історико-культурні умови використання, функціональне призначення ділянки, місце розташування, вплив зовнішніх факторів, ймовірність одержання доходу від використання землі за визначений

період часу, фізичні та екологічні характеристики. Для ринкової оцінки земельного масиву велике значення є попит та пропозиція на ринку, рівень платоспроможності населення, умови продажу, характер можливої конкуренції, розподіл майнових прав власності на землю, зобов'язання та обмеження стосовно використання земельної ділянки та ін. Для наближення нормативної грошової оцінки до розрахункової ринкової вартості, слід врахувати комплекс факторів, які з достатнім ступенем вірогідності впливатимуть на рівень попиту на земельну ділянку, виробничі затрати та врожайність культур, що є суттєвим для оцінювання сільськогосподарських угідь [2].

Оцінка земельних ділянок сільськогосподарського призначення залежить від правового статусу та може перебувати у стані права власності на земельну ділянку (володіння, користування та розпорядження) та права користування землею (останнє проявляється у формі права постійного або тимчасового користування, як то: постійного користування земельною ділянкою передбачає володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку використання; оренди земельної ділянки передбачає засноване на договірній основі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, яка необхідна орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності; земельного сервітуту передбачає право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою або декількома ділянками; емфітевзису, що являє собою речове право на користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб) [3, с. 220].

Земля є специфічним необоротним активом, що входить до складу основних засобів, до якого можуть застосовувати такі види вартості як первісна, переоцінена, чиста вартість реалізації та справедлива [4, п. 4].

Придбана інвестиційна нерухомість зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, при цьому одиницею обліку останньої є земельна ділянка, будівля або її частина [5, п. 9].

При очікуваному придбанні права користування земельною ділянкою сільськогосподарського призначення оцінка такого права здійснюється за первісною вартістю [6, п. 10].

Настання права оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення вимагає застосування оціночного механізму НП(С)БО 14 «Оренда», за яким:

- в межах фінансової оренди об'єкт оцінюється за найменшою на початок строку оренди оцінкою: справедливою вартістю активу

- або теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів;
- в межах операційної оренди відображається за вартістю, указаною в угоді про оренду [7].

Відображення земельних ресурсів, як об'єктів бухгалтерського обліку, насамперед вимагає належної побудови облікової політики конкретного сільськогосподарського підприємства. Підставою для відображення господарських операцій з землею в аналітичному та синтетичного обліку є первинні документи, які складаються на підставі юридичної документації (договорів оренди; договорів про відчуження земельних ділянок: купівлі-продажу, міни, дарування тощо; актів на право користування та право володіння; державних актів на право приватної власності на землю; актів про придбання ділянок при проведенні земельних торгів; рішення суду, яким було вирішено спір щодо прав власності на земельну ділянку; звітів про експертну оцінку земельних ділянок, висновків агрохімічних служб). Операції з надходження земельних ресурсів в сучасних умовах оформляється «Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», в якому не передбачено розкриття деталізованої інформації щодо конкретних характеристик окремих земельних ділянок. Тому, на думку Белінської С.М., доцільним є введення спеціалізованого документа – «Акта приймання-передачі земельної ділянки (паю)», який розкриватиме як характеристики самої ділянки, так і надаватиме всі відомості щодо придбання та подальшої її експлуатації (реквізити підприємства, що передає земельну ділянку, та підприємства, що її одержує; категорія земель за цільовим призначенням та вид угідь; якість ґрунтів; місцезнаходження ділянки; дані про затрати на поліпшення; інформація про того, за ким закріплено ділянку; з якого моменту вона вводиться в експлуатацію на даному підприємстві; її балансова та нормативна грошова вартість та наказ або договір, на підставі якого відбувається оприбуткування чи передача земельної ділянки), а також склад комісії, що підписує цей документ [8].

Досліджуючи ведення обліку землі в сільськогосподарських підприємствах різних форм власності виявлено, що сільськогосподарські підприємства під час здійснення господарської діяльності широко використовують як власні земельні ділянки (паї), так і орендовані, що перебувають у його користуванні. Виплату відповідних сум орендної плати підприємства здійснюють за платіжними відомостями та видатковими касовими ордерами, накладними на відпуск товарно-матеріальних цінностей, актами виконаних робіт та наданих послуг. Ведення такого обліку абсолютно

не суперечить існуючому законодавству, проте, у зв'язку відсутністю узагальненої інформації про кількісні та вартісні показники розмірів орендованих ділянок та здійснених виплат за них, значно ускладнює проведення оперативного аналізу ефективності використання орендованих земель. Крім того, при використанні орендованих земельних ресурсів у виробничому процесі відбувається протиріччя між ефективним та екологічно обґрунтованим, раціональним використанням земельних ділянок, що перебувають у короткостроковій оренді. Для усунення недоліків необхідно забезпечити накопичення інформації про кількісні та якісні характеристики ділянок, про витрати підприємства, пов'язані з орендою земель та паїв, про фактичні доходи від їх використання, що дозволить розрахувати величину економічного ефекту від залучення додаткових капітальних інвестицій, спрямованих на поліпшення земель та залучення додаткових угод. Впорядкувати таку інформацію можна за допомогою правильно побудованого аналітичного обліку. У подальшому його дані використовують для відображення вартості земельних угод та прав користування у бухгалтерському обліку, визначення розміру земельного податку, доходів і втрат власників та землекористувачів і для інших цілей [9, с. 153].

Узагальнення інформації про господарські операції з обліку земельних ресурсів в аграрних підприємствах здійснюється на підставі даних первинних документів та бухгалтерських довідок, дані з якого в кінці місяця переносять до Головної книги і формують звітну інформацію. У Звіті про фінансовий стан (балансі) підприємства відображають вартість земельних ресурсів, що належать підприємству на правах власності та на умовах фінансового лізингу, разом з іншими засобами та необоротними матеріальними активами. Не може забезпечити повноцінною інформацією і статистична форма «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств», в якій зазначаються виключно натуральні показники – загальна площа сільськогосподарських угод та ріллі, що перебувала у користуванні підприємства протягом звітного року без земель, що були здані в оренду.

На підставі наведеного слід резюмувати, що фінансова та статистична звітність потребують істотного удосконалення. Таким чином, проведений аналіз сучасної методики бухгалтерського обліку земельних ресурсів свідчить про її недостатню системність, а тому процеси реєстрації, збору та накопичення інформації про наявність і використання земельних ресурсів у процесі господарської діяльності вимагають удосконалення.

Література

1. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2009. 648 с.
2. Белінська С.М. Методичні аспекти оцінки земельних ресурсів для цілей бухгалтерського обліку. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3915> (дата звернення: 10.05.2021).
3. Присяжнюк С.В., Новодворська В.В., Любар О.О. Земельні ресурси як об'єкт бухгалтерського обліку. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2012. № 1 (56). Т. 2. С. 219-223.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 10.05.2021).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» від 02.07.2007 р. № 779. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07?find=1&text=переоцін#w1_1 (дата звернення: 10.05.2021).
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» від 18.10.1999 р. № 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення: 10.05.2021).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» від 28.07.2000 р. № 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text> (дата звернення: 10.05.2021).
8. Белінська С.М. Обліково-аналітичні аспекти обліку землі та земельних ресурсів. *Сучасні проблеми управління підприємствами в умовах глобалізації та інтернаціоналізації: теорія, практика: наук.-практ. конф. (м. Одеса, 27-28 березня 2015 р.)*. 2015.
9. Рекомендації з врегулювання майнових і земельних відносин в сільськогосподарському бізнесі: документальне оформлення, облік і оподаткування / за ред. В.М. Жука, І.Б. Садовської. *Облік і фінанси АПК*. 2005. № 5. С. 71-162.

МЕХАНІЗМ ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Масленніков Євген Іванович

Доктор економічних наук, професор

Професор кафедри менеджменту та інновацій

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Булгару Анастасія Михайлівна

Аспірантка

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Найважливішим організуючим елементом цілеспрямованої діяльності суб'єктів господарювання є системне планування, яке дозволяє створити модель стану, на реалізацію якого спрямована діяльність. Системність стратегічного управління базується на адаптивному комплексі, який містить певний алгоритм дій та застосування інструментів. Процес моделювання є обов'язковим елементом планування, яке представляє собою необхідний етап управління.

Аналіз сучасних досліджень підтверджує наявність теоретичних та практичних моделей, які використовуються при формуванні системи управління суб'єктом господарювання. Зазначимо, що пізнавальна діяльність орієнтована на наближення моделі до певної реальності за допомогою інноваційних методів та інструментів.

Пізнавальні моделі є формою організації та подання знань, а також синтезованим інструментом нових форм знань. До числа таких моделей можливо віднести демографічні моделі та моделі функціонування. Концепція забезпечення доступності соціальної допомоги населенню обумовлює необхідність оптимізації певних ресурсів враховуючи регіональні особливості. Зазначена оптимізація здійснюється за чіткою програмою. Найчастіше здійснюється оцінка поточних результатів попередніх дій з метою вибору наступного етапу.

Крім того, необхідно порівнювати наслідки всіх можливих кроків, не виконуючи їх реально, а досліджуючи стан та розвиток сформованих моделей. При виявленні розбіжностей між моделлю і реальністю постає завдання усунення цієї розбіжності за допомогою проведення трансформаційних змін моделі. Підкреслимо той факт, що

прагматичні моделі є засобом управління, засобом організації практичних дій і робочих уявленням розроблених стратегічних та тактичних цілей.

Формалізації основних етапів побудови моделей пов'язана з використанням інноваційних методів, які удосконалюють процес побудови та оптимізують результат. Системне моделювання полягає в розділенні процесу формування на певні етапи, детальному вивченні кожного з них з виокремленням потенційних можливостей та розглядом і оцінкою найбільш ефективних варіантів.

Стратегічне планування як специфічний вид управлінської діяльності спрямовано на вибір оптимальної альтернативи розвитку об'єкта управління, яка розрахована на певний період часу.

На думку науковців, процес стратегічного планування посідає центральне місце в системі стратегічного управління. Основними передумовами переходу до стратегічного планування є наступні:

- необхідність реакції на зміни умов функціонування підприємств;
- потреба в об'єднанні різних напрямків діяльності підприємства в умовах розвитку процесів децентралізації та диверсифікації;
- наявність яскраво виражених конкурентних переваг і необхідність їхньої підтримки (у підприємств, що їх мають) або створення їх (в аутсайдерів), посилення конкуренції;
- інтернаціоналізація бізнесу, розвиток зв'язків з підприємствами, які використовують систему стратегічного планування;
- наявність висококваліфікованих менеджерів, здатних вирішувати складні питання, застосовуючи систему стратегічного управління;
- посилення інноваційних процесів, генерація та швидке освоєння підприємствами нових ідей [1].

Зазначимо, що планування слід розглядати як поза політичну категорію, як координуючий механізм, який не залежить від характеру суспільної системи.

Система планування повинна бути гнучкою і здатною адаптуватися до постійних змін, як об'єкта управління, так і ендогенного й екзогенного середовища. Даний факт пов'язаний з тим, що досягнення запланованого результату визначається дією великої сукупності взаємопов'язаних умов і факторів, які призводять до перманентних змін, як в самому об'єкті, так і в зовнішньому по відношенню до нього середовищі. Слід визначити, що планований стан будь-якого об'єкта завжди є невизначеним, оскільки рішення одних проблем не виключає можливість появи інших, більш складних.

При цьому процес планування завжди спрямований на досягнення бажаного стану системи і передбачає як запобігання

помилкових дій, так і скорочення числа невикористаних можливостей. Стратегічна роль планування полягає не в передбаченні майбутнього стану об'єкта і не в пасивному пристосуванні до змін, що відбуваються, а в активному перетворенні об'єкта планування.

Підсумком стратегічного планування і головним інструментом стратегічного управління є документи стратегічного характеру: концепції, плани, програми. Концепція – генеральний задум (система поглядів), що визначає стратегію дій під час здійснення реформ, проєктів, планів, програм [2].

Для формального підходу характерно звуження і спрощення області дослідження проблеми в інтересах створення кількісних моделей різних аспектів функціонування предметної області та застосування техніки оптимізації. Даний підхід відрізняє ясність, логічну узгодженість і емпіричну обґрунтованість коштів. З іншого боку, формальний підхід не має ефективних процедур прийняття рішення кількома особами, які мають суперечливе сприйняття проблеми і прагнуть вирішити різні питання.

Адаптивний підхід орієнтований на можливість адаптації до змін навколишнього середовища, ніж на активний пошук нових можливостей. Рішення приймаються послідовно, у міру виникнення проблем. При цьому підходи враховуються соціальний і політичний аспекти планування, значна роль відводиться інтуїції і практичним знанням, досвіду. Адаптивне планування фактично заперечує кількісні методи, вважаючи, що найкраще з можливого - це поступове реагування на проблеми під час їх виникнення.

Підкреслимо, що для адаптивного підходу характерним є принцип фрагментарності, оскільки вимоги середовища поступово змінюються, а рішення приймаються різними людьми.

У свою чергу, при системному плануванні проблема формулюється з урахуванням значної кількості учасників, будуючи дискретні та перманентні зв'язки. Зазначимо, що пошук оптимального варіанта розв'язання проблеми здійснюється з використанням якісних та кількісних методів.

Ресурсний підхід передбачає формування уявлення про майбутній стан системи за умови збереження існуючої тенденції розвитку. В основу цільового підходу покладені проєктування бажаного стану об'єкта планування.

При цьому планування ґрунтується на ряді методологічних принципів, до числа яких можна віднести системність, комплексність, оптимальність, транспарентність, адаптивність та обмеженість ресурсних можливостей.

Зауважимо, що індикативне планування можна визначити як механізм координації інтересів і діяльності державних і недержавних суб'єктів управління макроекономічними системами, який поєднує державне регулювання економіки з використанням ринкових та неринкових важелів, враховуючи розробку системних індикаторів соціально-економічного розвитку. Стратегічна форма індикативного планування передбачає наявність конкретної глобальної мети, яка пов'язана із забезпеченням високоефективного розвитку національної економіки.

Крім того, стратегічне індикативне планування орієнтоване на майбутній розвиток системи. Таке планування повинно здійснюватися з урахуванням неконтрольованих, зовнішніх по відношенню до системи чинників, які суттєво впливають на її розвиток.

Таким чином, у методологічному плані стратегічне і поточне планування, як функція управління сталим розвитком соціально-економічних систем повинно базуватися на використанні системного підходу, застосовуючи при цьому певні нормативи та соціальні стандарти.

Література

1. Гарнага В.В. Стратегічне планування як основа сталого розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5283> (дата звернення 22.04.2021).
2. Трохимець О.І., Шелеметьєва Т.В. Практика стратегічного планування в системі управління розвитком туризму в Україні. *Економіка та підприємництво*. 2018. № 4 (103). URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/4_2018/11.pdf (дата звернення 29.04.2021).

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Матвєєва Наталя Миколаївна

Кандидат економічних наук, доцент

Завідувач кафедри економіки

Левандовська Олена Михайлівна

Аспірантка

Раєвська Юлія Романівна

Студентка спеціальності «Економіка» (магістр)

Харківський національний університет міського господарства

імені О.М. Бекетова

(Харків, Україна)

В умовах ринкової економіки збереження конкурентоспроможності підприємства є однією з головних цілей. Для цього підприємству необхідно навчитися управляти своїм фінансовим станом: вивчати і оцінювати фактори, що безпосередньо впливають на стан підприємства, а також розробляти заходи, спрямовані на оптимізацію структури джерел фінансування.

На підприємствах будівельної галузі виявлені наступні проблеми, пов'язані з недостатнім рівнем фінансової стійкості підприємства:

- нестача найбільш ліквідних активів на покриття найбільш термінових зобов'язань;
- джерела фінансування діяльності представлені позиковими засобами, частка власного капіталу низька;
- дебіторська заборгованість займає найбільшу частку в оборотних активах;
- значна частка кредиторської заборгованості;
- низька оборотність активів;
- недостатність власних оборотних коштів;
- порушення нормальної платоспроможності.

Однією з ключових проблем підприємств на сьогоднішній день є проблема дефіциту грошових коштів, тобто високоліквідних активів, що обумовлено активним наданням комерційного кредиту клієнтам, відсутністю жорсткого контролю за інкасацією наданих комерційних кредитів і, отже, збільшенням терміну оборотності дебіторської заборгованості. Підвищення фінансової стійкості будівельного підприємства буде сприяти і збільшення питомої ваги основних джерел формування запасів і витрат у складі загальної величини джерел коштів. Відмітимо, що можливі три варіанти досягнення цього:

- збільшення розміру власних джерел коштів - здійснюється за рахунок збільшення розміру статутного фонду, а також за рахунок прибутку (останнє, враховуючи величину прибутку за аналізований період, особливих результатів дати не може).
- збільшення розміру позикових джерел коштів - досягається шляхом залучення довгострокових і короткострокових

банківських кредитів (враховуючи сучасну економічну ситуацію, підприємство в найкращому випадку може сподіватися на отримання короткострокових позичок).

- регулювання розмірів запасів (можливо, розмір запасів необґрунтовано завищений, що, звичайно, впливає на кредиторську заборгованість, величину якої слід було б знизити).
- Отже, третій варіант - регулювання розміру запасів - може бути здійснений тільки в разі зниження середнього терміну обороту дебіторської заборгованості [1, с. 120].
- Тому доцільно дати кілька рекомендацій для оптимізації дебіторської заборгованості:
- контролювати стан розрахунків із замовниками за відстроченими (простроченим) заборгованостях;
- по можливості орієнтуватися на більшу кількість замовників з метою зменшення ризику несплати одним або кількома великими покупцями;
- стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості, так як значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансової стійкості підприємства і здійснить необхідним залучення додаткових (як правило, дорогих) джерел фінансування;
- використовувати спосіб надання знижок при достроковій оплаті.

Дієвими засобами зниження неплатежів можуть служити:

1. Зміцнення фінансової та розрахунково-платіжної дисципліни.

2. Введення в практику взаємовідносин зі споживачами-неплатниками можливості індексації прострочених платежів з метою забезпечення захисту грошових коштів від інфляції і підвищення зацікавленості покупців і замовників в своєчасних розрахунках.

3. Розробка технічних заходів, що забезпечують можливість індивідуального впливу на споживача в залежності від його платоспроможності (відмова від замовлень із сумнівною платоспроможністю).

4. Вирішення питання своєчасної оплати платежів до бюджету шляхом використання векселів, т.е. цінних паперів, що засвідчують безумовне зобов'язання векселедавців сплатити при настанні терміну визначену суму власникам векселів. Додатково випущена в формі банківських векселів грошова маса повинна покрити первинні платежі і по ланцюжку погасити всі наступні.

5. Розробка і реалізація заходів, пов'язаних з пошуком дешевих джерел матеріальних ресурсів шляхом встановлення зв'язків з

іншими підприємствами.

6. Економія матеріалів в результаті спрощення конструкцій виробів, вдосконалення техніки і технологій виробництва, заготівлі більш якісних матеріалів і зменшення втрат під час зберігання і перевезення, недопущення браку, скорочення до мінімуму відходів та налагодження виробництва з їх переробки.

7. Реструктуризація дебіторської заборгованості. Ці та інші заходи приведуть до зниження обсягу дебіторської заборгованості в складі майна будівельного підприємства, скорочення періоду її оборотності і, як наслідок, до підвищення фінансової стійкості будівельного підприємства.

У зв'язку з виявленими проблемами були розроблені заходи, спрямовані на оптимізацію дебіторської заборгованості підприємств будівельної галузі. Пропоновані заходи представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Заходи, що спрямовані на підвищення фінансової стійкості

Заходи	Напрямок
1. Посилення контролю та аналізу дебіторської заборгованості	Розробка ефективної методики надання комерційного кредиту замовникам та інкасації грошових коштів
2. Спонтанне фінансування	Стимулювання замовників до прискорення оплати наданих їм послуг, залучення нових клієнтів
3. Факторингові операції	Прискорення оборотності та інкасації дебіторської заборгованості
4. Здійснення короткострокових фінансових вкладень	Отримання додаткового доходу

Література

1. Баліцька В.В. Рентабельність діяльності суб'єктів господарювання України: оцінювання істинних результатів. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 11(137). С. 120 – 130.
2. Колосінська М. І., Бойда С.В., Семенко О.О. Оцінка фінансового стану підприємства з метою удосконалення його фінансової стратегії. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=7830>. DOI:10.32702/2307-2105-2020.4.93 (дата звернення 20.05.2021).

3. Коновалова О.О., Лук'янова В.А. Шляхи підвищення ефективності діяльності будівельного підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 684 – 687.

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Ненно Ірина Михайлівна

Доктор економічних наук, професор

Професор кафедри менеджменту та інновацій

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Університети майбутнього - це ті навчальні заклади, які здатні вирішити існуючий і потенційно зростаючий розрив між промисловістю та вищою освітою шляхом розробки нових, інноваційних та мультидисциплінарних підходів до викладання та навчання для підвищення кваліфікації та підвищення кваліфікації нинішніх працівників, стимулювання підприємницьких та цифрових навичок викладацького персоналу вищої освіти та персоналу компаній. Впровадження взаємодії що стимулює коригування та зміну навчальних планів та сприяє обміну, потоку та спільному створенню знань на сучасному етапі можливе за допомогою втілення нової дидактичної концепції навчання – «Віртуальних навчальних фабрик». Сучасне розуміння терміну навчальної фабрики – це ідеалізоване відображення ланок ланцюга доданої вартості чи доданої цінності, в якому відбувається інформальне, неформальне та формальне навчання [1, с. 5].

Компетентності, попит на які виникає в Industry 4.0 можна розподілити на три групи: персональні, соціальні та професійні компетентності [2] та наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Ранжування компетентностей відповідно до попиту роботодавців в Industry 4.0

Номер компетентності	Критерії (компетентності Industry 4.0)	Вага
6	Постійне покращення	0,0468
8	Холістичне мислення	0,0468
24	Спроможність вирішувати проблеми	0,0468
5	Адаптивність/Мінливість	0,0445
12	Кооперативність	0,0445

Продовження табл. 1

16	Уміння працювати в міждисциплінарних та між-організаційних командах	0,0445
23	Організаційне та процедурне розуміння (відносини між процесами, інформаційними потоками, можливі розриви та можливі рішення)	0,0445
1	Спроможність швидко навчатися	0,0422
4	Спроможність взаємодіяти з новими різноманітними інтерфейсами	0,0422
11	Комунікація	0,0422
14	Спроможність перетворювати ідеї в дії	0,0422
3	Креативність / Компетентність в генерації інновацій	0,0398
7	Персональна відповідальність	0,0398
19	Навички діджиталізації	0,0398
21	Можливість доступу та використання знань доменів (методологій, мов, інструментів) для конкретної роботи чи завдання	0,0398
9	Організація	0,0375
10	Судження/критика	0,0375
13	Спроможність встановлювати соціальні зв'язки	0,0375
17	Лідерство	0,0375
20	Спроможність до високо інтелектуальної діяльності	0,0375
25	Досвідченість	0,0375
2	Спроможність діяти автономно	0,0351
18	Навички програмування / IT знання	0,0328
22	Глибоке розуміння взаємозв'язків між електричними, механічними та комп'ютерними компонентами / Міждисциплінарні знання	0,0328
15	Мислення на організаційному рівні	0,0281

Дизайн параметрів організації таких фабрик націлений на досягнення основних компетентностей щодо цілісності мислення та можливості адаптації поведінки організацій, вміння співпрацювати та досягати міждисциплінарних результатів, скорочувати розриви між інформаційними потоками та спроможність швидко навчатися; вміння взаємодіяти з новими різноманітними інтерфейсами; комунікація та трансформувати ідеї в конкретні проекти; творчі навички та навички діджиталізації; можливість доступу та використання знань доменів (методологій, мов, інструментів) для конкретної роботи чи завдання; організація; вміння комунікувати та формувати сталі соціальні зв'язки,

в тому числі за допомогою штучного інтелекту; здатність до високо інтелектуальної діяльності; навички програмування та ІТ-знання; глибоке розуміння взаємозв'язків між електричними, механічними та комп'ютерними компонентами; мислення на організаційному рівні [3].

Для набуття таких компетентностей ефективними є чотири групи методів навчання: пасивне навчання (змішане та дистанційне навчання); активне навчання (евристичне навчання та негативне знання); конструктивне навчання (навчання на власних відкриттях, метод кейсів, перегорнутий клас, гібридні технології, доповнена реальність у викладанні, інтегроване експериментальне навчання, проблемно-орієнтоване навчання, навчальні ігри, сценарно-орієнтоване навчання, навчання, засноване на практиці); інтерактивне навчання (спільна робота, мультидисциплінарна командна робота, проєктно-орієнтоване навчання, «університет-підприємство»).

Створення таких навчальних фабрик відбувається в Європі, Україні та Грузії в рамках проєкту ERASMUS+ «Посилення ролі ЗВО у промисловій трансформації до парадигми «Індустрія 4.0» у Грузії та Україні». Викладачі та дослідники інженерного фаху обізнані про сучасні тенденції розвитку промисловості, однак викладання та наукові дослідження, а також співпраця з промисловістю зазвичай зосереджуються на окремих аспектах технології та спрямовуються на досягнення традиційних цілей, але ж бракує цілісного підходу, що дозволив би вповні скористатися революційними перевагами промислової трансформації. У той же час методологічні підходи у сфері економіки та менеджменту щодо викладання, проведення наукових досліджень та організації співпраці з промисловістю залишається досить традиційною з точки зору планування, управління персоналом, ведення бізнесу. Втім, втілення концепції віртуальних навчальних фабрик дозволяє впроваджувати нові підходи до горизонтальної та вертикальної інтеграції виробничих систем, керованого обміну даними в режимі реального часу та гнучкої технології виробництва, що дозволяє структурувати виробництво відповідно до потреб окремих клієнтів та робити його керованим [4].

Література

1. Eberhard A., Metternich J., Tisch M., Chryssolouris G., Sihn W., ElMaraghy H., Hummel V., Ranz F. Learning Factories for Research, Education, and Training. *Procedia CIRP* 32 (C1f): 1–6. URL: <https://doi.org/10.1016/j.procir.2015.02.187>.2015 (дата звернення 20.05.2021).

2. Rui T. Yoshino, Marcela Marçal A. Pinto, Joseane Pontes, Fernanda Tavares Treinta, João F. Justo & Max M.D. Santos (2020) Educational Test Bed 4.0: a teaching tool for Industry 4.0. *European Journal of Engineering Education*. 2020. № 45:6. P. 1002-1023. URL: DOI:10.1080/03043797.2020.1832966.2020 (дата звернення 20.05.2021).
3. Sackey S.M., Bester A., Adams D. Industry 4.0 Learning Factory Didactic Design Parameters for Industrial Engineering Education in South Africa. *South Africa Journal for Industrial Engineering*. 2017. Vol. 28 (1). P. 114-124.
4. Проект ERASMUS+ «Посилення ролі ЗВО у промисловій трансформації до парадигми «Індустрія 4.0» у Грузії та Україні» (Boosting the role of HEIs in the industrial transformation towards the Industry 4.0 paradigm in Georgia and Ukraine (HEIn4) проект програми ERASMUS+). URL: <http://www.hein4.net> (дата звернення 20.05.2021).

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Новікова Марина Валеріївна

Викладач кафедри обліку та оподаткування, аспірантка
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Сара Меткалф (Sara Metcalf)

Доктор наук, професор
Державний університет Нью-Йорка в Буффало
(Нью-Йорк, США)

Процес стійкого зростання та розвитку національної економіки характеризується наявністю діючих механізмів, які забезпечують впровадження поточних та стратегічних завдань та досягнення цілей, враховуючи потенціальні можливості країни та факторне середовище. Формування механізмів регулювання розвитку національної економіки потребує виокремлення напрямків застосування з урахуванням державних та ринкових інструментів.

Питанням формування механізму регулювання стійкого розвитку економіки присвячені наукові праці Б. Буркинського, Л. Брауна, І. Бистрякової, Т. Галушкіна, Г. Гарднера, З. Герасимчука, С. Герасимова, С. Дорогунцова, М. Долішнього, М. Згуровського,

Н. Картера, М. Кизима, Д. Кортена, В. Кравціва, О. Федорчак, Н. Харченко, Ю. Бажал, О. Білоруса, В. Геєця, Н. Гончарова, А. Грищенко, М. Данько, С. Дорогунцова, Д. Євдокимова, І. Лукінова, Д. Лук'яненко, А. Філіпенко, А. Шегда Л. Круглякова, В. Кухар, Д. Медоуза, О. Осауленка, Б. Патона, В. Степанова, Д. Флавіна, О. Царенка, М. Чумаченка, В. Шевчука та інших.

Але не зважаючи на достатню кількість праць, питання удосконалення процесів регулювання стійкого розвитку національної економіки залишаються повністю не вирішеними.

Невизначеність механізмів та планів імплементації довгострокових національних планів розвитку на момент їх прийняття створюють передумови для суттєвих ризиків їх невиконання із досягненням очікуваних результатів та у встановленні терміни, а для планів, взаємопов'язаних з енергетикою, ризики та загрози можуть нести катастрофічний характер для економіки та населення глобального, регіонального й національного рівнів, зокрема через невиконання міжнародних зобов'язань і зовнішньоекономічних контрактів. З огляду на викладене вище, важливо обґрунтовано ідентифікувати механізми кращого регулювання, актуальні для практичного впровадження довгострокових національних планів розвитку [1].

Зазначимо, що механізм регулювання стійким розвитком національної економіки ґрунтується на базових платформах, а саме:

- нормативно-правова платформа;
- організаційна платформа;
- фінансова платформа;
- суспільно-громадянська платформа.

Підкреслимо, що кожна складова механізму регулювання повинна адаптуватися під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, забезпечуючи оптимальність використання фінансових, матеріальних, людських ресурсів.

Формування ефективної нормативно-правової бази, яка буде регулювати питання зростання та розвитку національної економіки є важливим кроком на шляху досягнення стратегічної мети. Крім того, використання досвіду розвинених країн щодо питань стійкого зростання за умови впливу факторного середовища, є пріоритетним у вирішенні певних питань.

На думку деяких авторів, державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства є системою типових заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, здійснюваних правомочними державними установами і громадськими

організаціями з метою стабілізації і пристосування існуючої соціально-економічної системи до умов, що змінюються». З іншого боку, державне регулювання економіки представляє собою систему типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, здійснюваних уповноваженими державними установами та громадськими організаціями з метою стабілізації та пристосування соціально-економічної системи до умов, що змінюються» [2].

Розроблена Стратегія сталого розвитку України до 2030 року орієнтована на вектори, визначені в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», а саме:

- вектор розвитку: забезпечення сталого розвитку країни, проведення структурних реформ, забезпечення економічного зростання екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення господарської діяльності;
- вектор безпеки: забезпечення безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій та приватної власності, забезпечення миру і захисту кордонів, чесного та неупередженого правосуддя, невідкладне проведення очищення влади на всіх рівнях та забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції;
- вектор відповідальності: забезпечення гарантій кожному громадянину, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, мати доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах;
- вектор гордості – забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт [3].

Дотримання зазначених векторів Стратегії розвитку країни забезпечить досягнення стратегічної мети, яка пов'язана безпосередньо із стійким зростанням та розвитком на мезо- та макрорівнях.

Зазначимо, що особливими вимогами до характеру та темпів розвитку національної економіки після її виходу із багаторічного глибокого кризового є завдання забезпечення її відтворювального інноваційного циклу на новій технологічній основі в умовах ринкової економіки, а також забезпечення соціальної спрямованості цього відтворювального циклу з максимально ефективним використанням інноваційного потенціалу країни, внутрішніх та зовнішніх ресурсів.

У свою чергу, перехід до інноваційної моделі розвитку національної економіки поступово стає імперативом сучасної державної політики.

Таким чином, формування та впровадження механізму регулювання стійкого зростання національної економіки повинно базуватись на системних платформах, які враховують особливості ресурсного забезпечення та потреби суспільства, економіки в умовах глобалізації соціально-економічних відносин. Розробка та реалізація Стратегії розвитку країни надає можливість дотримуватися чітких кроків на шляху досягнення стратегічної мети; стійкого зростання та розвитку національної економіки, використовуючи державний та ринковий механізми.

Література

1. Мороз О. Інноваційні механізми регулювання для національних планів розвитку. *Вісник АПСВТ*. 2019. № 4. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_4_2019-28-39.pdf (дата звернення 19.04.2021).
2. Адамовська В.С. Механізм державного регулювання економіки та вибір напрямку економічної політики в сучасних умовах господарювання. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063> (дата звернення 19.04.2021).
3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. *Світгляд*. 2017. № 1 (63). URL: <https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitoglyad/svit-2017-12-1/svitoglyad-2017-1-05-marushevsky.pdf> (дата звернення 19.04.2021).

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОМПАНІЙ ОПЕРАТОРІВ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ

Орлова Наталія Володимирівна

Кандидат економічних наук, доцент

Доцент кафедри менеджменту та інновацій

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Активний поштовх розвитку галузей телекомунікаційної та інформаційно-комунікаційної сфери був наданий розвитком Інтернет -

технологій в умовах останньої хвилі науково-технічного прогресу. Саме ці галузі обумовлюють соціально-економічні та інфраструктурні трансформації, забезпечують умови стабільного економічного зростання країни та її міжнародну конкурентоспроможність. Це – вирішальний фактор інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство. Головним сегментом телекомунікаційної галузі є мобільний зв'язок.

Мобільний зв'язок існує в Україні майже тридцять років. За цей період суттєво змінювалися компанії-оператори, умови їх функціонування, стратегії поведінки, форми державного регулювання цієї сфери діяльності, порядок формування тарифів, принципи відносин з абонентами, рівень конкуренції на ринку. Все це дозволяє характеризувати цю галузь як досить динамічну.

На державному рівні актуальність розвитку українського ринку мобільного зв'язку знайшла своє відображення в Концепції розвитку телекомунікацій України, яка була затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України в 2006 році та в Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, яка була затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року. Незважаючи на світові тенденції у економіці, які є наслідком пандемії COVID-19, телекомунікаційна галузь залишається в тренді збільшення доходів та обсягів наданих послуг.

Національна комісія регулювання зв'язку та інформатизації (НКРЗІ) опублікувала звіт про роботу за 2020 рік, а також виділила пріоритетні завдання на 2021 рік [1].

Основними тенденціями розвитку телекомунікаційних мереж у 2020 році були:

- розширення покриття території України мережами мобільного зв'язку четвертого покоління (4G);
- початок розгортання мереж 4G у смузі радіочастот 900 МГц операторами мобільного зв'язку для надання сучасних телекомунікаційних послуг в сільській місцевості та на автошляхах України;
- збільшення обсягів послуг та кількості користувачів доступу до мережі Інтернет;
- збільшення кількості користувачів сучасних електронних сервісів, насамперед у сферах адміністративних послуг, електронної комерції, медицини, освіти;
- зростання попиту споживачів на послуги між-машинної взаємодії (machine-to-machine, M2M) та послуги Інтернету речей (Internet of Things, IoT), що є затребуваними серед таких підприємств, як

банки, охоронні служби, підприємства ЖКГ, транспортні та логістичні компанії.

Протягом 2020 року оператори мобільного зв'язку ПрАТ «ВФ Україна», ПрАТ «Київстар» та ТОВ «Лайфселл» продовжували виконання заходів, спрямованих на розширення покриття території України мережами 4G. Це сприяло збільшенню кількості споживачів, які змогли отримувати послуги широкосмугового доступу до мережі Інтернет. Актуальність цієї задачі значно зросла в умовах пандемії COVID-19 та викликаними нею карантинними заходами.

Разом з тим, у 2020 році відбулися зміни в галузевій структурі. Трійка лідерів залишилася незмінною, зміцнивши свої позиції. Було відмічено скорочення телекомунікаційних мереж операторів мобільного зв'язку ТОВ «Інтертелеком» та ТОВ «ТриМоб». ТОВ «ТриМоб» повернув майже весь наявний радіочастотний ресурс державі, залишивши у власному використанні лише ресурс для м. Києва. Оператор ТОВ «Інтертелеком» обмежив надання послуг в ряді областей України. І хоча на частку цих компаній припадала незначна питома вага (0,9%) сумарного доходу галузі в 2018 році [2, с. 229], можна побачити посилення олігополістичних тенденцій в галузі, що має об'єктивний характер.

Існує безліч критеріїв та показників конкурентоспроможності ділового підприємства. Вони базуються на різних теоретичних основах: теорії ефективної конкуренції, аналізу частки ринку, конкурентоспроможності продукції, на теорії конкурентної переваги. Деякі аналітики використовують показники результатів виробничо-фінансової діяльності (рентабельність, коефіцієнти фінансової сталості). Більшість дослідників як критерій конкурентоспроможності використовують агреговані показники.

Безумовно, ринкова позиція операторів мобільного зв'язку може бути охарактеризована через спроможність компанії досягти максимального результату через використання внутрішніх можливостей в умовах оточуючого середовища. Такий підхід потребує аналізу потенціалу компанії, як сукупності виробничого, фінансового, комунікаційного, інноваційного, маркетингового, управлінського та трудового потенціалу [3].

Галузь мобільного зв'язку – інноваційне активна, що потребує значних інвестицій. Тому, серед головних переваг лідерів цієї сфери можна назвати:

- суттєву частку іноземного капіталу, що забезпечує інвестиції;
- досвід іноземних власників у здійсненні даного бізнесу;
- позитивну репутацію компанії;

- здійснення програм корпоративної соціальної відповідальності, що створює імідж соціально-відповідальної компанії;
- можливість використання переваг інтенсивного розвитку Інтернет технологій;
- можливості розвитку дилерської мережі.

Література

1. Звіт про роботу НКРЗІ за 2020 рік. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. URL: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/9626/Zvit_NKRZI_za_2020.pdf (дата звернення: 10.05.2021).
2. Орлова Н.В., Костюк А.О. Конкурентна структура ринку мобільного зв'язку України: чи неминуча олігополія? *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2020. Т. 19. Вип. 1(44). С. 223-240.
3. Гранатуров В.М., Литовченко І.В., Кораблінова І.А. Управління конкурентоспроможністю оператора телекомунікацій: навчальний посібник. Київ: Кафедра, 2013. 256 с.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В АДАПТИВНИХ УМОВАХ

Побережець Ольга Валеріївна

Доктор економічних наук, професор

Професор кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Багдікян Сусанна Вараздатівна

Старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Зміни ендегенного та екзогенного середовища вимагають від системи управління суб'єктом господарювання побудови механізму запобігання негативним наслідкам економічного, фінансового, соціального та екологічного характеру. Саме тому, формування сучасної платформи економічної безпеки підприємства, яка повинна

базуватись на інноваційних підходах, є важливим аспектом політики функціонування та розвитку суб'єкта господарювання. Ефективна система економічної безпеки є запорукою стійкого зростання підприємства та досягнення стратегічних і тактичних цілей. Своєчасність реагування на вплив негативних внутрішніх та зовнішніх факторів уможливує зменшення витрат, які пов'язані із фінансовою та соціально-економічною стабілізацією.

Питанням формування економічної безпеки суб'єкта господарювання та чинникам впливу на діяльність присвячені роботи таких вітчизняних вчених, як О.І. Барановський, І.О. Бланк, О.І. Захаров, П.Я. Пригунов, В.С. Сідак, М.І. Камлик, В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, Б.М. Андрушків, Т.Г. Васильців, К.С. Горячева, А.О. Спіфанов, О.В. Ілляшенко, В.І. Кириленко, Г.В. Козаченко, М.І. Копитко, О.М. Ляшенко, Є.І. Овчаренко, Р.Й. Реверчук, О.А. Сороківська, В.І. Франчук, О.І. Черняк та інші. Але не зважаючи на достатню кількість праць, питання удосконалення системної економічної безпеки в умовах трансформації соціально-економічних, інноваційно-інвестиційних процесів залишаються не вирішеними.

Враховуючи наукові підходи до категорії економічної безпеки, необхідно підкреслити багатоваріантність поглядів, що підтверджує актуальність даної проблематики та значну зацікавленість як з боку теоретиків, так й практиків. Запровадження інноваційних підходів до побудови ефективної системи економічної безпеки забезпечує високий рівень адаптації управлінського механізму до сучасних викликів, які характеризуються певною дискретністю та селективністю.

На думку науковців, економічна безпека суб'єкта господарювання – це стан, у якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає послаблення, запобігання або захисту від існуючих небезпек та загроз або непередбачених обставин і забезпечує досягнення стратегічної мети в умовах трансформації макроекономічного середовища. Крім того, це система ефективного використання ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства на сьогоднішній день і з погляду на майбутнє [1].

Підкреслимо, що система економічної безпеки повинна враховувати синтезований зв'язок певними складовими, які віддзеркалюють не тільки потреби суб'єкта господарювання, але й стан факторного середовища, сучасні тенденції розвитку на мікро-, мезо- та макрорівні. Сучасні інноваційно-інвестиційні процеси впливають на зміст та структуру економічної безпеки, вимагаючи

наявність соціальної, фінансової, інформаційної, екологічної, технологічної, кадрової. Взаємозв'язок глобальної, національної та регіональної економічної безпеки є очевидним, особливо в умовах інтеграції соціально-економічних та фінансових процесів, що потребує покрокового вирішення з урахуванням специфіки функціонування господарюючих одиниць.

Зазначимо, що важливою складовою національної безпеки є регіональна економічна безпека, адже нерівномірність регіонального розвитку та рівня життя населення створює передумови для соціального напруження в суспільстві, загрожує територіальній цілісності країни, стримує динаміку соціально-економічних показників, уповільнює ринкові перетворення та знижує їх ефективність. У зв'язку з цим державна регіональна політика повинна бути спрямована на створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку та усунення значних міжрегіональних диспропорцій [2].

Дотримання принципів маневреності та адаптивності передбачає здатність системи управління економічною безпекою суб'єкта господарювання до швидкої реакції на вплив факторів ендogenous та екзогенного середовища. Виявлення системних факторів забезпечує перманентне зниження негативних наслідків та поступове досягнення стратегічних цілей.

Важливим питанням при формуванні системи економічної безпеки підприємства залишається кадровий аспект, який повинен враховувати сучасні потреби та наявний людський капітал. Потенційні можливості щодо стабільного розвитку суб'єкта господарювання містять не тільки матеріальний, але й нематеріальний аспект, останній при цьому представлений сукупністю знань, навичок, компетентностей управлінського та облікового персоналу, який відповідає стратегічним вимогам.

Підкреслимо, що виявлення суттєвих загроз для економічної безпеки в контексті адаптаційних можливостей, укріплює систему управління підприємства. При цьому можливо виділити: прогнозовані (тобто такі, які можна передбачити і підготуватись до їх настання) та непередбачені (тобто такі, настання яких передбачити не можна; в таких випадках адаптація системи управління може супроводжуватись великими часовими або матеріальними витратами) загрози. Крім цього, виокремлюють економічні, політичні, правові, техногенні, екологічні, конкурентні та інші загрози, своєчасне виявлення яких значно зменшить невиправдане використання ресурсів та підвищить результативність управління.

На думку економістів, організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства представляє собою сукупність економічних засобів, способів, методів та підходів, а також їх організаційну побудову, які дають змогу нівелювати негативний вплив зовнішніх та внутрішніх подразників на діяльність суб'єкта господарювання за рахунок своєчасного моніторингу і усунення загроз, забезпечують стійке зростання й конкурентоспроможність бізнесу, мобілізуючи його внутрішній потенціал та ринкові можливості [3].

Зазначимо, що побудова системи адаптації здійснюється в межах формування оптимального механізму управління економічною безпекою суб'єкта господарювання, який представляє собою сукупність певних взаємопов'язаних сегментів, які адаптуються до умов функціонування та забезпечують реалізацію тактичних та стратегічних планів. При цьому можливо обрати технологію активного або консервативного поведження, яка буде відповідати з одного боку, можливостям підприємства, а з іншого – потребам мікро-, мезо- та макросередовища.

Таким чином, впровадження технології активної трансформації з використанням інноваційних регуляторів забезпечує високу адаптивність системи економічної безпеки суб'єкта господарювання з перманентним моніторингом рівня та ступеню впливу ендогенних та екзогенних факторів. При цьому застосування технології консервативного поведження надає можливість розв'язання певних питань за допомогою досвіду та традиційних методів. Найбільш ефективною з точки зору використання у сучасних умовах є комбінована модель, яка включає елементи технологій побудови системи активного та традиційного характеру, що забезпечує високий рівень адаптивності механізму економічної безпеки при застосуванні притаманних певним галузям методам управління.

Література

1. Ярова Ю.О., Артеменко Л.П. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2016. № 13. С. 257-263. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_39 (дата звернення 19.04.2021).
2. Сосновська О.О., Житар М.О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. 2018. № 3 (81).

URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/185262433.pdf> (дата звернення 19.04.2021).

3. Сабецька Т.І. Особливості формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сучасного підприємства. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2019. Випуск 3-1 (52). URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2019/52_1_2019/25.pdf (дата звернення 22.04.2021).

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Радченко Олександр Петрович

Доктор економічних наук, доцент

Доцент кафедри менеджменту та інновацій

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Розвиток та конкурентоспроможність національних суб'єктів підприємницької діяльності знаходиться під значним, безперервним впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів, які відбуваються у світі. Процес глобалізації, темпи її розвитку характеризуються посиленними інтеграційними процесами у економічній, соціальній, культурній та інших сферах суспільного життя та охоплюють всі країни світу, в тій чи іншій мірі.

Отже, можна стверджувати, що питання глобалізації та інтеграції є досить суперечливим, а тому завжди буде носити дискусійний характер, де будуть завжди, як прихильники так і противники цього процесу, яких умовно можна розділити на антагоністів, а саме на глобалістів та антиглобалістів.

Можна передбачити, що біполярність їх поглядів викликана, насамперед, наслідками, які несе в собі процес глобалізації для різних країн світу, з різним економічним устроєм. Однозначно, що вплив глобалізаційних чинників залежить від рівня економічного розвитку тої чи іншої країни, ступені її інтегрованості у світовий економічний та соціальний простір, ефективності державного управління, наявності природних та набутих конкурентних переваг, адаптивності національної економіки до впливу зовнішніх чинників та внутрішніх викликів тощо.

Глобалізація, як явище, відкриває необмежені можливості розвитку як світової економіки в цілому, так і окремих країн, але процес цей відбувається не рівномірно. Процес економічного розвитку як і процес інтеграції у економічний простір у різних країнах відбувається з різною інтенсивністю та має різні наслідки.

Можемо припустити, що процес глобалізації представляє собою формування нової реальності, якій передують зникнення національних кордонів, розквіт світових ринків, універсалізація та уніфікація всіх сфер суспільного життя населення планети і, як наслідок, створення світової ринкової економіки. Цей процес розгортається переважно на двох рівнях, а саме на макро- та мікро-рівні. Тим не менш основні процеси ініціюються саме на рівні підприємств, які встановлюють виробничі, фінансові, торгові, науково-технічні контакти зі своїми зарубіжними контрагентами, формуючи інтеграційні альянси, об'єднання, транснаціональні корпорації тощо (рис. 1).

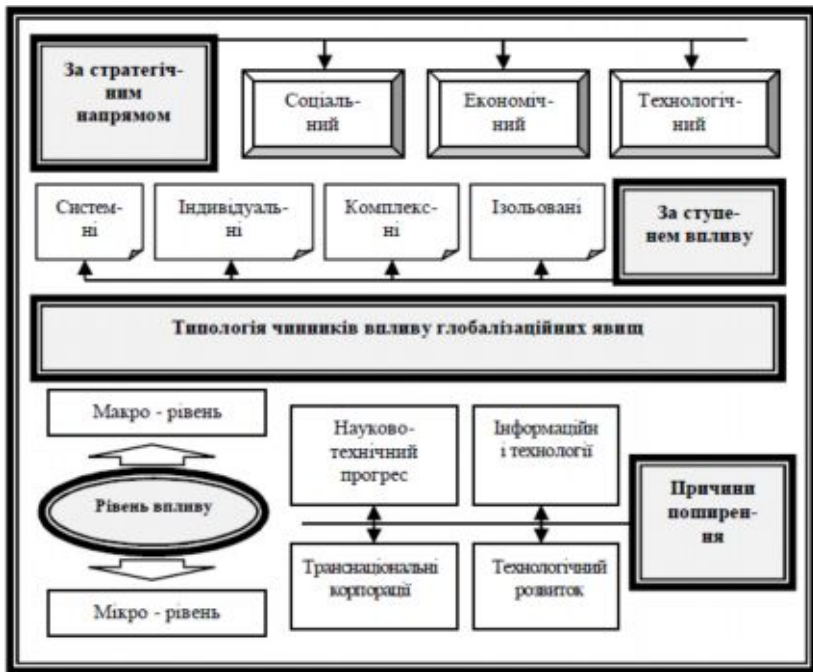

Рис. 1. Типологія впливу основних факторів глобалізації на економіку різних країн

Отже, підсумовуючи вище сказане, ознайомившись з різними висловленнями щодо питання глобалізації, як явища незворотного та активно поглинаючого все нові і нові сфери суспільного життя, можемо запропонувати своє бачення визначення цього процесу, а саме, що глобалізація – це універсалізація, а в якійсь мірі і уніфікація практично всіх сфер суспільного життя, що зумовило нову стадію інтернаціоналізації суспільних складових, поступову ліквідацію будь-яких національних кордонів, створення безмежних можливостей щодо розвитку світових ринків різноманітних товарів, послуг, фінансів, технологій, праці, інформації тощо, тобто це процес створення економічного механізму динамічного розвитку планетарного масштабу.

Що стосується глобалізації, як явища, для економіки України, то тут теж можемо очікувати, як позитивних та і негативних наслідків. З одного боку, потенціал національної економіки значно перевищує потреби внутрішнього ринку і вихід на зовнішні ринки дає не аби який стимул для подальшого розвитку. З іншого боку, інтегруючись у світовий економічний простір, економіка країни та її суб'єкти стають вразливими щодо зовнішнього середовища, зі всіма наступними наслідками. Тому, на нашу думку, досягти гармонійного розвитку національної економіки під безперервним впливом процесів глобалізації можливо лише із втіленням моделі ліберальної зовнішньої політики (притаманної розвинутим країнам світу) з обов'язковим збереженням пріоритетності забезпечення розвитку національних інтересів України на рівні держави (політика протекціонізму по відношенню до стратегічних галузей національної економіки).

Література

1. Водянка Л.Д., Підгірна В.С., Антохова І.М. Тенденції впровадження інновацій в аграрному секторі економіки України. *АГРОСВІТ*. 2019. Вип. 8. С. 26-32.
2. Шаманська О.І. Формування системи інноваційно-орієнтованого розвитку аграрних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід. Серія «Економічна наука»*. 2019. Вип. 19. С. 17-23.
3. Олійник О.В., Сідельнікова І.В. Агроінноваційна діяльність як ключовий чинник економічного зростання. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Економіка»*. 2018. Вип. 18. С. 51-61.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.03. 2021).

5. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/526-2019-%D1%80> (дата звернення 21.02. 2021).

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗПОДІЛЕНОГО РЕЄСТРУ У ФІНАНСАХ: СУТНІСТЬ І ПЛОЩИНА ВИКОРИСТАННЯ

Савастєєва Оксана Миколаївна

Доктор економічних наук, доцент

Доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Технологія розподіленого реєстру представляє собою інноваційну, надзвичайно функціональну та багаторівневу інформаційну технологію, головним завданням якої є здійснення безпечних транзакцій із різними активами. Водночас, база даних є хронологічною, тобто час формування записів обов'язково пов'язаний із попередньо побудованим масивом інформації, що робить базу не комутативною. Інформація має вид певної послідовності записів, що постійно доповнюється новими записами; усі сформовані записи і додаткові дані зберігаються у блоках, які, в свою чергу, існують в якості однозв'язного списку. Всі учасники системи представляються вузлом (node), який перебуває в процесі постійної взаємодії з іншими вузлами (вузли приєднують нові записи до останнього в списку і повідомляють усіх про зроблені зміни) і на якому поступово накопичується певний обсяг інформації.

В сучасних умовах технологія розподіленого реєстру поряд з комунікаційними технологіями, технологіями акумуляції та обробки інформації, штучним інтелектом, біометричними технологіями, криптографією, технологіями «хмарного» зберігання інформації, та фінансовими технологіями відноситься до найбільш впливових видів цифровізації, які спричиняють процес трансформації фінансового ринку [1].

Дослідник та засновник інституту досліджень технології розподіленого реєстру, Мелані Свон (Melanie Swan) у виданні «Блокчейн. Схема нової економіки» (Blockchain. Blueprint for a New Economy), виокремлює умовно три площини використання цієї технології [2]:

- Blockchain 1.0 - це валюта (криптовалюта застосовуються в різних додатках, що мають відношення до фінансових транзакцій, наприклад, системи переказів і цифрових платежів);
- Blockchain 2.0 - це контракти (додатки в області економіки, ринків і фінансів, що працюють з різними типами інструментів - акціями, облігаціями, ф'ючерсами, заставними, правовими титулами, активами і контрактами);
- Blockchain 3.0 - додатки, область яких виходить за рамки фінансових транзакцій і ринків (поширюються на сфери державного управління, охорони здоров'я, науки, освіти та ін.).

Застосування технології розподіленого реєстру в додатках Blockchain – це такі класи додатків, що містять інформацію про конкретну транзакцію і її цінність в системі; гарантійні зобов'язання; фінансові транзакції; приватні документи; свідоцтва та ліцензії, що завіряються державою та ін. [3].

Якщо представити технологію розподіленого реєстру як доступний усім користувачам системи електронне облікове сховище для внесення певної інформації (для блокчейну криптовалют це дані щодо здійснених транзакцій), то зрозумілим стає той факт, що такими даними цілком можуть виступати також записи щодо реєстрації прав власності, купівлі - продажу різноманітних активів, бронюванні квитків та ін., а також, що є дуже важливим, інформація щодо здійснених видатків бюджетних коштів. Крім того, система надає можливість здійснювати електронні транзакції між учасниками без користування послугами фінансових інститутів, які надають посередницькі послуги.

Застосування оригінальних програмних рішень і новітніх підходів створили можливість ефективно вирішити деякі проблемні питання, що стосуються питань надійності файлової системи, масштабування, продуктивності, пропускну здатності системи, деяких аспектів, пов'язаних зі специфікою зберігання даних, можливостями синхронізації з іншими існуючими системами, вирішення питання підтримки значної кількості підключень до однієї бази.

Окремі фахівці висловлюють впевненість у тому, що в майбутньому на основі цієї технології можливо буде здійснювати навіть виборчий процес без можливості фальсифікації результатів, враховуючи те, що однією з головних переваг цієї технології є те, що внесена інформація неможливо відкоригувати, видалити або підмінити. Спеціальні унікальні алгоритми шифрування створюють цю надзвичайно корисну властивість технології.

Необхідно також відзначити потенціал щодо створення надійних фінансових інструментів за допомогою технології розподіленого реєстру. Спеціалісти вже передбачають перспективи створення спеціалізованих інноваційних активів. Факт організації торгівлі опціонами, впроваджений Ethereum, дозволяє фахівцям стверджувати, що на основі даної технології можлива організація торгівлі великим обсягом різноманітних спеціалізованих фінансових інструментів. Величезний потенціал технології розподіленого реєстру на шляху її застосування на всіх сегментах фінансового ринку, а також стрімке зростання інтересу до неї в останні роки змушує зацікавлених осіб дуже уважно стежити за розвитком подій.

Якщо ж говорити про впровадження технології розподіленого реєстру в операційне управління процесами суб'єктів господарювання банківської сфери, слід зазначити, що в якості одного з найбільш вагомих переваг виступає зниження витрат передачі даних і зменшення у зв'язку з цим системних ризиків операційної діяльності. У довгостроковій перспективі зазначене може спричинити той факт, що більшість фінансово – економічних оціночних моделей з функціями прогнозування зазнають надзвичайно істотних трансформацій.

Отже, стає очевидним той факт, що технологія розподіленого реєстру буде і далі розвиватися, вдосконалюватися, все глибше проникаючи у різні аспекти економічних відносин, а розвиток глобального фінансового ринку без неї взагалі не буде можливим. Дедалі технологія розподіленого реєстру буде сферою вкладання фінансових і технологічних ресурсів від міжнародних транснаціональних корпорацій та урядів різних країн, що створить фундамент її ще більш стрімкого зростання.

Література

1. Савастєєва О.М., Десятник Д.В. Використання технології розподіленого реєстру (blockchain) у сучасних фінансово – кредитних системах. *Актуальні питання сучасної економічної науки: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф.* (4 грудня 2019 р., Полтава). Полтава, 2019. С. 482-484.
2. Свон М. Блокчейн: Схема новой экономики. Москва: Олимп-бизнес, 2017. 240 с.
3. Пряников М.М., Чугунов А.В. Блокчейн как коммуникационная основа формирования цифровой экономики: преимущества и проблемы. *International Journal of Open Information Technologies*. 2017. Т. 5. № 6. С. 49-55.

МАРКЕТИНГОВА ПОЛІТИКА ОРГАНІЗАЦІЙ І ІНФОРМАТИВНО - КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Садченко Олена Василівна

Доктор економічних наук, професор
Завідувач кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)
Prof. dr hab., Вища школа економіко-гуманітарна
(Польща)

Карамад Ельназ

Аспірантка
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Останнім часом в економіці в умовах міжнародної інтеграції спостерігається тенденція, при якій інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є важливим елементом конкурентоспроможності в управлінні виробництвом продукції та її подальшого просування.

У розвинених країнах управління ІКТ є одним з головних секторів (підрозділів) економіки, для кращої взаємодії, взаєморозуміння і, отже, для більш ефективного, безризикового результату на підприємствах. Маркетингова політика організацій передбачає взаємопроникнення теорії систем організацій, інформатики та широке використання інформаційних систем, побудованих на основі досягнень в сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Сьогодні інформаційно-комунікаційні технології, задіяні майже в усіх сферах суспільного та економічного життя. Це пов'язано, перш за все, з глобальною комп'ютеризацією суспільства.

Інформаційні технології в сучасних умовах стають конкурентною перевагою сталого розвитку економіки, з їх допомогою можна вирішити питання бізнесу як на рівні підприємства, регіону, держави, так і на рівні між державами.

Маркетологи за допомогою інформації та комунікації допомагають компаніям бути конкурентоздатними, створювати взаємини, підвищують ефективність організацій і створюють або завойовують нові ринки. Такі технології, як Інтернет, мобільні телефони, соціальні медіа та системи управління взаємовідносинами з клієнтами в значній мірі впливають на те, як компанії взаємодіють зі своїми клієнтами. В умовах міжнародної інтеграції

конкурентоспроможність підприємств залежить від багатьох факторів, зокрема, від інноваційних стратегій, які відрізняються від інших засобів своєю новизною, і спрямовані на розвиток і використання потенціалу компанії, розглядаються як реакція на зміну зовнішнього середовища.

У сфері світового промислового виробництва з другої половини 20 століття почалася нова епоха, пов'язана з введенням технологій блокчейн. Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу постіндустріального суспільства прискорює економічні процеси, видозмінюючи і знаходячи нові технології блокчейн, що сприяють підвищенню ефективності виробничо-господарської діяльності на основі принципів сталого розвитку. Тому інноваційні підходи формування поведінки суб'єктів соціо - економічної діяльності в умовах міжнародної інтеграції на макро-, мезо- та мікро- рівні особливо актуальні. З огляду на міжнародний охоплення діяльності транснаціональних компаній, вони вносять свій внесок в глобальні інновації та впровадження програм, заснованих на використанні блокчейн - технології.

Блокчейн (ланцюжок блоків) - це розподілена база даних, у якій пристрої зберігання даних не підключені до загального сервера. Ця база даних зберігає постійно зростаючий список упорядкованих записів, званих блоками. Кожен блок містить час і посилання на попередній блок. Застосування шифрування гарантує, що користувачі можуть змінювати тільки ті частини ланцюжка блоків, якими вони «володіють» в тому сенсі, що у них є закриті ключі, без яких запис в файл неможлива. Крім того, шифрування гарантує синхронізацію копій розподіленої ланцюжка блоків у всіх користувачів [1]. Вперше термін з'явився як назва повністю розподіленої бази даних, реалізованої в системі «біткойнов», через що блокчейн часто відносять до транзакцій в різних криптовалютах, проте технологія ланцюжків блоків може бути поширена на будь-які взаємопов'язані інформаційні блоки.

У країнах, що розвиваються з рівнем доходу нижче середнього Інтернет - послуги, як правило, відрізняються низькою якістю, а цифрові ноу-хау відсутні, що перешкоджає впровадженню блокчейн - технології. Для використання блокчейн - технології слід поліпшити цифрову інфраструктуру і навички.

Криптовалюта має захист у вигляді криптографічного коду, дозволяє емітувати їх будь-яким користувачем-оператором в обхід дій і позиції центробанку. Технологія блокчейн базується на спеціальних алгоритмах шифрування, що вимагає відповідного ІТ - забезпечення.

Третє покоління технології блокчейн знаходиться ще в процесі розвитку, але вже ведеться активна робота над рішеннями, здатними зробити переворот в галузі та в світі.

Якщо до недавнього часу блокчейн технології використовували при наданні державних послуг і документообіг, то на сьогоднішній момент блокчейн - платформи використовують активно в маркетингу для цілей збереження конфіденційності інформації про скоєних угодах Інтернет - платформа, для роздрібної торгівлі та он-лайн - магазинів з додаванням в свій функціонал біткоіни -платежі. Використовуючи можливості мережі, на їхній платформі реалізується підключення постачальників, звірка документів з максимальною швидкістю і ефективністю. Тисячі користуються платформою магазинів вже приймають їх, користуючись швидкістю і знову ж низькою комісією за транзакції.

Проект Seele, який часто називають блокчейном четвертого покоління, зможе вирішити всі проблеми шляхом впровадження якісно нового алгоритму нейронного консенсусу. Як всім відомо, Bitcoin, який очолив blockchain 1.0 став першим рівнем, за ним струнками рядами, через недовгий час, з'явилися так само blockchain 2.0 в особі Ethereum і blockchain 3.0 - Lightning Network. Технологія передбачає розробку масштабних промислових додатків, здатних одночасно керувати багатьма процесами, обробляти і зберігати величезні масиви даних, забезпечуючи їх логічний взаємозв'язок і узгодженість.

Це дозволить реалізувати глобальну мету створення екосистеми взаємний централізованої програмної платформи, це дає можливість кожному бізнесу отримати можливість обслуговуватися індивідуальної повноцінної ланцюгом для більшої ефективності.

Прийняття проекту Закону України [4] створить передумови для розвитку економіки на базі новітніх технологій в Україні, що призведе до надходженню додаткових високотехнологічних інвестицій, підвищить конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Завданням прийняття цього проекту є створення умов для стимулювання розвитку діяльності криптовалюта в Україні та їх видобутку, використання криптовалюта в повсякденному житті при здійсненні товарообмінних операцій суб'єктами господарювання, захист прав, законних інтересів професійних учасників ринку і кваліфікованих інвесторів. Втім, експерти схиляються до того, що віртуальні гроші все-таки не замінять паперових, а ось безготівкова система розрахунків може докорінно змінитися.

Під цифровою економікою розуміють виробництво, продажу та поставки продуктів через комп'ютерні мережі, вони сприяють

розвитку конкурентних переваг компанії, а інформаційно-комунікаційні технології є засобом досягнення інноваційної мети для підвищення ефективності виробництва і реалізації товарів. Розрахунки за послуги і товари цифрової економіки виробляються найчастіше цифровою валютою (електронними грошима).

Література

1. Блокчейн: что это такое и как его используют в финансах. URL: <https://www.ibm.com/ru-ru/topics/what-is-blockchain> (дата звернення: 10.05.2021).
2. Sadchenko O.V., Nikola S.O. Transformation in economy: financial and credit system and marketing approaches. *Економічні інновації*. 2019. Вип. 73. С. 150-161.
3. Садченко О.В. Технологія блокчейн в сфері фінансових послуг підприємства. *Економічні інновації*. 2017. Вип. 65. С. 145-154.
4. Про віртуальні активи: Законопроект № 3637. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI02365A.html (дата звернення: 10.05.2021).

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОЦІНКА ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В МЕХАНІЗМІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Сафонов Юрій Миколайович

Доктор економічних наук, професор

Заступник директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»

Міністерства освіти і науки України

(Київ, Україна)

Христос Калантарідіс (Christos Kalantaridis)

Доктор наук, професор

Школа менеджменту, Бредфордський університет

(Бредфорд, Великобританія)

Процес функціонування соціальних систем пов'язаний з проведенням моніторингу змісту та структури певних сегментів, які впливають на результативність та розвиток соціально-економічних, екологічних процесів у національній економіці. При цьому враховуються перспективи оновлення систем з урахуванням факторного середовища та змін.

Зазначимо, що процес втручання у функціонування соціальних систем представлено у вигляді сукупності управлінських елементів, спрямованих на підвищення якості системи. У сучасних умовах призначення соціальних систем визначається властивістю сприймати потреби суспільства і слідувати альтернативним діям для задоволення потреб на всіх рівнях.

Підкреслимо, що призначення таких систем завжди є фіксованим, характеризуючись певним розвитком у часі та просторі. Цілі і спосіб їх вибору для таких систем відрізняються динамічністю та адаптивністю.

Якість системи є сукупність властивостей системи, які виявляються в процесі її функціонування. Рівень якості системи відображає стійке взаємовідношення складових елементів системи. Категорія якості системи висловлює цілісну характеристику функціонального єдності істотних властивостей системи, її внутрішньої і зовнішньої визначеності, відносної стійкості, її відмінностей від інших систем або подібності з ними.

Дефініція якості системи пов'язана із категорією ефективності функціонування системи, визначаючи комплексну характеристику потенційних або реальних результатів використання системи з урахуванням ступеня відповідності цих результатів головним цілям та завданням.

Виділення комплексності характеристики ефективності підкреслює той факт, що ефективність оцінюється з використанням системних або одиничних критеріїв та індикаторів.

Поняття якості соціальних систем розуміється комплексно, враховуючи рівень якості соціального забезпечення населення, стан соціальної захищеності, рівень життя, якість та доступність медичного обслуговування населення, індекс здоров'я населення.

Підкреслимо, що категорія якості соціальних систем повинна синтезувати в собі приватні аспекти життєдіяльності суспільства, які пов'язані з функціонуванням досліджуваних систем в межах глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Глобальною метою соціальних систем є забезпечення якості життя суспільства. Виходячи з того, що мета не повинна замикатися всередині даної системи, власний розвиток соціальних систем не є самоціллю. При цьому локальні цілі зазначених систем повинні бути пов'язані з головними цілями галузей економіки, в складі яких вони функціонують.

Таким чином, локальні цілі соціальних систем полягають в підвищенні якості громадського здоров'я, а також в збереженні і

забезпеченні стійкого розвитку людського потенціалу.

Створення систем загального управління якістю сприяло формуванню управлінської парадигми, згідно з якою управління якісною стороною процесів господарювання стає домінуючим видом управління в соціально-економічних системах. Управління якістю життя суспільства має бути спрямоване на реалізацію концепції сталого розвитку макроекономічного середовища.

Зазначимо, що поняття якості життя, перш за все, враховує низки рівень безробіття, гарантовані якісні медичні послуги, гідний рівень соціального забезпечення, зростання добробуту, громадську безпеку, політична стабільність, можливість отримання якісної освіти, екологічність навколишнього середовища.

Сьогодні в галузі охорони здоров'я України відбуваються значні трансформації, які ознаменувалися переходом до нової моделі фінансування закладів, їхньої автономізації, а отже, й пошуком нових механізмів управління. У результаті, як приватні, так і державні медичні заклади діють в умовах зовнішнього середовища, що швидко змінюється та на яке впливає багато чинників (інституційні, правові, економічні, демографічні, техніко-технологічні тощо) [1].

Підкреслимо, що фундаментальною основою якості життя суспільства є саме суспільне здоров'я. Ієрархічна система показників якості життя населення, враховує певні компоненти, які характеризуються відповідними індикаторами, а саме:

- якістю населення, що інтегрує в собі такі його властивості, як очікувана тривалість життя, рівень освіти, кваліфікація, народжуваність, смертність;
- добробут населення, який містить основні показники рівня життя і відображає ступінь задоволення матеріальних і духовних потреб;
- якість соціальної сфери або соціальна безпека, яка відображає рівень умов праці, соціального захисту, фізичної і майнової безпеки;
- стан навколишнього середовища з урахуванням екологічної складової.

Відзначимо, що в даний час для кількісного оцінювання якості життя населення широко використовується запропонований ООН та Світовим банком «індекс людського розвитку» (Human Development Index), який визначається як середня арифметична з трьох індикаторів якості людського капіталу та рівня життя: індексу очікуваної середньої тривалості життя населення при народженні; індексу рівня освіти населення і індексу сукупної частки учнів, які отримують початкову, середню і вищу освіту; індексу реального ВВП на душу населення.

Аналіз досліджень підтверджує, що громадське здоров'я, як певна соціальна цілісність, також може розглядатися як елемент національного багатства та економічного потенціалу суспільства у сучасних умовах. Будучи реальним результатом соціально-економічного розвитку, здоров'я виступає значною умовою подальшого зростання суспільного організму і накопичення людського капіталу, який поряд з відтвореним капіталом, є елементом національного багатства.

Таким чином, людський капітал і суспільне здоров'я характеризуються певних зв'язком та системністю індикаторів оцінки, враховуючи послідовну декомпозицію та рівень стандартних статистичних показників. Синтезуючи на рівні первинних статистичних показників агреговане уявлення людського капіталу та громадського здоров'я найбільш повним є визначення людського капіталу як системного поєднання основних елементів:

- інтелектуального потенціалу, який включає потенціал освіти, науки і культури, інноваційний фонд;
- потенціалу здоров'я, який включає потенціал громадського здоров'я та медичну систему;
- трудового потенціалу, що характеризується трудовою активністю і мобільністю населення.

Зазначимо, що суттєвою складовою людського потенціалу є інтелектуальний потенціал, який характеризується сукупністю освітніх і інноваційних елементів. Процес актуалізації інтелектуального потенціалу підвищує продуктивність і доходи від певних інвестицій. Аналіз світового досвіду розвинених країн показує, що традиції, культура, менталітет суспільства є фундаментом для успішного зростання освіти.

Таким чином, категорія якості людського потенціалу, яка включає громадське здоров'я як елемент своєї структури, нерозривно пов'язана з категорією якості життя суспільства. У свою чергу, процес функціонування сучасних соціальних систем залежить від рівня розвитку людського капіталу і характеризуються якістю життя суспільства, враховуючи факторне середовище та потенціальні можливості національної економіки.

Література

1. Сафонов Ю.М., Борщ В.І. Стратегічний менеджмент закладів охорони здоров'я охорони здоров'я України. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 8 (218). URL: <https://eco->

ІНЖИНІРИНГОВИЙ ПІДХІД ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІТ - ПРОЕКТУ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Чайковська Марина Петрівна

Кандидат економічних наук, доцент
Доцент кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Кайтанджян Ганна Самвелівна

Аспірантка
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Сучасні некомерційні підприємства здійснюють свою діяльність в умовах мінливого складного, високо динамічного макросередовища. Щоб залишатися ефективними та конкурентоспроможними у досягненні своїх стратегічних цілей, вони повинні швидко реагувати на зовнішні виклики та оперативно адаптувати внутрішні процеси в напрямку прогнозованих зовнішніх ризиків. Саме управління змінами є одним з важливіших принципів системи менеджменту якості у відповідності зі стандартами ISO 9000 [1, с. 143].

Управління змінами розглядають як "процес постійного коригування напрямку діяльності організації, модифікації поведінки її працівників в умовах змін" [2, с. 57]. Проте слід брати до уваги взаємопов'язаність змін у підрозділах та кореляцію результируючих наслідків для організації, тому доцільним є застосування інжинірингового підходу до управління змінами в сучасних організаціях. Інжиніринговий підхід базується на розгляді підприємства як цілісної системи взаємопов'язаних бізнес-процесів [3, с. 65], на їх моделюванні та аналізі, за результатами якого здійснюється оптимізація чи реінжиніринг, що призводить до корінних перетворень діяльності організації та сприяє пришвидшеній адаптації до викликів та виходу з кризової ситуації.

Найсправжнім викликом для некомерційних організацій став 2020 пандемічний рік. Введення карантинних обмежень з'явилися

міцним поштовхом до пошуку нових джерел удосконалення бізнес-процесів та впровадження нових технологічних інструментів в межах процесу управління змінами. Для закладів освіти таким джерелом став розвиток освітніх інновацій, таких як впровадження технологічних засобів реалізації дистанційного чи гібридного (змішаного) навчання (надання освітніх послуг). І хоча адаптація закладів освіти до технологічних викликів має бути безперервним процесом удосконалення [4, с. 87], у критичні періоди реалізація саме проекту реінжинірингу бізнес-процесів взаємодії учасників освітнього процесу має за мету переформатування внутрішніх комунікації під новий формат, підтримку корінних перетворень, сприяє оздоровленню та системному оновленню.

Згідно класичного визначення під реінжинірингом бізнес-процесів розуміють революційну зміну процесів, що відбувається з використанням сучасних інформаційне - телекомунікаційних технологій [5, с. 28]. Тобто ІТ - складова обов'язково присутня в проєктах управління змінами. Для вирішення завдань моделювання та реінжинірингу бізнес-процесів найбільш доцільно використання методології IDEF0 (Integration Definition for Function Modeling), сукупності графічних і текстових описів, що дозволяють розуміти і імітувати процес управління змінами, створити моделі «Як-Є» та модель «Як-Буде» після впровадження ІТ - проєкту управління змінами в організації. Згідно IDEF0 модель бізнес-процесу описується за допомогою діаграм, тексту і глосарію, які визначають взаємозв'язок процесу з виконавцями (персоналом, інформаційною системою, споживачами послуг) і об'єктами, що виступають в якості входів (вхідні матеріальні, інформаційні, фінансові чи інші ресурси), управлін'я (інструктивні матеріали, нормативні документи, обмеження на виконання) і виходів (результати виконання бізнес-процесу).

На рис. 1 та рис. 2 наведено моделі «Як-Є» до початку реінжинірингу (процес навчання в оф-лайн форматі) та модель «Як-Буде» після впровадження ІТ - проєкту гібридного навчання (процес навчання в он-лайн - режимі /з он-лайн складовою) в стандарті IDEF0. Інжиніринговий підхід до управління змінами некомерційних підприємств галузі освіти дозволяє застосувати моделювання основних бізнес-процесів та реалізацію впровадження ІТ - проєкту переходу до гібридного навчання. Що дозволяє не переривати надання освітніх послуг в умовах пандемії, не знижувати якість та практичність, підтримувати траєкторію інтерактивності та інноваційності, передбачати і мінімізувати ризики, дозволяє дати оцінку поточній діяльності по відношенню до вимог зовнішніх трансформацій.

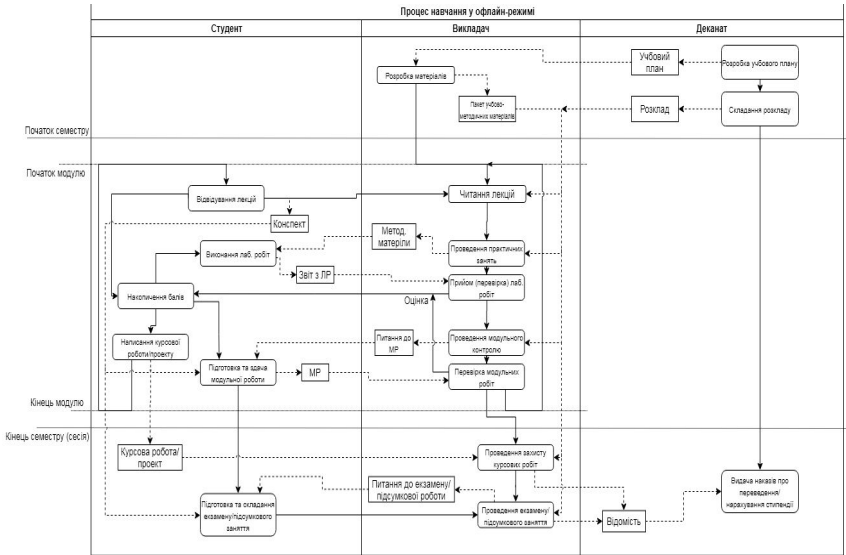

Рис. 1. Модель «Як-Є» до початку реінжинірингу

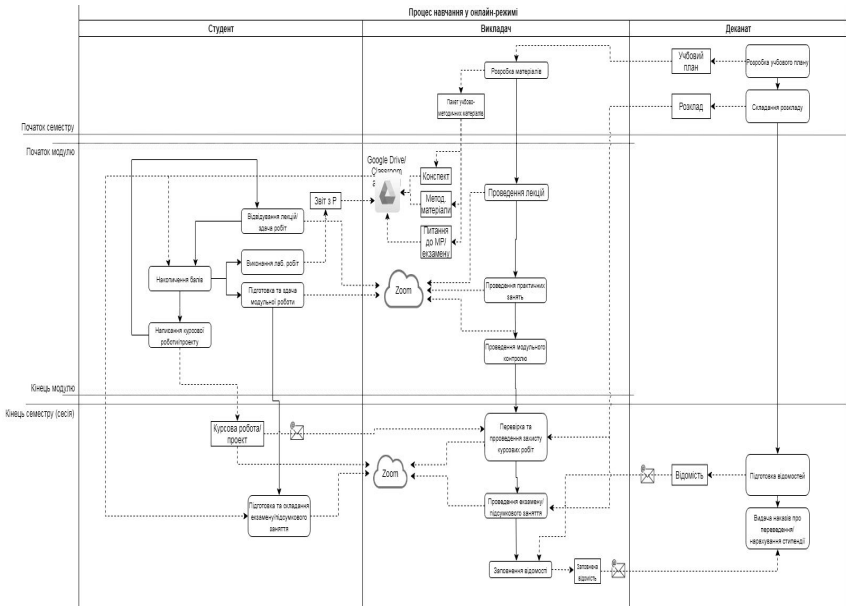

Рис. 2. Модель «Як-Буде» після впровадження ІТ – проєкту

Література

1. Worth J. Nonprofit Management. California: SAGE Publications, Inc., 2014. 453 p.
2. Косач І.А., Ладонько Л.С., Калінько І.В. Ділове адміністрування: менеджмент організацій та управління змінами: навчальний посібник. Чернігів: ЧДІЕУ, 2013. 215с.
3. Хаммер М., Чампи Дж. Реінжинринг корпорации: Манифест революции в бизнесе / пер. с англ. Санкт-Петербург: Издательство СПб университета, 2007. 332 с.
4. Борисова Т.М. Маркетинг некомерційних організацій у розрізі сфер діяльності: теорія і практика. Тернопіль: Астон, 2015. 284 с.
5. Данченко О.Б. Практичні аспекти реінжинірингу бізнес-процесів. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2017. 238 с.

Міжнародна науково-практична конференція
**«Розвиток конкурентоспроможності економіки в умовах
міжнародної інтеграції: макро-, мезо- та мікро- рівні»**

СЕКЦІЯ АСПИРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ

**ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА ПОДАВАННЯ ЗВІТНОСТІ
У СФЕРІ ФРІЛАНСУ: ПРОБЛЕМА ВИБОРУ**

Бессарабова Ніка - Катерина Андріївна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Кусик Н.Л., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Дана тема є актуальною, оскільки за останніх подій: пандемії, світової кризи та неспроможності підприємств забезпечувати всіх своїх робітників робочими місцями, величезна кількість людей була звільнена за 2020 - 2021 роки. Тому, попит на ринок фрілансу стає все більшим та затребуваним. Сфера фрілансу є досить великою та різнобічною, але її головною особливістю є те, що вона доступна для кожного, хто має бажання працювати, заробляти та розвиватися, як у професійному, так і у креативному сенсах.

Фрілансер – у дослівному перекладі з англійської мови означає «вільний робітник», тобто це людина, яка найчастіше пропонує свої послуги самостійно на спеціалізованих сайтах, Інтернет - ресурсах чи месенджерах, намагаючись вдало продати свої вміння та навички і отримати гідну оплату своєї праці. Найбільш популярним фріланс є у сферах програмування, журналістики, дизайну, веб - дизайну, реклами та маркетингу.

Як і будь-який об'єкт дослідження, фріланс має переваги та недоліки. Серед переваг фрілансу найважливішими є: по-перше, вільний графік, з одного боку, але з іншого – вміння раціонально та продуктивно організувати свій час; по-друге, можливість працювати де завгодно - на дому, у парку чи в кафе, а отже можливість створити важливий баланс між родиною та працею; по-третє, виконання тільки своєї роботи, можливість коригування об'ємів та кількості роботи, а також можливість самостійно обирати цікаві проекти та відмовлятися від виконання невігідних.

Серед недоліків фрілансу основними є: по-перше, те, що необхідно самостійно знаходити нові замовлення, що займає значну частину часу, але з напрацюванням постійних клієнтів ця проблема може бути вже не настільки «гострою»; по-друге, нестабільний дохід, а отже вміння правильно розпоряджатися грошима, вміти накопичити та можливо інвестувати, щоб згодом отримувати додатковий пасивний дохід; по-третє, кожен фрілансер повинен бути само-організованою особистістю, яка постійно може знаходити джерело натхнення і мотивації.

Однією з характерних рис для роботи фрілансера є самостійне ведення бухгалтерського обліку та сплати податків. Але, на жаль, на сьогоднішній день, поняття «фрілансер» ніяк не обґрунтовано на законодавчому рівні, а отже, не визначені його права та обов'язки, що дає можливість фрілансерам самостійно вирішувати реєструвати свою діяльність як фізичну особу – підприємця (ФОП), чи ухилитися від сплати податків.

Прийняття даного рішення залежить лише від бажання фрілансера, оскільки відстежити доходи громадянина неможливо, тому що законодавчо громадяни не зобов'язані складати щорічну нульову декларацію про власний майновий стан. Однак, за реєстрації ФОП, фрілансер буде мати змогу розраховувати на накопичення страхового стажу, а отже й право на пенсію, а також матиме змогу отримувати кредити на пільгових умовах та укладати господарські операції на більш великі суми. Дане рішення є досить складним. З одного боку, особливо на початку свого професійного шляху, найчастіше дохід фрілансера є зовсім нестабільним, що може призводити до того, що в деякі місяці, сплачуючи ЄСВ та єдиний податок, він може уходити у збитки. З іншого боку, треба пам'ятати, що згідно з ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачається відповідальність за провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, або без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або без одержання документа дозвільного характеру, тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення [1]. Тобто розмір штрафу в грошовому виразі становить від 17000 до 34000 гривень.

Треба відмітити, що згідно з Законом України від 24 квітня 2020 року «Про запобігання і протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню поширення зброї масового знищення», фрілансер, який не зареєстрований, не зможе покласти на банківський рахунок чи на депозит понад 150000 гривень, оскільки банк одразу ж зажадає підтвердження походження грошових засобів: декларацію ФОП, довідку про заробітну плату з місця роботи та декларацію про доходи [2].

Реєстрація ФОП може відбуватися у 3 способи:

1. Через державного реєстратора. Даний спосіб є безкоштовним, наприкінці виписки надається разом з друком, але, на жаль, через застарілість системи та комп'ютерного забезпечення він займе найбільшу кількість часу.

2. За допомогою нотаріуса. Послуги нотаріуса будуть платні, але результат буде гарантованим, оскільки всі документи: виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань буде надана разом з печаткою нотаріуса.

3. Через он-лайн сервіс за допомогою додатку «Дія». Даний спосіб є найшвидшим та абсолютно безкоштовним. Однією умовою є лише отримання електронних ключів заздалегідь, але це можна зробити у відділенні банку. Треба відмітити, що згідно Саміту «Дія 2.0», який пройшов в рамках Форуму «Україна 30. Цифровізація», що відбувся 17 травня 2021 року, за квітень 2021 року 59% ФОП було зареєстровано саме за допомогою додатку «Дія», що у кількісному виразі становить 373900 ФОП. Важливо відзначити, що даний додаток почав працювати лише у лютому 2021 року. Дана статистика є переконливою та свідчить про реальну готовність більшої кількості українців перейти на он-лайн режим.

Згідно ст. 291.4 Податкового кодексу України, кожний зареєстрований ФОП повинен бути віднесений до однієї з чотирьох груп, залежно від наявності та кількості найманих працівників, обороту доходів та коду КВЕД. Згідно відповідної групи фрілансер й буде платити єдиний податок. Розмір ставок єдиного податку вказано у ст. 293 Податкового кодексу України [3].

Також, в обов'язки ФОП входить своєчасне подання звітності в органи Державної податкової служби України та ведення бухгалтерського обліку. Відповідно до ст. 294.1 ПКУ податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку першої, другої та четвертої груп є календарний рік, а відповідно до ст. 294.2 податковим

періодом для третьої групи є квартал [3].

Отже, ведення обліку та подання звітності у фрілансі залишається відкритим питанням, яке потребує відповідної законодавчої бази. Питання щодо реєстрації ФОП або не реєстрації – це питання, яким повинен самостійно задатися кожен фрілансер, беручи до уваги всі можливі ризики та переваги, а також усвідомлюючи, що повну відповідальність за даний вибір буде нести лише він.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 07.05.2021).
2. Про запобігання і протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню поширення зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/361-20> (дата звернення: 07.05.2021).
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2755-17> (дата звернення 07.05.2021).

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Воротнюк Юлія Сергіївна

Аспірантка

Науковий керівник: Садченко О.В., д.е.н., професор

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

На даний момент походять значні зміни у сфері послуг. Основною причиною даних змін є нестабільна ринкова ситуація, яка, в свою чергу, викликана пандемією корона-вірусу.

Напевно, сфера туризму, як складова сфери послуг, найбільше постраждала за період пандемії. Туризм для багатьох країн є однією з найбільш прибуткових сфер діяльності та потужним джерелом

отримання грошових потоків, що спрямовуються для економічного зростання й вирішення соціальних проблем країни та її населення.

У звіту Всесвітньої ради з туризму та подорожей за 2021 рік приведено порівняння внеску індустрії туризму у світовий ВВП за 2019 та 2020 роки. До пандемії подорожі та туризм становили 10,4% світового ВВП або \$ 9,2 трлн. У 2020 році сектор подорожей та туризму зазнав збитків майже на \$ 4,5 трлн., а внесок у ВВП зменшився на приголомшливі 49,1% порівняно з 2019 роком; відносно падіння світової економіки на 3,7% ВВП у 2020 році. У 2020 році частка сфери подорожей та туризму у світовому ВВП зменшилась до 5,5% у 2020 році через постійні обмеження мобільності [1].

Сфера туризму дуже широке поняття, яке включає в себе не тільки складові безпосередньо пов'язані з подорожами (туризм), але так само і безліч факторів, що впливають на різні індустрії і продукти людської діяльності. Сфера туризму зачіпає безліч галузей: транспортну, громадського харчування, житлову, відпочинку та розваг, культурну, будівельну, освіти, охорони здоров'я, зв'язку, торгівлі і т.д.

Варто відзначити той факт, що розквіт туристичної сфери в країні стимулює розвиток більшості секторів економіки, зокрема транспорт, страхування, будівництво, сільське господарство, харчова промисловість тощо. Отже, туристські витрати мають ефект каскаду у національній економіці. Він розпочинається з того, що туристи витрачають гроші у «первинних» туристичних закладах, таких як готелі, ресторани та ін. Потім відбувається циклічний процес обертання грошової маси в економіці [2]. Це ефект мультиплікатора, за допомогою якого зростає обсяг надходжень від туризму.

Двигуном економічного зростання – є інновація, що являє собою появу новітніх технологій і, як наслідок, підвищення якості товарів і послуг, забезпечення конкурентоспроможності усіх галузей національної економіки, у тому числі й сфери туризму. У зв'язку з цим туристична діяльність не тільки не виключає можливість застосування в цій сфері інноваційних технологій, але і гостро потребує їх для сучасного існування та майбутнього даної сфери.

Для туризму значне значення мають інновації. Саме вони формують конкурентоздатність для туристичного об'єкту як фактори персонального залучення, розміщення, широти асортименту послуг та пропонувані для туристів видів активності, орієнтації на сімейний та дитячий відпочинок, співвідношення ціни та якості.

Інновації у сфері туризму мають свої особливості, а саме [3, с.75]: вони мають нематеріальну основу; властивий сервісний

характер, спрямованість на вдосконалення взаємодії зі споживачем та максимальне задоволення запитів і вподобань клієнтів; захищеність патентами і ліцензіями, що надає можливість копіювання та повторення.

До головних завдань введення інновацій відносять збільшення кількості потенційних споживачів, модифікацію запитів споживача та розширення функціональності туристичного продукту. Існує різні підходів до систематизації інновацій у туристичній сфері, вони відрізняються за об'єктом дослідження. Наприклад за предметом застосування, за змістом, за об'єктом застосування [4, с. 250].

Задля адаптації к умовам пандемії сфера туристичних послуг вже вдалась до певного ряду нововведень. Нижче наведені приклади інновацій у туристичній сфері за об'єктом застосування. Продуктові інновації - музеї, галереї та інформаційні центри в основному перейшли на віртуальні тури. Ресурсні інновації – деякі готелі та вілли пропонують туристам відпочинок-ізоляцію. Техніко-технологічні інновації – кінотеатри і театри перейшли в он-лайн режим, продаж он-лайн квитків на прем'єри, та показ їх он-лайн. Зустрічі та конференції проводять віртуальні заходи, а переважна більшість масштабніших конференцій наразі проводяться у форматі он-лайн із дуже низькою ціною за участь. Це стимулює розвиток нових платформ та додатків для он-лайн - заходів. Організаційні інновації – заклади харчування — під час дії карантинних заходів надавали лише послуги «їжа на виніс» або «доставка». Так розширилась мережа послуг з доставки. Вже не тільки їжу замовляють службам доставки, а і продукти, книги і т.д. Маркетингові інновації – музеї та галереї почали розвиватися у новому напрямі відеоблогінг в соціальних мережах та транслювати освітній контент.

Існує чотири напрямки використання маркетингових інноваційних технологій у сфері туристичних послуг, вони засновані на концепції маркетинг - мікс. По перше, це – випуск нових видів туристичного продукту. По друге, це – впровадження передових методів маркетингу та менеджменту організації виробництва та споживання. По третє, це – виявлення і використання нових ринків збуту продукції. В четверте, це – використання нових технік і технологій просування туристичного продукту.

Серед актуальних перспектив розвитку маркетингових інновацій у туристичній сфері можна виділити наступні:

- активне використання мобільного маркетингу, голосовий пошук та чатботи;
- компанії намагаються вивчити весь шлях, який проходить людина

перед тим, як в неї з'явиться думка про покупку того чи іншого товару – нова ланка розвитку таргетингу;

- побудова спільноти фанатів бренду – орієнтація на нове покоління;
- використання сучасних технологій у завоюванні привабливості у клієнтів. Впровадження доповненої реальності як нового інструменту маркетингу. Sephora Virtual Artist, вражаючий приклад технології ModiFace, від L'Oreal дозволяє побачити, як різні кольори макіяжу будуть виглядати на обличчі споживача, не звертаючись в магазин і не застосовуючи його фізично. IKEA Place, приклад технології Sephora GIF, дозволяє потенційним клієнтам сфотографувати кімнату будинку за допомогою камери смартфона, щоб «протестувати» меблі IKEA в ній. На основі цих технологій можливі розробки деяких як он-лайн так і офф-лайн експериментів, наприклад з відтворенням побуто печерних людей у пустих печерах, чи примірка старовинних суконь та макіяжу за допомогою смартфона;
- використання платформ соціальних мереж. Нативна реклама у всіх її проявах демонструється у мікроінфлюенсерів і у лідерів думок. Яскравими майданчиками для нативної реклами виступають Instagram і TikTok. Залучення уваги і завоювання довіри йде через знайомі канали, маскуюся під навколишній контент;
- максимальна автоматизація маркетингових процесів. Нейромаркетинг – тестування потенційних споживачів за допомогою спеціальних приладів, що зчитують дані реакцій їх мозку під час перегляду рекламних відео;
- створення репутації щирої компанії, що піклується про клієнта.

Висока структурна складність середовища туристично-рекреаційної сфери і необхідність прогресивної системи управління нею пояснюються стрімким зростанням високорозвинених інформаційних структур, які супроводжують функціонування і розвиток відповідної інфраструктури в глобальному інформаційному просторі [5, с. 111].

Питання стабілізації функціонування ринку туристичних послуг, запобігання негативного впливу карантинних обмежень та подальшого забезпечення стійкої діяльності підприємств туристичної сфери, зважаючи на викладене вище, необхідно додати до розряду першочергових завдань у сучасних динамічних змінах економічного середовища.

Література

1. World Travel & Tourism Council (WTTC). Economic Impact Reports. URL: <https://wtcc.org/Research/Economic-Impact> (дата звернення: 15.05.2021).
2. Колосінська М.І., Бойда С.В. Мультиплікативний ефект туристичної сфери. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/81.pdf (дата звернення: 04.04.2021).
3. Жукович І.А. Інновації в туризмі: основні теоретичні та практичні аспекти. *Наука та наукознавство*. 2017. № 2(95). С. 69-81.
4. Кампов Н.С. Роль інновацій для розвитку туризму. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Економічні науки*. 2017. № 23(18). С. 246-255.
5. Садченко О.В., Гайворонська І.В. Мережевоцентричний підхід до управління підприємствами туристичних дестинацій. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. № 4(72). Ч. 2. С. 106-113. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/26303> (дата звернення: 15.05.2021).

ДЬЮ ДІЛІДЖЕНС ЯК СУЧАСНА АУДИТОРСЬКА ПОСЛУГА В УКРАЇНІ

Гусєв Артем Олександрович

Студент спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Кусик Н.Л., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Досліджувана тема є актуальною, оскільки на сучасному етапі в Україні та інших країнах світу з ринковою економічною системою значного поширення набуває тенденція створення об'єднань підприємств. При цьому, процеси злиття та поглинання підприємств мають значні ризики. Одним з основних заходів комплексного дослідження підприємства, з точки зору зниження інвестиційних ризиків, є перевірка Дью ділідженс. Дослідження основних концептуальних засад процедури Дью ділідженс, як сучасної аудиторської послуги, а також поточного стану її розповсюдження в Україні поставлено за мету в даних тезах.

На сьогоднішній день в економічній науці не існує єдиного розуміння поняття «Дью ділідженс». При цьому, на законодавчому рівні цей термін відсутній. Основні тлумачення цього терміну серед науковців наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Основні тлумачення поняття «Дью ділідженс»

Дослідники	Визначення поняття «Дью ділідженс»
А.М. Безус, К.В. Шафранова, М.Б. Шевчун	Дью ділідженс – глибокий і комплексний аналіз усіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства [1, с. 51].
І.М. Назаренко	Дью ділідженс – супутня послуга аудиту, що включає повне дослідження підприємства та базується на аналізі кількісних і якісних показників діяльності підприємства, а також системі менеджменту й внутрішнього контролю [2, с. 361].
Н.В. Кармазіна	Дью ділідженс – процедура щодо формування об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування з ідентифікацією інвестиційних ризиків та інших деструктивних зовнішніх факторів з метою здійснення незалежної оцінки об'єкта інвестування [3, с. 38].
А.О. Касич, Я.Ю. Яковенко	Дью ділідженс – перевірка, аналіз та оцінка бізнесу [4, с. 93].
А.М. Ткаченко, С.М. Тютченко	Дью ділідженс – комплекс аналітичних процедур з оцінювання юридичної «чистоти» активів і зобов'язань підприємства, їх реального фінансового становища та існуючих загроз економічній безпеці бізнесу [5, с. 20].

Джерело: створено автором.

Отже, поняття «Дью ділідженс» слід розуміти як особливий вид аудиту, що передбачає проведення комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства з метою надання належної оцінки об'єкту інвестування з урахуванням існуючих ризиків.

Слід зазначити, що Дью ділідженс має низку особливостей у порівнянні із звичайною аудиторською перевіркою. У табл. 2 наведено основні відмінності між «Дью ділідженс» та аудитом фінансової звітності в класичному розумінні.

Таблиця 2

Відмінні риси «Дью ділідженс» та аудиту

Критерій	Дью ділідженс	Аудит
Основна мета	Виявлення ключових аспектів, що впливають на вартість об'єкта інвестування	Перевірка достовірності фінансової звітності в усіх суттєвих аспектах
Виконавець перевірки	Фахівці в галузях економіки та права	Професійні аудитори
Характер проведення	За домовленістю з клієнтом	Визначено національними та міжнародними стандартами аудиту
Період перевірки	Минулі та майбутні періоди	Минулі періоди
Формат звіту	Довільна форма	Регламентовано національними та міжнародними стандартами аудиту

Джерело: створено автором на основі даних [4, с. 95].

В залежності від потреб користувачів Дью ділідженс поділяється на:

- загальний - комплексна перевірка всіх аспектів діяльності підприємства, зокрема: фінансовий стан, оподаткування, юридичні питання, операційна діяльність тощо;
- фінансовий - дослідження фінансового стану підприємства в цілому, а також перевірка реальної вартості активів та зобов'язань підприємства (за об'єктом перевірки фінансовий Дью ділідженс є наближеним до звичайної аудиторської перевірки фінансової звітності);
- податковий - виявлення податкових ризиків підприємства, а також дослідження усіх податкових аспектів об'єкта інвестування;
- юридичний - детальний аналіз юридичних аспектів діяльності підприємства, а саме: дотримання трудового законодавства, законність приватизації, реєстрація прав інтелектуальної власності тощо;
- операційний - перевірка основної діяльності об'єкта інвестування – пошук можливостей для підвищення обсягів виробництва, оцінювання якості виробленої продукції тощо.

Процедура Дью ділідженс складається з наступних етапів:

1. підготовчий етап – планування перевірки Дью ділідженс;
2. основний етап – безпосереднє проведення перевірки Дью ділідженс, який, як правило включає:
 - 2.1. оцінювання об'єкта інвестування;
 - 2.2. перевірка системи бухгалтерського та податкового обліку підприємства;
 - 2.3. юридична експертиза об'єкта інвестування.
3. заключний етап – формування звіту перевірки Дью ділідженс.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день в Україні, на відміну від розвинених країн, процедура Дью ділідженс не є розповсюдженою та перебуває на початковому етапі свого розвитку. Основними чинниками, що перешкоджають розвитку Дью ділідженс в Україні є:

- відсутність нормативно-правового регулювання процедури Дью ділідженс;
- відсутність достатніх обсягів ресурсів у більшості підприємств України для проведення Дью ділідженс;
- ототожнення підприємцями в Україні Дью ділідженс з аудитом фінансової звітності та інші.

Таким чином, Дью ділідженс є особливим видом аудиту, який передбачає здійснення комплексного аналізу господарської діяльності підприємства з метою надання оцінки об'єкта інвестування з урахуванням ризиків. Дью ділідженс, за своєю сутністю, близький до аудиту фінансової звітності, проте оцінює не лише активи й зобов'язання підприємства, але й також його позиції на ринку як об'єкта інвестування. Дью ділідженс буває декількох видів: загальний; фінансовий; податковий; юридичний; операційний. В Україні на сьогоднішній день Дью ділідженс перебуває тільки на етапі становлення.

Література

1. Безус А.М., Шафранова К.В., Шевчун М.Б. Застосування процедури Дью ділідженс як важеля зменшення інформаційних ризиків при здійсненні емісії цінних паперів. *Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука*. 2018. № 9. С. 50-53.
2. Назаренко І.М. Дью ділідженс: сутність, призначення та послідовність проведення. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2011. Вип. 20. Ч. 1. С. 360-366.

3. Кармазіна Н.В. Адаптивний механізм процедури Дью ділідженс для виявлення ризиків під час придбання бізнесу у регіонах України. *Економіка та держава. Економічна наука*. 2020. № 5. С. 37-41.
4. Касич А.О., Яковенко Я.Ю. Дью ділідженс як ключовий інструмент аналізу доцільності інвестування. *Облік і фінанси. Фінанси та оподаткування*. 2015. № 4 (70). С. 92-97.
5. Ткаченко А.М., Тютченко С.М. Дью ділідженс корпоративної звітності як комплекс аналітичних заходів із гарантування економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Економіка й управління підприємством*. 2019. № 3 (94). С. 16-25.

МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ДЕРЖАВНА ГАРАНТІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Дунічевська Тетяна Юріївна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Науковий керівник: Побережець О.В., д.е.н., професор

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Розрахунки з оплати праці є важливою передумовою успішної та ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Виробництво кожної галузі залежне від таких факторів як кадри, праця та її оплата. Використання трудових ресурсів впливає на зміну показників продуктивності праці. Продуктивність праці зростає під впливом системи оплати праці, тому що вона стимулює ріст кваліфікації праці, підвищує технічний рівень виконаної роботи.

З боку держави оплата праці працівників регулюється шляхом встановлення державного розміру мінімальної заробітної плати; норм, гарантій і компенсацій; умов і розмірів оплати праці працівників підприємств; оподаткування прибутків працівників. Однією з державних соціальних гарантій є мінімальна заробітна плата, яка є обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання. В умовах ринкової економіки встановлення розміру мінімальної заробітної плати забезпечує оздоровлення соціально-трудових відносин, подолання тіньових явищ та забезпечує високу адаптивність економіки до інноваційних процесів.

Офіційне визначення терміну «мінімальна заробітна плата» в Україні законодавчо закріплене у ст. 95 КЗпП та ст. 3 Закону України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР. Згідно з вказаними правовими нормами мінімальна заробітна плата — це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може проводитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт) [1].

Розмір мінімальної заробітної плати в Україні затверджується Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України при прийнятті Державного бюджету. Мінімальна заробітна плата встановлюється у розмірі не нижчому за вартісну величину межі малозабезпеченості в розрахунку на працездатну особу, тобто в основу розрахунку розміру мінімальної заробітної плати покладено розмір прожиткового мінімуму. До мінімальної заробітної плати не включаються доплати, надбавки, заохочувальні та компенсаційні виплати.

Мінімальна заробітна плата виконує ряд функцій: відтворювальну (забезпечення відтворення робочої сили); еталонну (формування базового орієнтиру у встановленні рівня державної соціальної підтримки і пенсійного забезпечення населення); зарплато-організуючу (встановлення мінімальної тарифної ставки найманих працівників за просту, некваліфіковану працю); регулюючу (створення умов для диференціації трудових доходів і ведення переговорів між найманими працівниками та роботодавцями); соціальну (гарантування задоволення основних життєвих потреб працівників).

При встановленні мінімальної заробітної плати мають ураховуватися в першу чергу:

- соціальні чинники (прожитковий мінімум або межа бідності, динаміка цін, вартість життя та її зміни, розмір заробітних плат і соціальних виплат, диференціація доходів населення, потреби працівників та їх сімей, порівняльний рівень життя інших соціальних груп);
- економічні фактори (потреби економічного розвитку, продуктивність праці, бажаність досягнення і підтримання високого рівня зайнятості) [2].

Мінімальна заробітна плата тісно пов'язана з прожитковим мінімумом, тому при дослідженні її розміру, варто оцінити співвідношення наведених показників. Так, у табл. 1 на основі статистичних даних, наведено аналіз мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму в Україні впродовж 2016 - 2020 років.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму в Україні за 2016-2020 роки

Рік	Мінімальна заробітна плата на початок року, грн.	Прожитковий мінімум на початок року, грн.	Співвідношення, %	Відхилення, грн.
2016	1378	1378	100	0
2017	3200	1600	200	1600
2018	3723	1762	211,3	1961
2019	4173	1921	217,2	2252
2020	4723	2102	224,7	2621
2021	6000	2270	264,3	3730

Таким чином, з 2017 року можна спостерігати суттєве підвищення показника мінімальної заробітної плати, який став удвічі перевищувати прожитковий мінімум. Це являється одним із кроків до подолання бідності, адже враховується науково обґрунтована позиція щодо виконання заробітною платою функції забезпечення життєдіяльності не лише певної зайнятої особи, а й її утриманців.

Забезпечення стабільного економічного розвитку України та підвищення життєвого рівня населення тісно пов'язане з проведенням ефективної політики у сфері регулювання оплати праці. Держава має забезпечувати науково-методичне обґрунтування заробітної плати, тарифних умов, дослідження і вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду з проблеми організації заробітної плати. Розглядаючи досвід розвинутих країн, можна виділити позитивні напрями щодо регулювання оплати праці. Наприклад, в Польщі мінімальна заробітна плата визначається щоквартально після консультацій із профспілками виходячи з результатів обстеження сімейних бюджетів. У бюджетних організаціях та установах Польщі динаміка заробітної плати визначається за допомогою спеціального нормативу по відношенню до динаміки середньої зарплати у матеріальному виробництві [3].

Слід зазначити, що основною метою підвищення мінімальної заробітної плати є зниження бідності серед працюючих. Також це може призвести до посилення позицій низько кваліфікованих працівників на ринку праці, так як роботодавці змушені сплачувати заробітну плату не нижчу, за мінімальну. З іншого боку, при стрімкому підвищенню мінімальної заробітної плати відбувається скорочення передусім саме некваліфікованих працівників. Дослідження впливу

підвищення заробітної плати на безробіття в українській економіці ускладнюється наявністю великого тіньового сектору, поведінку якого прогнозувати вкрай складно.

Проголосивши курс на євроінтеграцію, однією з стратегічних цілей для України стало забезпечення основних державних соціальних стандартів та гарантій, включаючи мінімальну заробітну плату на рівні країн Європейського Союзу. За рекомендаціями МОП під час визначення рівня мінімальної заробітної плати потрібно враховувати не лише потреби працівників, а й їхніх сімей, а також економічні чинники, в тому числі необхідні умови економічного розвитку, рівень продуктивності й бажаність досягнення та підтримання високого рівня зайнятості. Крім того, мінімальна заробітна плата в Україні, навіть після підвищення, залишається однією з найнижчих в Європі [4].

Таким чином, в умовах ринкової економіки державне регулювання оплати праці є обов'язковим елементом законодавчої бази країни. Головним завданням державного регулювання є забезпечення збалансованості інтересів всіх учасників трудового процесу, підвищення рівня життя населення та забезпечення нормального відтворення робочої сили.

Література

1. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text> (дата звернення: 30.04.2021).
2. Пацула О.І. Мінімальна заробітна плата в Україні: аналіз динаміки. *Економічні науки*. 2017. № 23. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/3/9.pdf (дата звернення 31.04.2021).
3. Васюренко Л.В. Теоретичні засади державного регулювання організації оплати праці. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. № 25. URL: http://bes.in.ua/journals/2018/25_2018/8.pdf (дата звернення 01.05.2021).
4. Лопушняк Г.С. Мінімальна заробітна плата: практика України та досвід європейських країн. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 1(29). URL: <https://dse.org.ua/archive/29/10.pdf> (дата звернення 01.05.2021).

ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кавецький Андрій Олександрович

Студент спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Кусик Н.Л., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Сьогодні, провідні компанії світу як відкриті соціально-економічні системи, працюють як для вирішення соціальних проблем, так й для отримання позитивних фінансових результатів, а саме – прибутку. Тому, на всіх етапах становлення бухгалтерського обліку, визначення фінансових результатів було головною метою будь-якого підприємства.

Починаючи з періоду становлення вітчизняного бухгалтерського обліку виникало багато проблем щодо визначення, обліку і розрахунку фінансових результатів, тому що фінансові результати, як відомо, напряму залежать від особливостей обліку і визначення доходів і витрат. Навіть великі та провідні підприємства іноді використовують досить сумнівні методи визначення результатів своєї діяльності. Наслідком цього є різноманітні спотворення фінансової звітності підприємства.

Для того, щоб унеможливити подібні негативні процеси дослідники почали вивчати різноманітні закономірності визначення фінансових результатів і дійшли до висновку, що одна із проблем лежить на поверхні – неправильне трактування терміну «фінансові результати». Серед таких дослідників та вчених можна виділити багато українських, а саме це: Ф.Ф. Бутинець, А.Б. Борисов, А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Р.В. Скасюк та інші.

На думку Загороднього А.Г. та Вознюка Г.Л., фінансовий результат – це різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час (приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді) [1]. А.Б. Борисов виражає фінансові результати як підсумки господарської діяльності підприємства або його підрозділів, приріст (зменшення) вартості власного капіталу (визначаються шляхом співставлення витрат з отриманими доходами) [2]. Дослідник Р.В. Скасюк трактує фінансовий результат як якісний та кількісний показник результативності господарської діяльності підприємства [3]. Науковець Ф.Ф. Бутинець розкриває фінансовий результат також через

прибуток або збиток організації (співставлення доходів та витрат підприємства, відображених у звіті) [4].

Визначення сутності фінансових результатів діяльності підприємства деякі дослідники рекомендують формулювати використовуючи поняття прибутку та збитку.

Розглянемо визначення прибутку / збитку підприємства в різних інтерпретаціях.

Ще у Давньому Китаї люди почали замислюватися над трактуванням прибутку. Виходячи із китайського трактату, прибуток – це надлишка частина золота, яка залишається в одних людей у результаті нерівноцінного обміну [5].

На думку провідних сучасних фахівців П.І. Багрій та С.І. Дорогунцова, прибуток – це дохід, отриманий від функціонуючого капіталу у результаті використання праці робітників, які працюють по найму [6]. А.Б. Борисов вважає, що прибуток – це перевищення доходу над витратами за конкретний часовий проміжок [2]. Дослідник А.В. Ковтун бачить прибуток як частину додаткової вартості товару, який продається організацією, що залишається під контролем підприємства після погашення виробничих витрат [7].

Розглянемо негативний фінансовий результат – збиток. Збиток, як економічна категорія, є протилежною стороною позитивного фінансового результату. Посилаючись на вищезазначених вчених, можна зробити висновок, що збитки – це перевищення витрат над доходами підприємства, тобто виручка менша за повну собівартість продукції.

Розглядати фінансові результати без їх складових частин, а саме доходів та витрат підприємства, є недоцільним, тому наведемо окремо думки авторів стосовно витрат та доходів підприємства.

Німецький учений Г. Фандель у праці «Теорія виробництва і витрат» зазначає, що витрати – це «затрати факторів виробництва у вартісному вимірі» [8]. У праці «Особливості бухгалтерського обліку в США» за редакцією Ф.Ф. Бутинця зазначено, що «витрати – це те, що фірма платить для того, щоб вести діло і отримувати дохід» [9].

На думку вітчизняного вченого Ю.І. Продіуса, дохід – це виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) за вирахуванням матеріальних витрат. Він є грошовою формою чистої продукції підприємства, тобто охоплює оплату праці та прибуток [10].

Звернувшись до законодавчої бази можна отримати офіційні твердження щодо визначення фінансового результату діяльності підприємства, прибутку та збитку підприємства, доходів та витрат підприємства.

За Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, фінансовим результатом є прибуток або збиток - загальний дохід за вирахуванням витрат за винятком компонентів іншого сукупного прибутку [11].

За Національними стандартами бухгалтерського обліку, згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати, а прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати [12].

Також, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» трактує витрати, як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками), та дохід, як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [12].

Дослідивши складові фінансових результатів, як економічної категорії (прибуток, збиток, доходи, витрати), повернемося до дослідження сутності фінансових результатів діяльності підприємства.

Національне законодавство не надає чіткого визначення терміну «фінансові результати», також як і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які посилаються на визначення понять прибуток або збиток. В свою чергу, прибуток та збиток розглядаються з точки зору таких складових частин, як доходи та витрати.

Отже, на основі вищезазначених досліджень, можна зробити висновок, що фінансові результати є підсумком фінансово-господарської діяльності підприємства, які визначаються як різниця між доходами і витратами підприємства (якщо мова йде про позитивний фінансовий результат – прибуток, а якщо мова йде про негативний фінансовий результат – збиток) та мають прямий вплив на приріст або зменшення вартості власного капіталу підприємства.

Література

1. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
2. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. Москва: Книжный мир, 1999. 895 с.

3. Скасюк Р.В. Сутність і значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal1/natura1/npkntu_e (дата звернення: 13.05.2021).
4. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
5. Штейн В.М. Гуаньцзи: исследование и перевод. Москва: Госполитиздат, 1959. С. 251-318.
6. Багрій П.І. Економічний словник / за ред. П.І. Багрій, С.І. Дорогунцова. Київ, 1973 . 624 с.
7. Ковтун А.В., Чічкан М.В. Податок на прибуток підприємств: реалії сьогодення. *Стратегія економічного розвитку України*. 2015. № 37. С. 101-107.
8. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / пер. з нім. М.Г. Грещака. Київ: Таксон, 2000. 520 с.
9. Особливості бухгалтерського обліку в США / пер. з англ., за ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ЖІТІ, 1997. 559 с.
10. Продиус Ю.И. Экономика предприятия: учебное пособие. Харьков: Изд-во «Одиссей», 2004. 416 с.
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності»: МСБО. 2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 13.05.2021).
12. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 13.05.2021).

РІЗНИЦІ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ЯК МЕХАНІЗМ ГАРМОНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

Конопля Орина Ігорівна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Побережець О.В., д.е.н., професор

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Досліджувана тема є актуальною, оскільки податок на прибуток є одним з основних фіскальних інструментів, який відіграє вирішальну роль у питаннях наповнення державного бюджету країни та в стимулюванні господарської діяльності сучасних підприємств. Проте проблема відсутності єдиної методологічної бази бухгалтерського та податкового обліку ускладнює на практиці правильність визначення об'єкту оподаткування податком на прибуток, а відповідно повноту й своєчасність його перерахування до бюджету, що негативно впливає на розвиток економіки країни в цілому й господарюючих суб'єктів зокрема. Це породжує необхідність пошуку механізмів уніфікації й гармонізації бухгалтерського та податкового обліку, одним з яких є податкові різниці. Так, аналіз досліджень і публікацій вітчизняних та іноземних фахівців у сфері оподаткування дозволяє виділити дві основні моделі взаємодії бухгалтерського та податкового обліку (табл. 1).

Таблиця 1

Моделі взаємодії бухгалтерського та податкового обліку

Назва моделі	Характеристика	
<p>Модель «Податковий облік / фінансовий облік»</p>	<p>1. <i>Ведення фінансового обліку безпосередньо за податковими правилами</i></p>	<p>облік ведеться з використанням чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку, проте групування доходів та витрат на них здійснюється відповідно до вимог податкового законодавства, а не П(С)БО.</p>
	<p>2. <i>Ведення податкового обліку з використанням відокремленого «податкового» плану рахунків</i></p>	<p>до Плану рахунків бухгалтерського обліку вводяться окремі «податкові» рахунки, на яких здійснюється групування доходів та витрат відповідно до вимог податкового законодавства.</p>
<p>Модель «Фінансовий облік - податкові різниці - податковий облік»</p>	<p>1. <i>Метод резервування</i></p>	<p>вартість об'єкта оподаткування визначається за правилами бухгалтерського обліку, приймається за базову величину і відображається на рахунках бухгалтерського обліку, а різниця між «бухгалтерською» і «податковою» вартістю об'єктів оподаткування відображається на додаткових позабалансових рахунках.</p>

	2. <i>Коригування прибутку, отриманого за даними бухгалтерського обліку, для цілей оподаткування</i>	реєстри податкового обліку складаються з реєстрів бухгалтерського обліку і єдиного реєстру коригування бухгалтерського прибутку для цілей оподаткування, в якому відображаються різниці між даними бухгалтерського і податкового обліку у випадку їх виникнення.
--	--	--

Джерело: систематизовано автором на основі [1; 2]

В Україні поширеною є модель ведення бухгалтерського і податкового обліку за принципом «Фінансовий облік – податкові різниці – податковий облік». Так, відповідно до ст. 134 ПКУ, об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, на різниці, які виникають відповідно до положень податкового кодексу [3, ст. 134].

Схематично обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток зображено на рис. 1.

Об'єкт оподаткування податком прибутку	Бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування (ряд. 2290/2295 ф. № 2)	Різниці відповідно до ПКУ
--	--	---------------------------

Рис. 1. Схема обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток (розроблено автором)

Оскільки виникнення податкових різниць безпосередньо пов'язане з формуванням податку на прибуток, їх класифікують на основі НП(С)БО 17 «Податок на прибуток» на тимчасові та постійні (табл. 2).

Обидва види податкових різниць мають ідентичний алгоритм розрахунку і обчислюються як різниця між однаковими статтями доходів і витрат у податковому та бухгалтерському обліку. Проте особливістю й відмінністю тимчасових податкових різниць від постійних є те, що вони являють собою базу для визначення

відстрочених податкових активів і зобов'язань, виникають в одному звітному періоді і обов'язково анулюються в наступному.

Таблиця 2

Види податкових різниць

Вид податкових різниць		Характеристика
Тимчасові податкові різниці	<i>Тимчасові податкові різниці, що підлягають вирахуванню</i>	призводять до виникнення ВПА та зменшення (збільшення) податкового прибутку (збитку) відповідно у майбутніх періодах.
	<i>Тимчасові податкові різниці, що підлягають оподаткуванню</i>	призводять до виникнення ВПЗ та включаються до податкового прибутку (збитку) у майбутніх періодах.
Постійні податкові різниці		не застосовуються при розрахунку ВПА та ВПЗ, оскільки виникають в одному звітному періоді і не можуть бути анульовані в наступних.

Джерело: складено автором на основі [4]

Оскільки тимчасові податкові різниці виникають між балансовою вартістю та податковою базу активу (зобов'язання), з метою уникнення розбіжностей в їх класифікації доцільно використовувати наступні формули розрахунку (табл. 3).

Таблиця 3

Методика визначення виду тимчасових податкових різниць

Співвідношення балансової вартості та податкової бази активів і зобов'язань	Формула розрахунку	Види тимчасових податкових різниць
Активи		
$БВ_A > ПБ_A$	$ВПЗ = (БВ_A - ПБ_A) * 18 \%$	Тимчасові різниці, що підлягають оподаткуванню
$БВ_A < ПБ_A$	$ВПА = (ПБ_A - БВ_A) * 18 \%$	Тимчасові різниці, що підлягають вирахуванню

Зобов'язання		
$БВ_3 < ПБ_3$	$ВПЗ = (ПБ_3 - БВ_3) * 18\%$	Тимчасові різниці, що підлягають оподаткуванню
$БВ_3 > ПБ_3$	$ВПА = (БВ_3 - ПБ_3) * 18\%$	Тимчасові різниці, що підлягають вирахуванню

Джерело: складено автором на основі [5]

Синтетичний облік тимчасових податкових різниць здійснюється з використанням рахунку 17 «Відстрочені податкові активи» та рахунку 54 «Відстрочені податкові зобов'язання». Слід зазначити, що на даних рахунках відображаються не фактичні суми отриманих податкових різниць, а розраховані на їх основі суми поточного податку на прибуток.

Відображення нарахування податку на прибуток з використанням ВПА і ВПЗ, розрахованих на підставі тимчасових податкових різниць, розглянуто в табл. 4.

Таблиця 4

**Синтетичний облік податку на прибуток
з використанням ВПА і ВПЗ**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Зменшено сальдо ВПА	98	17
2	Нараховано податок на прибуток, відображений в декларації з податку на прибуток	98	641/податок на прибуток
3	Списано на фінансовий результат суму витрат за податком на прибуток	791	98
4	Донараховано ВПА в межах поточного податку на прибуток	17	641/податок на прибуток
5	Зменшено сальдо ВПЗ в межах поточного податку на прибуток	54	641/податок на прибуток
6	Донараховано ВПЗ	98	54

Джерело: складено автором на основі [6].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що сучасне податкове законодавство не надає визначення терміну «податкові різниці» та «постійні податкові різниці». Це породжує необхідність посилається на нормативно-правові акти минулих років, що вже втратили чинність, поглиблюючи тим самим проблему невідповідності норм НП(С)БО та Податкового кодексу, й унеможливаючи застосування в практиці сучасних українських підприємств єдиної гармонізованої системи обліку витрат та доходів. Тому вважаємо, що перспективами подальших досліджень у даному напрямку повинно стати, перш за все, закріплення на законодавчому рівні зазначених категорій.

Література

1. Гейер Е. Моделі взаємодії бухгалтерського обліку та оподаткування прибутку. *Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал*. Київ. 2011. № 11. С. 18-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2011_11_5 (дата звернення: 12.05.2021).
2. Клепар Г. Узгодження бухгалтерського обліку та обліку для цілей оподаткування: досвід та перспективи впровадження в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал*. Київ. 2013. № 7. С. 23-35. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/boau_2013_7_4.pdf (дата звернення: 12.05.2021).
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 12.05.2021).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: Наказ Міністерства фінансів України 28.12.2000 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text> (дата звернення: 12.05.2021).
5. Не такий страшний (розрахунок податкових різниць: практичні рекомендації). *Податки & бухоблік*. 2007. № 39. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2007/may/issue-39/article-46813.html> (дата звернення: 12.05.2021).
6. Завершальні записи 2017 року: пам'ятка бухгалтера. *Податки & бухоблік*. 2018. № 01-02. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/january/issue-01-02/article-33167.html> (дата звернення: 12.05.2021).

ЗАСТОСУВАННЯ AGILE - МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІТ - СФЕРИ

Ломовцев Владислав Костянтинович

Студент спеціальності «Менеджмент» (магістр)

Науковий керівник: Церковна А.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту та інновацій

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Сучасні ІТ компанії у своїй діяльності зустрічаються з проблемами управління командами. Ключовою особливістю підвищення ефективності управлінських команд є перехід від каскадної системи управління до гнучких методів.

Agile - менеджмент (від англ. Agile – «рухливий», «спритний», «еластичний») – ітераційний метод планування та керування процесами та проектами [1].

Agile – це підхід до розробки програм, описаний в Agile-Manifesto. Цей документ розкриває філософію Agile через чотири головні цінності:

1. Люди та співпраця важливіші за процеси та інструменти.
2. Працюючий продукт важливіший за вичерпну документацію.
3. Співпраця із замовником важливіша за обговорення умов контракту.
4. Готовність до змін важливіша за дотримання плану.

Agile методика допомагає зробити роботи в команді більш само організованою та зменшити затрати в процесі виконання проекту [2].

Agile акцентує увагу на безпосередньому спілкуванні членів проєктувальної групи. Agile – це сімейство процесів розробки, а не єдиний підхід у розробці програмного забезпечення, що визначається «Agile-Manifesto». Agile не включає практики, а визначає цінності та принципи [3].

Існує дванадцять принципів Agile - Manifesto яких повинні дотримуватися успішні підприємства:

Найвищим пріоритетом для команди є задоволення потреб замовника, шляхом завчасного та регулярного постачання програмного забезпечення.

Схвальне ставлення до змін, навіть на заключних стадіях розробки. Agile-процеси надають можливість використовувати зміни задля забезпечення конкурентоспроможності замовника [2].

У Agile дуже важлива роль двосторонньої комунікації, аналізу процесів, впроваджень та перетворень. При розробці продукту дуже важливо отримувати зворотній зв'язок від тих людей, які займаються стратегічним розвитком, зокрема, Product Owners. Схема, за якою зверху спускаються поставлені задачі, а розробники їх просто виконують одну за одною, працювати не буде. Команда знає процес зсередини і те, що потрібно для його покращення. Саме для такої двосторонньої комунікації в Agile-менеджменті існують певні заходи-демонстрації.

Основні практики Agile розробки: гнучке планування, залучення клієнтів, рефакторинг, модульне тестування та парне програмування. Ці практики модулюються в чотирьох секторах: залучення клієнтів, управління змінами, гнучке планування і контроль, рефакторинг і якість дизайну. Підсистеми управління людськими ресурсами та виробництва програмного забезпечення, які необхідні для швидкої розробки, були створені шляхом адаптації розширення роботи Абдель Хаміда та Лейді [5].

Планування, керування процесами та проектами в Agile дозволяють професійним фахівцям з великим набором специфічних навичок володіти частиною обов'язків комунікаційного характеру двох або декількох ролей одночасно. Менеджер Agile-проекту займається загальною стратегією і координацією проектів. Agile доповнює свої уніфіковані навички традиційними унікальними уміннями приймати рішення і діяти в контексті стрімких, мінливих проектах при ефективній комунікації в умовах розробки по гнучким методологіям.

У конкретній взаємодії ці ролі можуть включати в себе роль власника продукту і скрам - майстри, тобто в рамках одного проекту Agile Project Manager може діяти більше як скрам - майстер, а в іншому - як власник продукту, в залежності від потреб кожного проекту, що не замінюватися, але доповнює цю роботу.

Agile використовує досвід управління проектами, щоб допомогти обом сторонам комунікаційного процесу заповнити прогалини в роботі і при цьому досягти кращих результатів для проекту виконуючи ще більше роботи.

Agile-маніфест служить скоріше посібником про те, що таке Agile і як його використовувати, ніж методологічним розпорядженням. У цінностях і принципах Agile - Manifesto мається на увазі адаптація під кожну конкретну ситуацію. Тому Agile знаходить втілення в різних фреймворків. Один з найпопулярніших серед них – Scrum.

Scrum – управління, згідно з яким одна чи кілька функціонально само організованих команд створюють продукт

поетапно. До основних ролей методології Scrum в Agile-команді відносяться:

- Scrum Master – керівник проекту, що представляє інтереси кінцевих користувачів. Це одна з найважливіших ролей в методології. Scrum Master, що опікується всіма процесами на підприємстві.
- Product Owner – це людина, яка відповідає за розробку продукту. Як правило, це product manager для продуктової розробки, менеджер проекту для внутрішньої розробки і представник замовника для розробки на замовлення.
- Team – команда. В методології Scrum команда є головною. Команда бере на себе зобов'язання по виконанню обсягу роботи. Робота команди оцінюється як робота єдиної групи.

Обов'язки Team: відповідає за оцінку всіх елементів продукту, прийняття рішень по дизайну, відповідає за результат перед власником продукту та відслідковує власний прогрес (разом зі Scrum Master). Розмір команди обмежується розміром групи людей, здатних ефективно взаємодіяти між собою.

Для створення атмосфери успішності в Scrum-команді зводиться до мінімуму зміни в її складі. Щоб група людей перетворилася в згуртовану команду, потрібен час. Необхідно створити тісно спаяний колектив, члени якого довіряють один одному, ефективно працюють разом. Якщо зміниться склад команди, процес побудови починається заново і в результаті знижуються продуктивність і самоорганізація. До того ж потрібно встановити довго строкове партнерство між Scrum - командою і її продуктом. Кожен продукт повинен розроблятися однієї або декількома відданими йому командами. Це не тільки полегшує навчання, а й спрощує розподіл людей і ресурсів [4].

Сьогоднішні технологічні ринки змінюються швидше, ніж будь-коли раніше. Agile-розробка допомагає групам продуктів створювати програмне забезпечення, яке відповідає зростаючим потребам клієнтів.

У сучасних умовах значно складнішими стають самі проекти, пропозиції клієнтів мають постійні зміни з наростаючою швидкістю, а реакція на такі зміни стає важливіше ніж дотримуватися поставленого плану. В цих умовах принципи проектного менеджменту не виправдовують себе. Потрібний більш гнучкий підхід для удосконалення продукту та підвищення його конкурентоздатності. І таким підходом виявився Agile-менеджмент, який сьогодні використовується в різних галузях.

Велика кількість сучасних ІТ-компаній перейшли до управління яке базується на Agile підходах: гарним прикладом будуть такі компанії як: Luxoft, Intersog, Netpeak group і навіть не ІТ компанії теж вибирають для себе гнучкі підходи, до таких компаній можна віднести: «Укратлантик», «Ксімекс», «Rozetka» та інші. Такий підхід дозволив значно покращити процес виконання проекту завдяки: диверсифікації управлінських обов'язків між проектними менеджерами, тепер звільнення співробітника не є впливовою проблемою яка могла б зупинити проект, підвищення швидкості розробки та покращення якості продукту завдяки кардинально новому підходу, нівелюється відставання від іноземних компаній конкурентів та понижується плинність кадрів всередині компаній.

Література

1. Christopher M. The agile supply chain: competing in volatile markets. Agile supply chain. *Industrial Marketing Management*. 2010. Vol. 29. No. 1. P. 200
2. Highsmith J. Manifesto for Agile Software. Development 2001. URL: <http://agilemanifesto.org/iso/uk/manifesto.html> (дата звернення 24.05.2021).
3. Боровик В.М. Тестування у системах та методологія розробки програмного забезпечення. *Проблеми інформатизації та управління*. 2010. № 4 (32). С. 21 - 25.
4. Пихлер Р. Управление продуктом в Scrum. Agile методы для вашего бизнеса / пер. с англ. А. Коробейникова. Москва: Мани, Иванов и Фербер, 2017. 240 с.
5. Савицький А.І. Дослідження процесу розробки програмного забезпечення при використанні паралельного послідовного підходу. *Міжвідомчий науково-технічний збірник «Адаптивні системи автоматичного управління»*. 2014. № 2 (25). С. 53 - 58.

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ОПТИМІЗАЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Марченко Олександра Сергіївна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Науковий керівник: Побережець О.В., д.е.н., професор

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

У сучасних умовах господарювання фінансове середовище визначає умови функціонування та взаємодіє з системою розрахунків, яка є посередником фінансово-господарської діяльності. Розрахунки, які мають постійний, динамічний характер, вимагають певних управлінських впливів, що здійснюються у системі фінансового управління на основі обробки численних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у сукупності яких належить бухгалтерській інформації. Такі важливі фінансові показники, як платоспроможність та ліквідність, розраховуються на основі бухгалтерських даних про заборгованість за розрахунками та характеризують фінансовий стан підприємств, що впливають на рівень їх інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та загальної прибутковості.

Розвиток бізнесу в сучасних економічних умовах супроводжується необхідністю вирішення завдань різної складності. Сьогодні важко уявити компанію, яка не мала б кредиторської заборгованості перед постачальниками, підрядниками, податків та платежів, виплат працівникам тощо. Ефективність використання підприємством отриманих фінансових ресурсів значною мірою залежить від ефективності управління кредиторською заборгованістю, що значно знижує ризик неплатоспроможності та банкрутства підприємства [1, с. 201-205].

Аналіз кредиторської заборгованості відіграє провідну роль у цьому процесі, оскільки забезпечує відповідну бухгалтерську та аналітичну інформацію для прийняття рішень щодо кредиторської заборгованості. Отже, бухгалтерські та аналітичні питання ефективного управління кредиторською заборгованістю завжди актуальні для будь-якого суб'єкта господарювання. При цьому системний аналіз кредиторської заборгованості є невід'ємною частиною оцінки фінансового стану підприємства, враховуючи особливості методики та пріоритетні питання, які потребують концептуального вирішення. Своєчасне погашення кредиторської заборгованості, оптимальна сума кредиторської заборгованості щодо дебіторської заборгованості та інші чинники визначають стабільність фінансового стану суб'єкта господарювання в умовах трансформації макроекономічного середовища.

Значне і неконтрольоване збільшення кредиторської заборгованості призводить до втрати контролю над сумою довгострокових та поточних зобов'язань, а в деяких випадках - до банкрутства підприємства. Усі без винятку підприємства повинні звертати увагу на проблеми управління кредиторською

заборгованістю, включаючи його бухгалтерський та аналітичний аспекти, оскільки від цього залежить їх фінансовий добробут та конкурентоспроможність, а також досягнення цілей розвитку бізнесу в цілому [1, с. 201-205].

В останні роки спостерігається збільшення обсягу кредиторської заборгованості на підприємствах, що призводить до зменшення їх платоспроможності. Залучення позикових коштів в основному спрямоване на погашення зобов'язань перед іншими кредиторами. Кредиторська заборгованість - це кошти, що тимчасово залучаються суб'єктом господарювання для власного використання та підлягають поверненню юридичній або фізичній особі. Розрізняють звичайну та прострочену кредиторську заборгованість. Звичайне відбувається в межах поточних умов оплати. Заборгованість, яка не була погашена в термін погашення, прострочена [2, с. 243].

При розумному управлінні кредитними ресурсами кредиторська заборгованість може стати додатковим і відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Важливою сферою управління кредиторською заборгованістю є визначення джерел погашення короткострокових фінансових зобов'язань підприємства. Це порівнює суму погашення короткострокових зобов'язань із сумою виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

На думку деяких авторів, оперативний і щоденний контроль кредиторської заборгованості є актуальним завданням будь-якого підприємства. Основні питання, що задаються керівництвом підприємства: кому винне підприємство; скільки винне; чи є заборгованість простроченою; чи змінюється розмір заборгованості вчасно (зростає чи зменшується); чи не вплине розмір заборгованості на виконання договірних зобов'язань з критично важливих поставок і т.д. [3].

Саме тому системність формування оперативної інформації про стан та рівень кредиторської заборгованості є важливим елементом облікової складової управлінського механізму на кожному підприємстві. Від своєчасності надання відповідних даних, у тому числі щодо кредиторської заборгованості, залежить ефективність управління як окремими ділянками, так і підприємством в цілому.

Управління кредиторською заборгованістю передбачає використання організації найбільш придатних і вигідних форм і умов розрахунків з контрагентами, і в найбільш загальному вигляді зводиться до збереження фінансової стійкості компанії при одночасному зменшенні дефіциту оборотних коштів.

Крім того, ефективне впровадження сегментів процесу управління кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання пов'язана зі значними витратами часу. В цих умовах для отримання ефективних рахунків, без надмірного та необгрунтованого балансу, необхідна автоматизація процесу оплати, що дасть змогу мінімізувати час і витрати на обробку рахунків-фактур, чисельність персоналу. Автоматизація також забезпечує зменшення людських помилок та підвищення ефективності виконання процесу в цілому. Різноманіття бухгалтерського програмного забезпечення, яке доступне на ринку, дозволяє оптимізувати процес обліку кредиторської заборгованості та усунути більшу частину паперової роботи, пов'язаної з обліковою інформацією у певного суб'єкта господарювання.

Контроль за станом кредиторської заборгованості є необхідною умовою стабільного фінансового стану підприємства, оскільки перед наданням позики або здійсненням фінансових вкладень фінансова звітність клієнтів, включаючи їх боргові зобов'язання, аналізується з особливою ретельністю. Багато банків та інвестиційних компаній наймають фінансових та кредитних аналітиків або користуються послугами сторонніх спеціалістів.

Таким чином, для ефективного управління кредиторською заборгованістю необхідним елементом є сучасна та оптимальна обліково-аналітична система, яка буде забезпечувати необхідною та своєчасною інформацією всі ланки управління. Побудова такої системи надасть можливість підприємству раціонально використовувати наявні ресурси для стійкого соціально-економічного зростання та забезпечити досягнення стратегічних цілей.

Література

1. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 336 с.
2. Дячук О.В., Новодворська В.В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2013. Т. 10. № 3. С. 243–251.
3. Бурлан С.А., Валентова Ю.В. Облікові аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8501> (дата звернення: 10.05.2021).

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Масленніков Олексій Євгенович

Студент спеціальності «Менеджмент»

Бялік Влада Юріївна

Студентка спеціальності «Право»

Науковий керівник: Шмагіна В.В., к.е.н., доцент кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Сучасні умови функціонування макроекономічного середовища вимагають визначення та оцінки рівня економічної безпеки, яка впливає на розвиток соціально-економічних процесів в державі. Побудова надійної системи національної економічної безпеки є запорукою стійкого зростання країни, з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів. Процес забезпечення національної економічної безпеки – одна з найважливіших функцій держави.

Дослідженню питань економічної безпеки присвячені роботи провідних вчених, а саме: Аніщенко І.В., Баженова О.В., Васильців Т.Г., Лекарь С.І., Никитенко П.Г., Булавко В.Г., Корчевська Л.

Деякі проблеми розглядають О.Л. Абалкін, В. Бурцева, Я. Базиліук, А. Бесчастний, З. Варналій, О. Власюк, В. Горбуліна, М. Гальчинський, В. Геєць, А. Гуменюк, М. Денисенко, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, Дж. Кенан, І. Мігус, А. Мокія, Х. Моргентан, В. Мутріян, С. Окіта, В. Тритяк, М. Флейчук, В. Шевчук та ін. Але при цьому багато питань у цій сфері залишаються ще дискусійними та потребують подальшого дослідження.

Поняття «національна економічна безпека» базується на синтезу економічного, соціального та політичного сегментів, які потребують визначення та постійного контролю.

На думку деяких авторів, національна економічна безпека трактується представляє собою якісну характеристику економічної системи, що визначає її здатність підтримувати нормальні умови життєдіяльності населення, стійке забезпечення ресурсами розвитку народного господарства, а також послідовну реалізацію національно-державних інтересів [1].

Аналіз сучасних тенденцій визначає, що існують наступні підходи до національної економічної безпеки, а саме:

- оцінка за допомогою стану економіки, інституцій, зовнішньоекономічних та внутрішніх зв'язків;
- визначення через спектр сукупних умов і факторів;
- оцінка за допомогою стійкості соціально-економічних систем.

Підкреслимо, що національна економічна безпека представляє собою стан економіки країни, що характеризується певними структурними параметрами для забезпечення існуючого статусу держави, його незалежного від зовнішнього тиску політичного і соціально-економічного розвитку, а також здатне підтримувати рівень легальних доходів, забезпечуючи абсолютній більшості населення добробут, який відповідний стандартам цивілізованих країн.

Крім того, національна економічна безпека - це стан національного господарства, що забезпечує здійснення економічного суверенітету, збільшення економічної сили і збільшення якості життя в умовах вимог, які накладаються участю в системі міжнародних економічних зв'язків. З іншого боку, економічна безпека - це стан економіки і продуктивних сил суспільства з точки зору можливостей самостійного забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни, підтримки необхідного рівня національної безпеки держави, а також належного рівня конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації.

Визначимо певні ознаки стану національної економічної безпеки:

- стан економіки, який забезпечує достатній рівень соціального, політичного та оборонного функціонування та прогресивного розвитку держави, невразливість і незалежність її економічних інтересів по відношенню до можливих зовнішніх та внутрішніх загроз;
- стан юридичних, економічних відносин, організаційних зв'язків, матеріальних і інтелектуальних ресурсів суб'єктів, при якому гарантується стабільність його функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний науково-технічний та інноваційний розвиток.

Деякі науковці під економічною безпекою держави розуміють загальнонаціональний комплекс заходів, який направлений на постійний та стабільний розвиток економіки держави та включає механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам. Інші, що економічна безпека держави – це стан економічної системи, який дозволяє їй розвиватися динамічно, ефективно, вирішувати соціальні задачі і коли держава має можливість розробляти та впроваджувати незалежну соціально-економічну політику [2].

Якщо розглядати національну економічну безпеку як сукупність умов та факторів, які забезпечують певний необхідний рівень соціально-економічного розвитку країни, то необхідно враховувати якість чинників, які забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, здатність до постійного оновлення і самовдосконалення. Своєчасність виявлення зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на рівень економічної безпеки уможливує уникнення негативних наслідків.

Сьогодні система економічної безпеки різних країн розвивається, перш за все, за допомогою дієвої системи нормативно-правового регулювання. При цьому слід визначити американський досвід, оскільки термін "економічна безпека" був введений 26-м президентом США Теодором Рузвельтом у 1904 році. Для подолання економічної кризи та відтворення ефективного виробництва, Т. Рузвельт на початку свого правління затвердив 15 законодавчих актів. Крім того, він відмовився від практики невтручання країни в ринкові відносини й запропонував системно об'єднати підприємницьку діяльність з державним регулюванням господарських процесів підприємств [3].

Підкреслимо, що можливо розглядати економічну безпеку в широкому та вузькому значенні, а саме:

- з точки зору загальнонаціональної демократичної програми сталого розвитку і вдосконалення національної економіки, де враховуються інтереси всіх верств суспільства;
- з точки зору формування сукупності методів і засобів протидії негативним проявам ринкових сил внаслідок неорганізованої участі в світових господарських процесах, лікування громадських хвороб, подолання труднощів розвитку, забезпечення поточних політичних завдань.

При цьому можливо враховувати стан особистої безпеки, який також впливає на загальну національну соціально-економічну безпеку. Підкреслимо, що економічна безпека особистості - це стан, при якому гарантовані умови захисту життєвих інтересів, забезпечується система соціального розвитку і соціальної захищеності особистості.

Таким чином, національна економічна безпека – це основа стійкого зростання держави, яка базується на певних взаємодіях, соціально-економічних, політичних процесах і залежить від побудови системних заходів запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам. На загальний рівень економічної безпеки по-різному впливають ринкові та інституційні чинники.

Література

1. Лекарь С. Правове регулювання економічної безпеки в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/36.pdf> (дата звернення: 12.05.2021).
2. Акімова Л.М. Механізми державного управління економічною безпекою України: аналіз чинників впливу, систематизованих за окремими сферами її розвитку. *Аспекти публічного правління*. 2018. Том 6. № 6-7. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/233892654.pdf> (дата звернення: 11.05.2021).
3. Денисенко М.П., Колісніченко П.Т. Зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 6. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2017/5.pdf (дата звернення: 12.05.2021).

ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ

Матвієнко Маргарита Олександрівна

Студентка спеціальності «Менеджмент»

*Науковий керівник: Гайворонська І.В., к.е.н., старший викладач
кафедри маркетингу та бізнес - адміністрування*

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

В сучасному світі людський ресурс постає досить важливим для здійснення діяльності підприємства, не має значення це виробництво товару, або надання послуг. З огляду на це роботодавці повинні докласти зусиль, щоб не лише їх продукція, а й персонал був конкурентоспроможним, тобто працівники повинні мати певний набір особистих та професійних характеристик, які будуть задовольняти потреби організації.

Отже, виникає потреба у оцінюванні персоналу. До того як розглядати методи оцінювання, потрібно визначити сутність терміну оцінювання кадрів.

Федулова В.І розглядає оцінку персоналу з точки зору цілеспрямованого процесу встановлення відповідності якісних

характеристик персоналу вимогам посади й робочого місця [1].

На думку Савченко В. А. оцінювання персоналу – це процедура, що здійснюється з метою виявлення ступеня відповідності професійних, ділових та особистих якостей працівника, кількісних та якісних результатів його трудової діяльності визначеним вимогам [2].

Завіновська Г.Т. вважає, що оцінювання персоналу – це запланована, формалізована характеристика трудової діяльності зайнятих, ефективності роботи персоналу [3].

Підсумовуючи, можна сказати, що оцінка персоналу – аналіз їх особистих та професійних характеристик у відповідності до посади, яку вони займають та оцінка результатів діяльності. Що стосується управлінського персоналу, то насамперед важлива здатність вирішувати проблеми та приймати рішення.

Існує безліч різноманітних методів здійснення оцінки персоналу. Досліджено різні підходи до оцінювання персоналу, виявлені недоліки. Крушельницька О.В. [4] поділяє підходи до оцінювання кадрів на три групи:

1) Якісні методи. Інша назва — описові, тому що вони визначають працівників без застосування кількісних даних. До них відносяться:

- Матричний метод — передбачає зіставлення якостей керівника з еталоном.
- Оцінка виконання завдань — метод, коли відбувається оцінка роботи робітника.
- Метод "360 градусів" — оцінювання управлінців споживачами, підлеглими та іншими керівниками.
- Групова дискусія — метод, суттю якого є розмова керівника з експертами в певній галузі про результати його управління.

До недоліків якісних методів можна віднести суб'єктивне ставлення оцінюючих до керівника, їх некомпетентність у певних питаннях. Відсутня точність результатів, оскільки метод є описовим та багато залежить від людського фактору.

2) Кількісні методи — на відміну від якісних методів, результати кількісних методів є більш точними та всі висновки виражені в числах. До кількісних методів належать:

- Методи бальної оцінки. За кожен професійний здобуток керівник отримує заздалегідь визначений бал, який розраховують за результатами конкретного періоду — місяця, кварталу або року.
- Ранговий метод — розраховується рейтинг робітників, потім їх зв'язують між собою. За висновками рейтингу приймається рішення про звільнення або зниження посади тих, хто посів

останнє місце.

- Метод вільної бальної оцінки. Кожна індивідуальна характеристика працівника оцінюється експертами у певну суму балів. Потім усі бали сумують та складається рейтинг управлінського персоналу.

Кожен метод оцінює окремо або професійні, або особисті якості персоналу, тому є обґрунтованою поява комбінованих методів.

3) Комбіновані методи - поєднуються і описові, і кількісні аспекти. До них відносять:

- Метод суми оцінок. Кожна характеристика працівника оцінюється за певною шкалою, а потім виводиться якийсь середній показник, порівнюваний з ідеальним для конкретної посади.
- Система угруповання. Усіх працівників поділяють на групи: ті, хто працює майже ідеально, та ті, чия робота є незадовільною.

З огляду на вищезазначені методи можна виділити такі проблеми оцінювання управлінського персоналу: суб'єктивне ставлення оцінюючих, важкість оцінювання правильності прийняття управлінських рішень, оскільки не завжди результат залежить від керівника, впливають також і зовнішні обставини, складність формалізації праці та труднощі з виявленням внеску управлінця у розвиток підприємства.

Література

1. Федулова Л.І. Менеджмент організацій: підручник/ Л.І. Федулова, І.В. Сокирник, В.В. Стадник, М.А. Йохна, О.С. Новикова, Є.Г. Рясних. Київ: Либідь, 2004. 448 с.
2. Савченко В.А. Управління розвитком персоналу: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2002. 351 с.
3. Завіновська Г.Т. Економіка праці: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 432 с.
4. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003. 296 с.

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Мікаєлян Ерік Ашотович

Студент спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Науковий керівник: Гоголь М.М., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Дія сучасних малих та мікропідприємств у нашій державі значно залежить від державної політики на мікро- та макрорівнях. Одним із найвагоміших елементів, що пов'язує фінансовими стосунками мале підприємство з державою є саме система оподаткування. Відповідності до ст. 298 ПКУ суб'єкти малого підприємництва самостійно обирають і переходять на спрощену систему оподаткування за умови написання до контролюючого органу заяви. Якщо підприємство вже діє як платник податків, то на спрощеній системі він буде діяти з першого числа наступного за місяцем прийняття заяви (перша друга групи). У випадку заснування підприємства і подачі заяви в термін 10 днів з дня державної реєстрації платником єдиного податку стане з першого дня заснування. Платники податку третьої групи можуть переходити на розрахунок та сплату єдиного податку з наступного за звітним кварталом. Згідно ст. 6 п.3 Податкового кодексу України під податковою системою слід вважати сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому порядку. Податком є обов'язковий, безумовний платіж, який сплачується платником податків відповідно з ПКУ до бюджетів всіх рівнів [1, ст. 6].

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій [1, ст. 6].

Система оподаткування в Україні виконує наступні завдання:

- вплив на стан кон'юнктури ринку за допомогою встановлення податкових ставок;
- акумулювання та перерозподіл частину національного доходу;
- сприяння фінансуванню соціальних програм;
- захист та стимулювання розвитку внутрішнього ринку країни.

Податки стягуються одним з таких способів:

- у джерела, наприклад заробітна плата, до моменту отримання доходів;
- по декларації після отриманих доходів;
- у момент використання доходу, як правило при купівлі товару відбувається сплата непрямих податків.

Встановлені податковим кодексом України податки та збори поділяються на 2 групи. Перша з них це загальнодержавні які встановлені на державному рівні та сплачується до державного бюджету. Таких податків нараховується 7, а саме податок на доходи фізичних осіб, податок з прибутку підприємств, податок на додану вартість, рентні платежі, екологічний податок, акцизний податок, мито.

Друга категорія податків це місцеві податки і збори, ставки яких встановлюється, у граничному розмір встановлених податкових ставок ПКУ, місцевими органами влади селищами громадами та сплачується до цих бюджетів. Це податок на майно та єдиний податок, а також 2 місцевих збори: збір за місяця для паркування транспортних засобів і туристичний збір.

Процес оподаткування на малому підприємстві регулюється Податковим кодексом України від 02.12.2010 року, що діє в редакції від 01.09.2018 року. В даному кодексі для СМП важливе значення має розділ № 14 глава 1 «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності», де зазначено можливість переходу на спрощену систему обліку та оподаткування та сплати єдиного податку. Для підприємств, що є юридичними особами та платниками ПДВ значення має розділ №5 «Податок на додану вартість», який визначає ставку та умови його сплати. Даним розділом передбачено чотири групи малих підприємств, які при самостійному обранні спрощеної системи обліку, оподаткування та звітності мають право сплачувати єдиний податок.

До основних позицій для платників єдиного податку I-III відносять: обсяг річного доходу, наймені особи, види діяльності, ПДВ, ставки, РРО, тощо. Згідно із ст. 291.3 окремим підпунктом виділена четверта група платників єдиного податку сільськогосподарські підприємства. До них належать юридичні особи у яких обсяг сільськогосподарського товарообороту становить або вище 75% від загального обсягу виробництва за попередній звітний рік. Для таких підприємств не встановлені вимоги стосовно організаційно-правової форми бізнесу.

Також це фізичні особи - підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, при дотриманні

встановлених вимог:

- займаються виключно вирощуванням сільськогосподарських рослин, відгодовуванням сільськогосподарської продукції, збором виловом, переробкою, та;
- виключно за податковою адресою займаються господарською діяльністю, виключенням є її постачання, продаж;
- не допускається залучення найманих робітників;
- членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї;
- сільськогосподарські та/або земельні, водні фонди фермерського господарства, що перебувають у власності та/або користуванні не можуть бути менші за 2 гектари та більші за 20 гектарів.

До четвертої групи платників єдиного податку не можуть відноситись підприємства дохід яких становить 50% або більше від продажу декоративних рослин або дикорослих тварин та птахів їх хутряних виробів та хутра, крім хутряної сировини. Окрім цього це підприємства що виготовляють акцизну продукцію за виключенням тих, що реалізують виноробний матеріал.

В податковому обліку звітністю являються податкові декларації. Вони заповнюються, відповідно до встановленого податкового періоду наростаючим способом. Обов'язковим є зазначення доходів, інформація про які береться з книги доходів і витрат підприємства, або фізичної особи підприємців. Важливим є зазначення у випадку перевищення норми допустимих доходів у податковій декларації у тому періоді в якому це відбулось.

Окрім сплати єдиного податку юридичні особи 3 групи за бажанням та платники єдиного податку юридичні особи 4 групи сплачують податок на додану вартість (ПДВ). Разом з податками нараховується на заробітну плату та сплачується ЄСВ у розмірі 22%, або 8,41% у випадку найманих працівників інвалідів [3]. На основі цього складається і подається звіт з ЄСВ до податкової служби за місцем реєстрації. Кожне підприємство, що є платником єдиного податку відображає їх сплату у фінансовій звітності. Даний процес регулюється НП(С)БО 25, що було створено на основі Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» у 2019 році [2].

Література

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (за даними Верховної Ради України № 2755-17). URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 21.03.2021).

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 (в редакції від 03.11.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 09.04.2021).
3. Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: наказ Міністерства фінансів України від 14.04.2018 р. №435. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0460-15> (дата звернення: 21.03.2021).

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Мельник Катерина Євгенівна

Студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
(магістр)

Науковий керівник: Ломачинська І.А., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Забезпечення стабільних темпів зростання національної економіки та якості життя є однією з найголовніших цілей будь-якого суспільства. Важливим аспектом цього є ефективність управління державними фінансами, що потребує реалізації сукупності цілей бюджетної політики на всіх рівнях соціально-економічної системи на основі прямого та опосередкованого впливу на всі сфери господарської діяльності.

Непередбачувана глобальна пандемія гострої респіраторної хвороби Covid-19, спричинена корона-вірусом SARS-CoV-2, викликала зміни у соціально-економічному житті. Уряди більшості країн світу запровадили термінові заходи у сфері охорони здоров'я, жорсткі обмеження соціального спілкування, господарської діяльності та ізоляції населення для протидії поширенню корона-вірусу. Це кардинально вплинуло на суб'єктів господарювання та домогосподарства, обумовило невизначеність та нову хвилю кризових явищ, падіння темпів зростання ВВП, збільшення рівня безробіття, зниження реальних доходів населення. Українська економіка на тлі

цих проблем також зазнала серйозних дисбалансів, які продовжують наростати та потребують систематичного оцінювання щодо визначення можливостей їх подолання.

Проаналізуємо основні макроекономічні показники України за останні роки (табл. 1).

Таблиця 1

**Основні макроекономічні показники України
в період 2010-2020 рр.**

Рік	Номінальний ВВП, млн. грн.	Експорт товарів та послуг		Імпорт товарів та послуг		Індекс споживчих цін, %	Мінімальна заробітна плата на кінець року, грн.	Індекс реальної заробітної плати, %
		млн. грн.	% ВВП	млн. грн.	% ВВП			
2010	1082569	549365	50,7	580944	53,7	109,1	922	110,5
2011	1316600	707953	53,8	779028	59,2	104,6	1004	111
2012	1408889	717347	50,9	835394	59,3	99,8	1147	111
2013	1454931	681899	46,9	805662	55,4	100,5	1218	106,8
2014	1566728	770121	49,2	834133	53,2	124,9	1218	86,5
2015	1979458	1044541	52,8	1084016	54,8	143,3	1378	90,1
2016	2383182	1174625	49,3	1323127	55,5	112,4	1600	106,5
2017	2982920	1430230	47,9	1618749	54,3	113,7	3200	118,9

Продовження табл. 1

2018	3558706	1608890	45,2	1914893	53,8	109,8	3723	109,7
2019	3974564	1636416	41,2	1947599	49,0	104,1	4173	111,4
2020	4194102	1637399	39,0	1681526	40,1	105	4723	110,2

Джерело: складено авторами за даними Державної служби статистики України [1]

Аналіз динаміки ВВП демонструє його зростання. За останні 11 років показник виріс у 3,8 разів, і в середньому щорічно зростав на 10%. Однак ВВП у 2020 р. порівняно із попереднім роком збільшився лише на 5,5%, що пов'язано із падінням темпів зростання промисловості, вантажообороту, аграрного сектору, зокрема, у результаті проведення жорстких карантинних заходів.

Динаміка ВВП на душу населення (табл. 2) демонструє зростання показнику щорічно.

Таблиця 2
Номінальний ВВП України на одну душу населення
в 2010-2020 рр.

Рік	ВВП, у гривнях	Приріст, у гривнях	Приріст, у %	ВВП у дол. США	Приріст, у дол. США	Приріст, у %	Населення, тис. осіб
2010	23603,6	3767,3	19,0%	2974,4	428,4	16,8%	45865
2011	28813,9	5210,2	22,1%	3570,8	596,4	20,0%	45693
2012	30912,5	2098,6	7,3%	3856,8	286,1	8,0%	45577
2013	31988,7	1076,2	3,5%	4030,3	173,5	4,5%	45483
2014	35834	3845,3	12,0%	3014,6	-1015,7	-25,2%	43722
2015	46210,2	10376,1	29,0%	2115,4	-899,2	-29,8%	42836
2016	55853,5	9643,3	20,9%	2185,9	70,5	3,3%	42668
2017	70224,3	14370,8	25,7%	2640,3	454,4	20,8%	42477
2018	84192	13967,7	19,9%	3095,2	454,9	17,2%	42269
2019	94589,8	10397,8	12,4%	3659,8	564,6	18,2%	42019
2020	100433	5842,6	6,2%				41760

Джерело: складено авторами за даними Державної служби статистики України [1]

Проте, чисельність населення зменшилась на 4 млн. осіб в результаті старіння нації та міграції. І якщо порівнювати приріст ВВП на душу населення за 2020 р. з європейськими країнами, то Україна займає одне з останніх місць.

Показник експорту товарів і послуг протягом 2010-2020 рр. поступово зростає, однак його питома частка у ВВП має нестабільний характер, і починаючи із 2015 р., знизилась із 52,8% до 39,0% у 2020 р., що спричинено в тому числі наслідками фінансово-економічної нестабільності в країні, падінням темпів зростання світової торгівлі та світовою пандемією, викликаною гострою респіраторною хворобою Covid-19.

Хоча мінімальна заробітна плата в Україні протягом 2010-2020 рр. зростає і у 2020 р. складає 4723 грн. на місяць, її реальний рівень нижче в результаті інфляції. Незважаючи на зростання заробітної плати за 10 років у 5 разів, купівельна спроможність населення залишається майже такою ж, якою була 10 років тому.

У структурі доходів Державного бюджету найбільша питома частка традиційно належить податковим надходженням. У 2020 р. цей показник склав 79,1% [2], що нижче показників попереднього періоду, і пов'язано із діями і заходами уряду країни для стримання розповсюдження гострої респіраторної хвороби Covid-19, проведенням жорстких карантинних заходів, внаслідок чого частково припинили дію транспортні сполучення, обмежено працювала виробнича сфера, сфера послуг, що стало причиною спаду виробництва товарів і послуг. Підприємства, орієнтовані на випуск продукції кінцевого споживання та товарів широкого вжитку, втратили частково попит на свою продукцію і послуги. Внаслідок цього відбулося падіння індексу реальної заробітної плати, і, як результат, доходи бюджету значно скоротилися. Пріоритетними напрямками витрат у 2020 р. залишаються: соціальний захист, виплата відсотків за боргами і охорона здоров'я, що зокрема пов'язано із світовою пандемією, адже значна частина бюджетних коштів була виділена на закупівлю лікарських та медичних засобів та матеріальну допомогу бізнесу у вигляді компенсації для сплати ЄСВ за найманих працівників, звільнення платників єдиного податку першої групи від сплати на певний період і списання частково сум податкового боргу платників податків [3].

Отже, аналіз основних макроекономічних показників демонструє, що внаслідок пандемії відбулося зниження ділової активності бізнесу, спад темпів розвитку економіки та міжнародної торгівлі. В результаті відносно скоротилися доходи Державного

бюджету та зросли його видатки, що призводить до зростання боргового навантаження і, як наслідок – гальмування розвитку країни. Слід відзначити зменшення частки податкових доходів у доходах державного бюджету та трансформацію структури витрат, форм підтримки ділової активності.

Тому пріоритетними напрямами бюджетної політики на наступні роки мають стати: забезпечення фінансової підтримки малого та середнього підприємництва, збільшення довіри зарубіжних країн шляхом підвищення привабливості інвестиційної сфери, подолання інфляційних процесів, пошук додаткових джерел доходів бюджету, зокрема через розвиток цифровізаційних технологій, стимулювання народжуваності в країні, розширення виробничої сфери і створення нових робочих місць.

Література

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2021).
2. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 09.04.2021).
3. Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої корона-вірусом SARS-CoV-2: Закон України від 04.12.2020 р. № 1071-IX (дата оновлення: 09.04.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-20#Text> (дата звернення: 09.04.2021).

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ АУДИТУ ЗАПАСІВ

Паршина Юлія Олександрівна

Студентка спеціальності «Менеджмент» (магістр)

Науковий керівник: Гузь Д.О., к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Значну частину активів компаній різних форм власності складають запаси, що зумовлює залежність показників фінансового

стану підприємств, на основі яких приймаються управлінські рішення, від достовірності оцінки та відображення їх в обліку. Від того, наскільки правильно обрано методику аудиту запасів, залежатиме правильність управлінських рішень, прийнятих на базі аудиторських звітів.

Метою аудиту запасів є отримання достатніх аудиторських доказів того, що облік запасів здійснюється відповідно до законодавства та нормативних вимог, а інформація про них у фінансових та податкових звітах достовірна у всіх суттєвих аспектах [3, с. 160].

Стратегія аудиту виробничих запасів розроблюється на основі норм МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [1]. Підготовка стадія аудиту передбачає оцінку системи внутрішнього контролю компанії та вивчення особливостей бізнесу клієнта.

Наступним етапом є визначення загальної стратегії аудиту. Після визначення стратегії, аудитором складається детальний план перевірки.

На базі плану аудиту складається програма перевірки, яка встановлює перелік аудиторських процедур. Програма аудиту являє собою важливий інструмент для забезпечення якості надання професійних послуг, а також для зменшення ризику не виявлення значних помилок.

Аудит виробничих запасів найкраще розпочати з повноти та своєчасності проведення інвентаризації. Потім перевіряють процес надходження: правильність й своєчасність оприбуткування товарів, документальне оформлення первинних документів та їх відображення в обліку, правильність складання акту розбіжності якості та кількості отриманих матеріальних цінностей.

Аудитор з'ясовує встановлену методику оцінки запасів, регламентовану обліковою політикою компанії. Необхідно перевірити, чи зараховуються придбані або виготовлені ТМЦ на баланс за первісною вартістю (відповідно до П (С) БО 9 «Запаси») [4].

Аудит операцій надходження виробничих запасів від постачальників слід починати з вивчення договорів поставки, перевірки повноти та своєчасності їх оприбуткування на склади підприємства.

Аудит операцій з матеріальними цінностями в дорозі передбачає необхідність встановлення реальності та обґрунтованості сум, обчислених за даною статтею, за реєстрами синтетичного та аналітичного обліку і балансу. Досліджується, чи не було випадків втрати вантажу, за якими не були своєчасно подані претензії до

транспортних організацій, або матеріалів, які надійшли, але не оприбутковані.

Наступний етап передбачає перевірку порядку витрачання та списання виробничих запасів на виробництво. Для цього аудитор використовує наступні методи : натуральний контроль, вивчає дані про оприбуткування готової продукції, тобто чи немає продукції, яка не оприбуткована. Також доцільно здійснити аналіз даних складського обліку після відпуску матеріальних цінностей.

Під час аудиту звертається увага на правильність переоцінки запасів. Відповідно до П(С)БО 9 запаси відображаються в обліку за найменшою з двох вартостей: первісною, або чистою вартістю реалізації. Запаси слід уцінювати, коли вони матеріально або фізично застаріли, втратили свою первісну вартість [3, с. 172].

Запаси списуються на витрати, коли компанія знає, що не зможе продати або використати їх будь-яким способом. Уцінка запасів здійснюється до чистої вартості реалізації.

Наприкінці, необхідно перевірити метод оцінки запасів при списанні, відповідність його обліковій політиці, що застосовується на підприємстві, та нормам вітчизняного законодавства, а також звернути увагу на розкриття інформації про запаси в звітність компанії.

Доцільно використовувати аналітичні процедури для аудиту запасів. Методологічна основа застосування аналітичних процедур наведена в МСА 520 «Аналітичні процедури», згідно з якою термін «аналітичні процедури» тлумачиться як оцінка фінансової інформації на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими даними, що передбачають необхідне вивчення ідентифікованих відхилень або взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією чи значно різняться від очікуваного [2].

Під час аудиту запасів використовуються аналітичні процедури для порівняння наявності запасів у різні періоди, даних звітів про їх рух із даними бухгалтерського обліку для оцінки співвідношень між різними статтями звіту та порівняння з даними за попередні періоди. Для проведення інвентаризації використовуються такі аналітичні процедури: порівняння фактичних показників із нормативними, плановими, прогнозованими значеннями; перевірка відповідності синтетичного та аналітичного обліку.

Щоб задіяти ці процедури, аудитор повинен мати чітку методику перевірки, яка розробляється на етапі планування і має на меті збір аудиторських доказів для аналізу та вжиття заходів для підвищення ефективності використання запасів. Процедури аналізу

наявності, руху та ефективності запасів трудомісткі. Тому в межах укладеного договору на проведення аудиту доцільно розробляти і програму аналізу, оскільки методика виконання аналітичних процедур та обсяг їх застосування є предметом професійного судження аудитора.

Для того, щоб провести економічний аналіз використання виробничих запасів у рамках аудиту, потрібно інформаційне забезпечити аналітиків в повному обсязі. Рекомендується здійснити аналіз структури й динаміки, наявності та руху, а також ефективності використання виробничих запасів. У ході аналізу використання виробничих запасів дотримується системний підхід. Після проведення аналізу ефективності використання виробничих запасів визначаються можливі шляхи її підвищення.

Таким чином, правильно обрана методика аудиту запасів дозволяє аудиторам оптимізувати свою роботу, а також сприяє підвищенню ймовірності виявлення помилок та дає можливість виправлення цих помилок в майбутньому, що підвищує ефективність діяльності компанії.

Література

1. Міжнародний стандарт аудиту 300 «Планування аудиту фінансової звітності». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN79800> (дата звернення 12.05.2021).
2. Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аналітичні процедури». URL: https://www.audit-it.ru/terms/audit/msa_520.html (дата звернення 12.05.2021).
3. Петрик О. А., Савченко В. Я., Свідерській Д. Є. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності: навч. посіб. Київ, 2008. 472 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (дата оновлення 03.11.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 12.05.2021).

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Ракитська Анна Олегівна

Аспірантка

Науковий керівник: Побережець О.В., д.е.н., професор

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Тенденції формування високорозвиненої економіки в провідних країнах вказують на використання інтенсивного типу економічного зростання, зважаючи на обмеженість ресурсів, за рахунок активного використання та вдосконалення механізму інноваційної та інвестиційної діяльності. Інноваційно-інвестиційний напрям розвитку національної економіки є основою для стійкого та прогресивного росту України та зайнятті високої позиції серед країн на міжнародній арені. Нині діє низка законодавчих актів, стратегій розвитку, але їх неузгодженість та недостатність фінансових ресурсів гальмує процес інноваційно-інвестиційного розвитку держави. Таким чином вдосконалення інвестиційно-інноваційних процесів повинно бути пріоритетним у процесі здійснення державної економічної політики.

Питання активізації інноваційної та інвестиційної діяльності досліджуються в наукових працях: М.В. Гамана, Л.А. Жаліло, П.П. Микитюка, В.Г. Бодрова, В.М. Гейця, В.І. Івашенко, Г.І. Климкова, О.Є. Кузьміна та ін.

Для чіткого уявлення інвестиційно-інноваційного процесу розглянемо підходи до розуміння кожної з категорій. Так, Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає поняття інвестицій та інвестиційної діяльності наступним чином: Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект. Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [1].

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність»: інноваційна діяльність - діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [2].

Зазначимо, що поєднання даних категорій може утворювати дві різні економічні моделі:

- Інноваційно-інвестиційна: здійснюються інвестиції в інновації;
- Інвестиційно-інноваційна: пошук та використання інноваційних засобів ведення інвестиційної діяльності.

При поєднанні даних моделей активізується так званий інвестиційно-інноваційний процес, що є однією з форм реальних інвестицій, яка займає проміжний стан між інноваційною діяльністю і інвестиціями екстенсивного розвитку.

Аналізуючи вищенаведені поняття, можемо визначити особливості, що притаманні їм обом:

1. Рух відповідних фінансових потоків, які супроводжують процес нововведень від ідеї до її комерційної реалізації.
2. Фактор невизначеності в майбутній перспективі, що виражається через рівень ризику.
3. Присутня альтернатива і фактор вибору, що дозволяє вибрати пріоритетні напрямки інноваційної діяльності та її інвестування.
4. Мотив: необхідність збільшення ресурсів суб'єкта (інвестора) для підтримання наявного стану або розвитку в зовнішньому середовищі. Реалізується цей мотив через пошук і встановлення зв'язку з об'єктом (реальним або ще не створеним), який спроможний, на думку інвестора, забезпечити його необхідними ресурсами.

Микитюк П.П. визначає інвестиційно-інноваційний процес як діяльність суб'єктів, окремих осіб, корпорацій, інших інституційних об'єднань, спрямованих на пошук, зміну або створення об'єктів, здатних забезпечити ресурсами, необхідними для підтримання стану динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем або розвитку.

Інвестиційно-інноваційна діяльність - це об'єктивно обумовлений, системний, цілеспрямований процес реалізації комплексу заходів із метою отримання прибутку або соціального ефекту, що потребують економічного обґрунтування необхідних інвестицій, пошуку і вибору інвестиційних ресурсів для реалізації наукових розробок, принципово нових видів продукції, техніки й технологій [5].

На сучасному етапі інвестиційно-інноваційний сектор України характеризується низкою проблем, зокрема зниженням інвестиційної активності, дефіцитом фінансових ресурсів, падінням платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію, недостатнє використання державою організаційно-економічних регуляторів управління інноваційно-інвестиційною діяльністю, обмеженість

стимулів активізації інноваційної та інвестиційної діяльності. Правова незахищеність вкладів інвестора, відсутність гарантії їх повернення, не прозоре використання коштів, що інвестуються не сприяє активізації інвестиційного ринку [3].

Незважаючи на численні заходи державного управління зі стимулювання науково-технічного та інноваційно-інвестиційного розвитку, задекларовані програмними, законодавчими та відомчими нормативними документами, фактична результативність їх реалізації залишається низькою, а пріоритет орієнтованості на інноваційний шлях розвитку не став невід'ємним складником практики господарювання підприємств, установ і організацій.

Шляхом до вирішення проблем на інвестиційно-інноваційному ринку та створення конкурентоспроможної економіки:

- формування пріоритетів науково-технічної й інноваційної діяльності та забезпечення концентрації державних ресурсів на їх реалізацію;
- створення сприятливого інвестиційного клімату та розвиток інноваційної інфраструктури;
- підвищення рівня доходів населення, заохочення створення та забезпечення комфортного ведення малого бізнесу;
- налагодження співробітництва з міжнародними інституціями через залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки.

Отже, пріоритетним напрямом державної політики на шляху стійкого економічного розвитку є активізація інноваційно-інвестиційних процесів. Завдяки перманентному системному державному регулюванню та стимулюванню інноваційної та інвестиційної діяльності, а також залученню нових джерел фінансування, вдосконаленню нормативно-правових регуляторів, Україна зможе вивести інноваційно-інвестиційну діяльність на новий рівень та збільшити рівень своєї конкурентоспроможності на світовому ринку.

Література

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 17 вересня 1991 р № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 12.05.2021).
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 12.05.2021).

3. Бодров В.Г., Гусев В.О., Мартиненко В.Ф. Інноваційно-інвестиційна модель сталого розвитку національної економіки: навч.-метод. матеріали. Київ: НАДУ, 2009. 60 с.
4. Жаліло Л.А. Економічна стратегія держави: Теорія, методологія, практика: монографія. Київ: НІСД, 2003. 368 с.
5. Микитюк П.П. Інвестиційно-інноваційний менеджмент: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр "Економічна думка ТНЕУ", 2015. 452 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Стоянова Юлія Володимирівна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Науковий керівник: Гоголь М.М., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Грошові кошти у сучасному світі традиційно займають нішу активу підприємства. Їх значення для розвитку підприємства важко переоцінити вважаючи усі спектри їх можливої взаємодії із кожним з елементів функціонування підприємства. Більшість керівників підприємств використовуючи даний актив прораховують ефективність їх використання через різні можливі методи прорахунку. Але не багато керівників звертають увагу на те, що даний актив є взаємозалежним і його результативність можна покращувати у використанні із іншими ресурсами, котрі є суміжними і це оптимізує діяльність підприємства в цілому.

Зазвичай прийнято і бажано отримувати швидкі результати від використання грошових коштів, проте у сучасних світових тенденціях розвитку інноваційних технологій швидкі результати не дають максимальних результатів ефективності обігу (використання) коштів. Перш ніж розглядати оптимізаційні аспекти грошових коштів для підприємства доцільно розглянути тлумачення даного економічного поняття у нормативно-правових документах нашої країни. Їх проілюстровано в табл. 1.

Всі перераховані нормативні документи сприяють уніфікації бухгалтерського обліку для всіх підприємств незалежно від форм власності є методологічною основою організації бухгалтерського обліку, встановлюють призначення і порядок ведення бухгалтерських

рахунків для узагальнення інформації методом подвійного запису про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань і факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій і інших юридичних осіб (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділів і інших відокремлених підрозділів юридичних осіб. Сучасна законодавча база України відповідає вимогам системи організації обліку і дозволяє сформувати процес управління грошовими потоками у необхідному для розвитку аграрного підприємства руслі.

Таблиця 1

Визначення поняття “грошові кошти” в нормативних документах

Джерело	Визначення
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до подання фінансової звітності” [2]	Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання
Інструкція про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті № 492 [4]	Грошові кошти – виступають як в готівковій, так і в безготівковій формах (перебувають на банківському рахунку і їхній обіг регулюється зобов'язальним правом), можуть бути як національною так і іноземною валютою
Інструкція Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземних валютах [4]	Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання
Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [1]	Грошові кошти – готівкові кошти в касі та між банківські депозити до запитання

Управління грошовими потоками залежить від керівника і головного бухгалтера підприємства, але це не є правильним бо маючи ще цілу низку обов'язків в даному процесі відбуваються постійні колапси. Щоб уникнути даних ситуацій необхідно, як один із методів поліпшення управління грошовими потоками це впровадження бухгалтерського контролю за ними. Для цього не обов'язково залучати додаткового працівника, а функції контролера з управління грошовими

потоками виконуватиме бухгалтер з обліку дебіторською та кредиторською заборгованостей. Даний процес - контролюю зовсім не означає лише розкривати недоліки: необхідно аналізувати будь-які відхилення - як в сторону погіршення, так і в сторону покращення показників, потрібно виявляти і позитивний досвід, з тим, щоб своєчасно підтримувати нове, прогресивне, створити можливості для його широкого розповсюдження. Сила бухгалтерського контролю полягає саме в тому, що він допомагає акумулювати передовий досвід, знаходить найбільш ефективні методи і шляхи покращення діяльності облікових систем. Нами пропонується використання моделі попроцесного контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає в розподілі конкретних процедур між видами контролю (початковий, оперативний, наступний) з чіткою прив'язкою до етапів облікового процесу з метою комплексного дослідження системи бухгалтерського обліку на предмет ефективності її функціонування, що деталізовано у табл. 2.

Таблиця 2

Трансформація завдань контролю за наявністю і рухом грошових коштів та їх еквівалентів при переході від «пасивної» (традиційної) до «активної» (новітньої) системи контролю

Завдання „пасивного” контролю	Завдання „активного” контролю
1. Встановлення достовірності даних відносно наявності та руху грошових коштів та їх еквівалентів	1. Виявлення економічної доцільності здійснення операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами
2. Встановлення повноти та своєчасності відображення інформації про рух грошових коштів та їх еквівалентів в первинних, зведених документах та облікових регістрах	2. Регулювання та перенаправлення інформаційних потоків щодо наявності і руху грошових коштів та їх еквівалентів з метою вирішення завдання максимізації повноти та достовірності генерованих даних поряд з мінімізацією інформаційного пресу на керівників різних ланок управління
3. Встановлення правильності ведення обліку грошових коштів та їх еквівалентів у відповідності з чинним законодавством та затвердженою обліковою політикою	3. Коригування методики обліку грошових коштів та їх еквівалентів в межах правового поля із врахуванням тенденцій зміни інформаційних потреб користувачів

4. Перевірка дотримання стану розрахунково-платіжної дисципліни	4. Модифікація та вдосконалення існуючих на підприємстві систем доступу, авторизації тощо з метою упередження можливих розкрадань, а також моделювання руху грошових потоків таким чином, щоб не допустити створення надлишків готівки в касі суб'єкта господарювання і, як наслідок, накладення штрафних санкцій
5. Встановлення достовірності відображення залишків грошових коштів та їх еквівалентів у звітності (фінансовій та управлінській) підприємства	5. Перерозподіл та оптимізація функціональних обов'язків структурних підрозділів підприємства з метою максимально ефективного формування та вчасного подання звітних форм зацікавленим особам

На сучасному етапі грошові кошти є найбільш ліквідними активами підприємства, вони присутні на початковому та кінцевому етапах облікового циклу, який включає придбання товарів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їх продаж і отримання виручки.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями від 16 листопада 2018 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 08.05.2021).
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України № 48 від 08.02.2014 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 06.05.2021).
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів». URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення: 24.04.2021).

4. Інструкція про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті: Постанова Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003 року (зі змінами та доповненнями від 21.12.2017 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення: 23.04.2021).

УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЕДЕННЯ НОВИХ ТОВАРІВ НА РИНОК

Філатова Марія Олександрівна

Студентка спеціальності «Менеджмент»

*Науковий керівник: Гайворонська І.В., к.е.н., старший викладач
кафедри маркетингу та бізнес - адміністрування*

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Сучасний ринок знаходиться в умовах постійно зростаючої конкуренції та мінливих запитів покупців. Змінюються технології, організаційні структури, засоби комунікацій і конкурентне оточення, тому компанії на ринку вимушені пристосовуватися до цих змін, щоб зберегти конкурентоспроможність власної продукції. Отримання прибутку, збереження ринкової ніші та захоплення нових груп споживачів неможливе без успішної розробки та впровадження нових товарів. Ефективне виведення товару на ринок можливе лише за умов застосування ефективних управлінських технологій на всіх стадіях життєвого циклу товару. Тому, дане питання є темою досліджень науковців, серед яких С.П. Коноплев, Р. Чейз, Р. Джейкобз, А.М. Макаров, але воно не повністю вивчене і потребує подальших досліджень.

В сучасних умовах розвитку економіки широко визнана важливість інноваційної політики. Товарна інноваційна політика підприємства – це процес пошуку ідеї та створення нового товару, впровадження нових чи удосконалених товарів на ринок. Запуск нових продуктів або послуг - один із стратегічних способів забезпечення стійкості організації за умови, що він добре організований для забезпечення повернення інвестицій.

Відомо не менше 50 трактувань поняття «новий товар», але потрібно узагальнити всі визначення, щоб подолати вузьку та

односторонню спрямованість, або абстрактний характер визначень різних дослідників. У результаті опрацювання різних джерел було визначено 5 підходів до трактування поняття «нового товару»:

1. Підхід, що базується на визначенні новизни товару відповідно до потреб споживачів.

2. Підхід, що базується на необхідності застосування нових технологій виробництва, нових організаційних структур та нових систем збуту для виведення на ринок товару.

3. Підхід, що базується на визначенні нових споживчих властивостей товару. Якщо перший підхід передбачає задоволення абсолютно нових потреб споживачів, то цей підхід базується на удосконаленні вже існуючих товарів.

4. Підхід, що базується на визначенні нового товару як результату науково-дослідницьких чи науково-конструкторських досліджень, що досі був не відомим науковцям, підприємствам та споживачам.

5. Останній підхід є найбільш широким та змістовним, бо об'єднує в собі положення інших підходів. Зміст цього підходу розкривають у своїх працях О.М. Сумець та Є.М. Ігнатова [1]: нові товари - оригінальні товари, які являють собою удосконалені варіанти та модифікації наявних товарів і нові торгові марки, які підприємство розробляє власними силами.

Щоб зрозуміти сутність процесу створення та виведення на ринок нових товарів потрібно визначити етапи життєвого циклу товару. Життєвий цикл товару – це послідовність етапів, які проходить товар з моменту його розробки до спаду та виведення товару з ринку. Концепція життєвого циклу товару була розроблена американським економістом Т. Левітом у 1965 році, який визначав 5 етапів (рис. 1) [2].

Щоб забезпечити створення та виведення нового товару, управлінці використовують різні інструменти та застосовують проєктний підхід, який активно використовується сучасними компаніями і передбачає використання різних методів контролю якості.

Інноваційний проєкт – комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених з метою створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів за встановлених ресурсних обмежень» [3].

Управління товарними інноваційними проєктами передбачає реалізацію різноманітних функцій, ефективне виконання яких забезпечують управлінські інструменти та методи:

1. Забезпечення дотримання часових обмежень. З цією метою

управлінці використовують такі інструменти:

- графік (діаграма) Ганта;
- мережевий графік;
- програмне забезпечення управління проектами: Microsoft Project, Open Plan, Spider Project, Primavera Project Planner та ін.

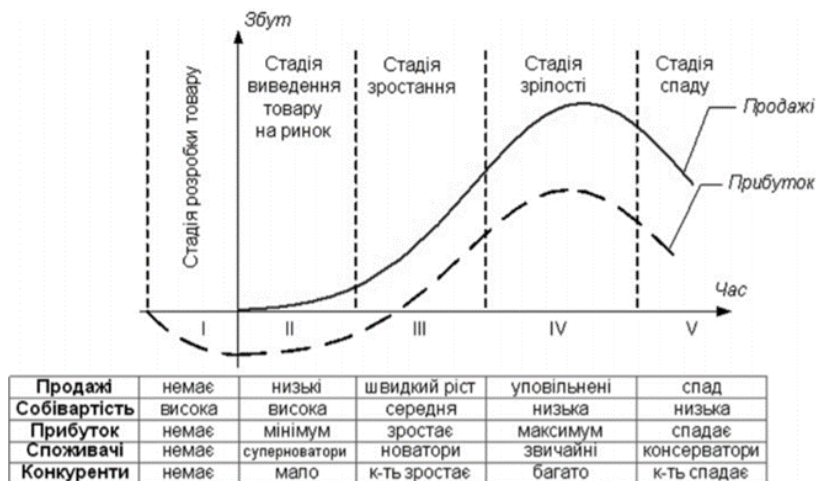

Рис. 1. Традиційна крива життєвого циклу товару

2. Функція управління вартістю проекту. Головна мета цієї функції – дотримання бюджетних рамок проекту. Використовують такі методи та засоби контролю вартості:

- система контролю за зміною вартості;
- контроль за виконанням;
- додаткове планування.

3. Функція управління якістю проекту. Відома достатньо велика кількість методів управління якістю [4]:

- стандартизація продукції;
- метод Тагута;
- використання контрольних карт або графіків контролю;
- діаграма Парето.

4. Ще однією важливою функцією управління проектами є управління трудовими ресурсами, тобто командою проекту. Для забезпечення цієї функції використовуються ті ж самі методи, що й при управлінні людськими ресурсами на підприємстві. Вони поділяються на 3 групи: економічні, соціально-психологічні та

адміністративно-правові методи. Проте, управління командою проекту має свої особливості, порівняно з управлінням персоналом підприємства. Це пов'язано з незнанням цінностей нових спеціалістів, результатом чого є складність впливу на них; з тимчасовістю працевлаштування такого персоналу та їх очікувань кар'єрного просування після завершення проекту.

Отже, природним засобом динамічного приведення у відповідність внутрішніх можливостей розвитку компанії зовнішнім, які генеруються ринковим середовищем, є інновації. Роль товарних інновацій полягає в тому, щоб перетворити результати досліджень та розробок в нові і більш досконалі продукти для того, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку і покращувати якість життя людей.

Література

1. Сумець О.М., Ігнатова Є.М. Товарна інноваційна політика: навчальний посібник. Київ: Хай-Тек Прес, 2010. 368 с.
2. Зозульов О.В. Життєвий цикл товару після його купівлі – 2018. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25407/1/Zozulyov_Zhyzn_tsykl.pdf (дата звернення – 22.05.2021)
3. Чайка І.В. Проблеми та шляхи покращення фінансування інноваційних програм і проектів в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 1. С. 234 – 237.
4. Тимофєєва Л.А., Путятіна Л.І. Управління якістю проектів: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2015. 68 с.

БУХГАЛТЕРІЯ НА ФРІЛАНСІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Фучеджи Наталя Федорівна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Масіна Л.О., к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Досліджувана тема є актуальною, адже у сьогоднішній роботі дистанційно стає популярною як в плані попиту, так і в плані пропозиції. Якщо раніше такий вид роботи був поширений серед програмістів, журналістів та SMM - спеціалістів, то нині спектр

професій на фрілансі значно розширився. З'явився попит на бухгалтерські послуги. Для того, щоб вести документацію на електронних носіях не обов'язково знаходитися в офісі, достатньо мати доступ до мережі Internet та підтримувати зв'язок з роботодавцем [1].

Необхідно нагадати, що термін «фріланс» походить від двох англійських слів: «free», що означає свобода та «lance» – спис. Дослівно перекладається як «вільний спис». Але у сьогоденні тлумачення цього терміну змінилось. Фрілансер - це людина, яка працює дистанційно та зв'язується з роботодавцем через Інтернет [2, с. 11].

Розглянемо більш детально роботу бухгалтера на фрілансі. У нього немає певного графік роботи, але є Deadline, крайні строки відповідно до яких необхідно підготувати виконану роботу.

Бачимо, що у бухгалтера - фрілансера такі ж обов'язки як у штатного робітника в офісі. При розподілі бухгалтерських обов'язків виділяють два види фрілансу:

- бухгалтер бере на себе відповідальність тільки за складання звітностей та ведення документації (відповідальність за пересилку документів бере на себе підприємство);
- бухгалтер бере на себе повну відповідальність (у т. ч. взаємодії з податковими органами) [2, с. 11].

Розглянемо основні переваги та недоліки такої роботи для бухгалтера (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки фрілансу для бухгалтера

Переваги	Недоліки
<ol style="list-style-type: none"> 1. Працівнику нема потреби бути присутні на робочому місці 2. Працівник може збільшити свій дохід 3. Гнучкий графік роботи дозволяє домогтися максимальної ефективності 4. Є можливість подорожувати та працювати одночасно 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна ізольованість 2. Низька продуктивність 3. Відсутність стабільності

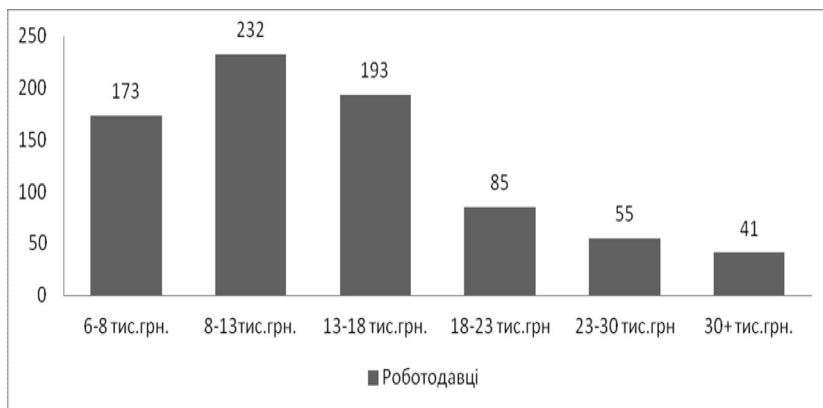
Розроблено автором на основі [3]

Розглянемо переваги та недоліки більш детально.
Переваги роботи бухгалтера на фрілансі:

1. Працівнику немає необхідності приїжджати на роботу та бути присутнім на робочому місці. У 2017 році проводилися дослідження щодо якості праці працівників. Висновок показав, що кожна зайва хвилина проїздки на роботу зменшує продуктивність праці працівників. Кожен знає, що добиратись у переповнених автобусах чи по докучливих пробках до місця працевлаштування є напруженою та депресивною частиною дня. Тому дистанційна робота виступає гарною альтернативою.

2. Збільшення доходу. Є реальна можливість підвищити у 2 - 3 рази дохід для бухгалтера. Наприклад, опитуванням 1500 бухгалтерів показало, що 45% працівників ведуть облік одразу 4 - 6 юридичних осіб, 20% - з трьома, 19% - з двома. Цей приклад показує яким може бути результат раціонального розподілу вільного часу яким керує сам працівник [5].

Якщо казати про доходи зі статистичного боку, то можемо подивитись як розподілилась заробітна плата для фрілансерів на березень 2020 року. Більшість роботодавців (232 вакансії) по всій території України готові були платити фрілансерам від 8 000 до 13 000 грн. Трохи менше працедавців (193 вакансії) пропонували від 13 000 до 18 000 грн. Цікавим фактом є те, що 41 роботодавець пропонував заробітну плату у розмірі 48 000 і більше (рис. 1) [5].

Розроблено автором на основі [5]

Рис. 1. Розподіл заробітної плати для фрілансерів

3. Гнучкий графік. Рахується, що віддаленим працівникам подобається цей графік через те, що люди 20-30-ти років хочуть мати

можливість приділяти увагу всім важливим аспектам свого життя. Зі слів генерального директора Remote Nom: «Наявність гнучкого робочого графіка дозволяє працівникам поєднувати роботу, хобі, відпочинок з друзями, що приводить до рівномірного балансу між роботою та особистим життям. Також знижує рівень депресивного стану та стресу на робочому місці» [3].

4. Можливість подорожувати та працювати одночасно. Наприклад, Грег Каплан - генеральний директор RemoteYear, компанії, що дозволяє співробітникам працювати дистанційно та подорожувати по світу протягом року. Каплан вважає, що це природний прогрес, так як віддалена праця є дуже поширеною. Дійсно, гнучкість, яку дає робота на фрілансі є гарною можливістю пізнати нові країни та міста [3].

Робота бухгалтера на фрілансі має, як позитивні риси, так і негативні, а саме:

1. Соціальна ізоляваність. Пояснюється тим, що працівникам не вистачає живого спілкування, що може призвести до зниження інтенсивності праці. Деякі люди дуже тяжко переносять відсутність соціальної взаємодії: Coffee break, обідів та обміну планами з колегами.

2. Низька продуктивність. По-перше, деякі працівники звикли працювати під тиском керівника. Тобто, відсутність мотивації та відчуття того, що це несправжній робочий день. По-друге, багато відволікаючих факторів: соціальні мережі, домашні справи, перегляд улюблених серіалів та інше. Необхідно бути дисциплінованим, щоб бути зосередженим на виконання робочих обов'язків.

3. Відсутність стабільності. Попит на бухгалтерські послуги, як відомо, мають циклічність, а отже і дохід буде не завжди у бажаному об'ємі, відмінно від працівників, що працюють стаціонарно та мають певний встановлений оклад [2, с. 11].

Отже, з вище розглянутого можна зробити висновок, що робота на фрілансі – це не так легко, як може показатись на перший погляд. Ця робота несе як позитивні риси, так і негативні. Тому, вибір способу роботи кожен фахівець повинен визначити індивідуально. Бухгалтер - фрілансер має поєднувати у собі такі здібності: дисциплінованість, зібраність, самостійність, зосередженість, витримка, відповідальність. В Україні це доволі новий спосіб роботи, але, не дивлячи на це, кількість бухгалтерів, які переходять на дистанційну роботу постійно зростає.

Література

1. Біржа бухгалтерських послуг. *Бухгалтер 911*. URL: <https://bukhalter911.com/news/news-1045387.html> (дата звернення: 16.03.2021).
2. Мешкова В.В. Робота бухгалтером на фрілансі: ризики, можливості, безпека. *Економічна наука та практика*. 2017. № 5. С. 11-12. URL: <https://moluch.ru/conf/econ/archive/221/12130/> (дата звернення: 19.03.2021).
3. Стан віддаленої роботи. *Buffer*. URL: <https://buffer.com/state-of-remote-work-2019> (дата звернення: 16.03.2021).
4. Плюси і мінуси самозайнятості. *Appleby Mall*. URL: <https://applebymall.co.uk/pros-cons-self-employed-advantages-disadvantages/> (дата звернення: 26.03.2021).
5. Заробітна плата фрілансера: що змінилося під час карантину. *Robota.ua*: поради для шукачів. URL: <https://thepoint.rabota.ua/frilans-do-ta-pid-chas-karantynu/> (дата звернення: 20.03.2021).

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТОВАРНИХ РЕСУРСІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

Халабуда Олександр Віталійович

Студент спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Науковий керівник: Кусик Н.Л., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)

Перехід економіки України до ринкових відносин та пов'язані з цим процеси, докорінно змінили економічне, інформаційне та правове середовище функціонування підприємств торгівлі. За цих умов, успішна діяльність кожного торговельного підприємства залежить від рівня її організації, від оптимального використання наявних товарних ресурсів та ефективності управління ними.

Окремі аспекти забезпечення підприємств торгівлі товарними ресурсами знайшли відображення у працях українських та зарубіжних науковців. Так, зокрема, проблеми закупівельної діяльності та вибору постачальника досліджено такими вітчизняними науковцями, як: Голошубовою Н.О., Єрмоїною Л.О., Коноваленко В.М., Мазаракі

А.А., Лігоненко Л.О., Ушаковою Н.М., Пономарьовою Ю.В. [1 - 4].

Теоретичні аспекти товаропостачання торговельних підприємств розкрито в дослідженнях Апопія В.В., Анікіна Б.А., Бланк І.О., Бондаренко В.А., Брагіна Л.А., Герасимчук З.В., Виноградської А.М., Гончаренко Н.І., Гребнева А.І., Кальченко А.Г., Кириченко М.Р., Ковальської Л.Л., Ларіної Л.Л., Неруша Ю.М., Памбухчіянца В.К., Федько В.П., Фесюк В.А. [5 - 9]. Проте, багато проблем, пов'язаних із методичним забезпеченням та практичним інструментарієм управління формуванням товарних ресурсів торговельного підприємства, потребують більш поглибленого розкриття в напрямках підвищення ефективності управління цими процесами.

Раціонально організований процес управління формуванням товарних ресурсів дає можливість сформувати необхідний торговий асортимент товарів для забезпечення населення в торговельній мережі, забезпечувати збалансованість між попитом населення і товарною пропозицією, підтримувати необхідну повноту і глибину асортименту, регулювати рівень та структуру товарних запасів, завдяки чому забезпечується виконання планів товарообороту та інших показників господарської діяльності підприємств торгівлі.

Ринкова система перетворення економічних механізмів ведення бізнесу характеризується зміною форм та методів управління торговельним підприємством. Особливостями сучасного вітчизняного торговельного бізнесу є:

- наявність великих територіально розгалужених торговельних мереж, диверсифікація підприємницької діяльності;
- розширення асортименту товарів;
- зростання кількості постачальників з різними ціновими пропозиціями та пропозиціями щодо якості товарів.

Адаптація підприємств торгівлі до ринкових умов господарювання вимагає суттєвого перегляду значущості впливу формування товарних ресурсів на кінцеві результати їх фінансово-господарської діяльності. Насичення ринку споживчих товарів, перехід від ринку продавця до ринку покупця, необхідність урахування його потреб, варіативна можливість вибору постачальників товарних ресурсів викликає складність процедури формування товарних ресурсів, обумовлює необхідність ефективного управління цим процесом, визначення теоретичних засад та практичного інструментарію його здійснення.

Теоретичною основою розробки теорії управління формуванням товарних ресурсів є надбання світової теорії та практики менеджменту, які пристосовані до соціально-економічних умов

діяльності підприємств торгівлі та враховують особливості цього функціонального напрямку управління.

Найважливішим методологічним підходом до управління формуванням товарних ресурсів є, на нашу думку, системний. Такий вибір ґрунтується на розумінні сутності торговельного підприємства як складної, динамічної, відкритої системи, яка складається з певних функціональних підсистем. Унаслідок того, що торговельне підприємство є відкритою економічною системою, його виживання на ринку зумовлене задоволенням якоїсь суспільної потреби, що знаходиться поза ним самим. Відносно торговельних підприємств ця теза розглядається з точки зору здійснення торгової діяльності (доведення товарів до споживача) у межах обмежень — за витратами обігу та одержуваним прибутком від реалізації товарів.

На нашу думку, управління формуванням товарних ресурсів підприємств торгівлі утворює динамічну модель підготовки та прийняття управлінського рішення щодо:

- вибору постачальників товарних ресурсів;
- форм надходження товарних ресурсів;
- методів поставки товарів;
- ціни, якості та асортименту товарів, які відповідають встановленим критеріям та забезпечують досягнення встановлених стратегічних цілей.

З вищезазначеного випливає, що управління формуванням товарних ресурсів має підпорядкований основній політиці розвитку господарюючого суб'єкта характер, та є засобом досягнення головної цілі підприємства торгівлі. Система управління формуванням товарних ресурсів є підпорядкованою складовою системи більш високого порядку – системи управління підприємством торгівлі.

Метою управління формуванням товарних ресурсів є забезпечення безперервного процесу обміну товарів на гроші споживачів шляхом створення товарної маси, асортимент і якість якої відповідає їхньому попиту в просторі й в часі. Торговельному підприємству необхідні знання як в області виробництва, джерел надходження товарів, так і точне знання потреб покупців.

Проблемні ситуації найчастіше виникають у підприємств, які займаються одночасно кількома видами торгівлі. Мається на увазі оптова, роздрібна торгівля, а також послуги населенню у галузі громадського харчування. Так, за наявності кількох видів торгівлі, підприємству доцільно розподілити бухгалтерський облік товарів та фінансові результати підприємства за кожним видом діяльності, а також у розрізі кожної окремої господарської одиниці.

Для вирішення проблем організації обліку оптових та роздрібних підприємств доцільно використовувати відповідні методичні рекомендації, що дадуть можливість бухгалтерії підприємства максимально автоматизувати процес обліку товарів як на складах оптових підрозділів, так і в мережі роздрібно́ї торгівлі.

Для того щоб мінімізувати трудові витрати в обліку торгівлі, необхідно розробити сучасні програмні продукти, що дадуть змогу зменшити штат працівників бухгалтерії і, відповідно, витрати на заробітну плату, а також максимально автоматизувати бухгалтерський облік.

Таким чином, для забезпечення раціональної організації обліку товарів на торгівельному підприємстві необхідно:

- встановити чітку систему документообігу і суворий порядок оформлення операцій з руху матеріальних цінностей;
- проводити в установленому порядку інвентаризації та вибіркові перевірки наявності товарів та вчасно відображати в бухгалтерському обліку результати цих інвентаризацій та перевірок;
- дотримуватись норм та правил організації зберігання товарно-матеріальних цінностей;
- застосовувати засоби механізації та автоматизації обліково-обчислювальних робіт з використанням програм складського обліку.

Література

1. Гелей Л.О. Контроль та операційний аудит управлінської діяльності на підприємствах роздрібно́ї торгівлі: Аудит управлінської діяльності: адміністративного менеджменту, бізнес-адміністрування, корпоративного управління, менеджменту підприємництва (показники оцінки результатів, їх облік та прогнозування): монографія. Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2016. 311 с.
2. Рудницька О. Аналіз операційної діяльності за основними бізнес-процесами торговельних підприємств. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. Вип. 4. С. 128-135.
3. Слободянюк Н.О., Юнацький М.О., Сіраш С.С. Аналіз фінансової стратегії торговельного підприємства в умовах кризи на основі фінансового аналізу. *Інтелект XXI*. 2019. № 2. С. 105-111.

4. Теорія і практика торговельного підприємництва в Україні: колективна монографія / за ред. Н.С. Танклевської. Херсон: РВВ, 2018. 206 с.
5. Колумбет О.П., Малиневська Д.П. Особливості обліку руху товарів на підприємствах оптової торгівлі. *Молодий вчений*. 2018. № 1. С. 905-908.
6. Подмешальська Ю.В., Свеженцова А.С. Удосконалення методики аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 4. С. 72-79.
7. Спільник І.В., Загородна О.М. Аналіз ефективності збутової діяльності. *Економічний аналіз*. 2016. Вип. 24. № 2. С. 130-140.
8. Стахов О.І. Організація обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібною торгівлі. *Молодий вчений*. 2018. № 4(1). С. 153-160.
9. Федорович Р.В. Аналіз в управлінні збутовою політикою підприємства. Тернопіль: ФОП Шпак В.Б, 2017. С. 234– 249.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

***Міжнародна науково-практична
конференція***
**«Розвиток конкурентоспроможності
економіки в умовах міжнародної
інтеграції:
макро-, мезо- та мікро- рівні»**

**25 травня 2021 року
м. Одеса**

МАТЕРІАЛИ

Підписано до друку 31.05.2021 р.
Формат 60x84/16. Ум. - друк. арк. 11,8
Тираж 100 примірників.
Віддруковано з оригінал - макету.